

PRZEDSIĘBIORSTWO PROJEKTOWO-REALIZACYJNE

dom

sp. z o.o.

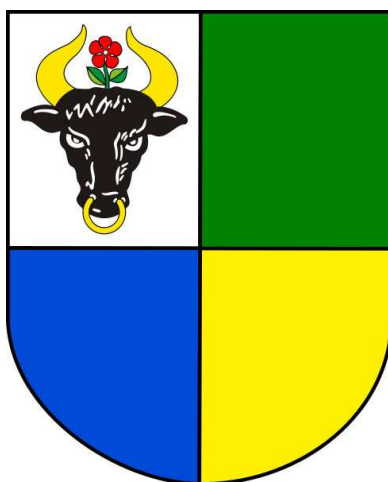
ul. Kościuszki 34G

83-200 Starogard Gdański

☎ (0-58) 56 - 220-57, 56-112-40, fax 56-114-78

e-mail: domstar @ dobrynet pl

OBIEKT	GMINA CHOJNICE	
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY CHOJNICE		
ETAP	ZMIANA –AKTUALIZACJA STUDIUM dla obszaru w granicach administracyjnych	
NAZWA OPRACOWANIA	Część opisowa- załącznik nr 1 do uchwały Rady Gminy w Chojnicach	
ZLECENIODAWCA	Wójt Gminy Chojnice	
Główny PROJEKTANT	mgr inż arch Maria Kiełb-Stańczuk uprawn. urban. 1334/93 nr wpisu do Izby Urbanistów G-006/2002 Północna Okręgowa Izba urbanistów w Gdańsku	
ZESPÓŁ	mgr inż.arch. Maria Kiełb-Stańczuk mgr inż Marta Dąbrowska mgr Andrzej Piotrkowski mgr inż Agnieszka Makowska mgr inż. Barbara Jodłowska mgr inż Tomasz Mackun mgr Regina Pernak dr Krzysztof Walenta mgr Karina Mańkowska mgr Aneta Makuch stud Aleksandra Stańczuk część przyrodnicza: PROEKO – Gdańsk	
SPRAWDZIŁ	dr inż arch Barbara Jaszczuk-Skolimowska uprawn. urban. 1540 nr wpisu do Izby Urbanistów G-005/2002	
NR UMOWY	5/2008 Zawarta w dniu 31 października 2008r	
DATA	czerwiec 2011r.	
	FAZA : uchwalenie studium	EGZ. nr

ZMIANY-AKTUALIZACJA

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Chojnice

CZĘŚĆ I- UWARUNKOWANIA

czerwiec 2011r.

SPIS TREŚCI

STRONA

1. CZĘŚĆ OGÓLNA	2
1.1. WSTĘP	2
1.2. PODSTAWA OPRACOWANIA, MATERIAŁY WYJŚCIOWE	4
1.3. ZESPÓŁ AUTORSKI ZMIANY STUDIUM	6
2. UWARUNKOWANIA PONADLOKALNE I STRATEGIA ROZWOJU GMINY	7
2.1. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POŁOŻENIA I OGÓLNE INFORMACJE O GMINIE	7
2.2. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STRATEGII ROZWOJU I PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO	7
2.3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STRATEGII ROZWOJU GMINY	13
3. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE	21
3.1. DOTYCHCZASOWE PRZEZNACZENIE, ZAGOSPODAROWANIE I UZBROJENIE TERENU	21
3.2. STAN ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMogi JEGO OCHRONY	46
3.3. STAN ŚRODOWISKA, W TYM STAN ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚĆ I JAKOŚĆ ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMogi OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO	52
3.4. STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	60
3.5. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONA ICH ZDROWIA	66
3.6. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I ICH MIENIA	81
3.7. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY	83
3.8. STAN PRAWNY GRUNTÓW	86
3.9. WYSTĘPOWANIE OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH	88
3.10. WYSTĘPOWANIE OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH	108
3.11. WYSTĘPOWANIE UDOKUMENTOWANYCH ŹŁÓŻ KOPALIN ORAZ ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH	109
3.12. WYSTĘPOWANIE TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH	110
3.13. STAN SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM STOPIEŃ UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI	110
3.14. ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH	121

1. CZĘŚĆ OGÓLNA

1.1. WSTĘP

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy to **dokument własny samorządu gminy Chojnice**, sporządzany przez Wójta Gminy, na podstawie Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 27 marca 2003 r. (Dz. U. nr 80, poz. 717, z późniejszymi zmianami) oraz Uchwały Nr XVII/236/2004 Rady Gminy w Chojnicach z dnia 24 kwietnia 2004r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmian w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Chojnice. Niniejsze opracowanie stanowi zmianę – aktualizację dotychczasowego dokumentu studium z 1998 r., opracowanego na podstawie obowiązującej wówczas Ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym z 1994 r.

Od czasu sporządzenia dokumentu studium dokonano kilku jego zmian dotyczących fragmentów gminy, na podstawie Ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80 poz. 717, z późn. zm.).

Wykaz uchwał dot. Studium i jego zmian:

Lp	Czego dotyczy	Nr uchwały	Data uchwały
1	Studium podstawowe dla obszaru całej gminy	XXXII/418/98	30 kwietnia 1998r
2	Zmiana dot. zapisów tekstowych zw. z kierunkami zainwestowania (dopuszczenie terenów zabudowy w sąsiedztwie istn. działek budowlanych lub siedlisk) oraz zapisy tekstowe i graficzne dot. przebiegu obwodnic dla miasta	XI/127/2003	29 września 2003r
3	Zmiana dot. fragmentu wsi Kokoszka Obr. Swornegacie (nowe tereny inwestycyjne dla funkcji rekreacyjno-wypoczynkowych)	XXXVI/466/2005	29 grudnia 2005r
4	Zmiana dot. fragmentu m. Charzykowy (nowe tereny inwestycyjne dla funkcji mieszkaniowych i turystycznych)	XLIV/568/2006	26 października 2006r
5	Zmiana dot. fragmentu m. Niezychowice cz. dz. geod 165/2 (zw. z planowanym terenem eksploatacji kruszyw)	IX/132/2007	26 października 2007r
6	Zmiana dot. fragmentu m. Lichnowy cz. dz. geod. 224/13 i 229/1 w związku z planowanym Zakładem Zagospodarowania Odpadów w Nowym Dworze	XXXI/477/09	30 grudnia 2009r
7	Zmiana dot. fragmentu m. Krojanty dz. geod. 299/1, 281/1, 298/1, 277/1 (planowany teren dla budowy wielkopowierzchniowych obiektów handlowych tj. o pow. sprzedaży powyżej 2000m ²)	XXXIII/506/10	12 lutego 2010r
8	Zmiana dot. fragmentu m. Swornegacie – dotyczy dz. geod. 1012/1, 1012/2, 1012/3, 1012/4, 1012/5, 1012/6 i 443. (dot. wprowadzenia funkcji usługowych związanych z turystyką)	XL/584/10	29 września 2010r.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego nie jest przepisem gminnym i nie stanowi podstawy prawnej wydawanych decyzji administracyjnych. **Stanowi jednak wykładnię – zapis polityki przestrzennej gminy** i wg obowiązującej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym jest jedynym dokumentem, w którym gmina określa zasady rozwoju przestrzennego jako całości w swoich granicach administracyjnych. Studium służyć ma także jako **materiał koordynujący** w zakresie gospodarowania przestrzenią, zwłaszcza dla planów miejscowych sporządzanych dla fragmentów gminy. Jest to **dokument sporządzany obligatoryjnie** dla każdej gminy, w jej granicach administracyjnych.

Studium, zgodnie z art. 9 ust. 2, sporządza się uwzględniając zasady określone w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, ustalenia strategii rozwoju przestrzennego i planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz strategii rozwoju gminy. W studium uwzględnia się uwarunkowania wynikające w szczególności z (Art. 10. ust. 1.):

- 1) *dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu;*
- 2) *stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony;*
- 3) *stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego;*
- 4) *stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;*
- 5) *warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia;*
- 6) *zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia;*
- 7) *potrzeb i możliwości rozwoju gminy;*
- 8) *stanu prawnego gruntów;*
- 9) *występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych;*
- 10) *występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych;*
- 11) *występowania udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych;*
- 12) *występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych;*
- 13) *stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami;*
- 14) *zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych.*

Powyższe czynniki stanowią wraz z zasadą zrównoważonego rozwoju grupę uwarunkowań ogólnych. Polityka przestrzenna gminy, sposób zagospodarowania i wykorzystania przestrzeni winna przyjmować zasadę zrównoważonego rozwoju jako podstawę wszelkich działań (zgodnie z art. 1 ustawy). Zrównoważony rozwój to taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń (wg Ustawy Prawo ochrony środowiska).

Opracowanie wykonano w oparciu o przeprowadzone studia i analizy wyjściowe wielobranżowe, obejmujące swym zasięgiem obszar gminy, a w wybranych elementach szerszy zakres przestrzenny. Skojarzono oddzielnie analizowane wcześniej składowe przestrzeni. Zaprezentowano stany, czynniki, zjawiska i procesy w wielu sferach, które mają obecnie i które będą miały wpływ na kształtowanie przestrzeni gminy Chojnice.

Niniejsze opracowanie stanowi część I elaboratu Studium – tekst UWARUNKOWAŃ.

1.2. PODSTAWA OPRACOWANIA, MATERIAŁY WYJŚCIOWE

- Umowa nr 5/2008 z dnia 31.10.2008r. pomiędzy Wójtem Gminy Chojnice a Przedsiębiorstwem Projektowo-Realizacyjnym „DOM” Sp. z o.o. w Starogardzie Gdańskim, ul. Kościuszki 34G
- Uchwała Nr XVII/236/2004 Rady Gminy w Chojnicach z dnia 24 kwietnia 2004r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmian w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Chojnice

Przepisy prawne (wybor najistotniejszych dla potrzeb studium):

- Ustawa z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 2003.80.717, z późniejszymi zmianami)
- Ustawa z dnia 03.10.2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2008.199.1227, z późn. zm.)
- Ustawa z 7 lipca 1994r. Prawo budowlane (Dz. U. 2006.156.1118, z późniejszymi zmianami)
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2008.25.150, z późniejszymi zmianami)
- Ustawa z dnia 18 lipca 2001 Prawo wodne (Dz. U. 2005.239.2019, z późniejszymi zmianami)
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody (Dz. U. 04.92.880, z późniejszymi zmianami)
- Ustawa z dnia 3 lutego 1995r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. 04.121.1266, z późniejszymi zmianami)
- Ustawa z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 03.162.1568, z późniejszymi zmianami)
- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. 04.261.2603, z późniejszymi zmianami)
- Ustawa z 17 maja 1989r. Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. 00.100.1086, z późniejszymi zmianami)
- Ustawa z dnia 4 lutego 1994r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. 2005.228.1447, z późniejszymi zmianami)
- Ustawa z dnia 21 marca 1985r. o drogach publicznych (Dz. U. 2007.19.115, z późniejszymi zmianami)

Materiały wyjściowe:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Chojnice, wykonane przez zespół Wojewódzkiego Biura Planowania Przestrzennego w 1998 r. (główny projektant, koordynacja: mgr Hanna Adamowska)
- Obowiązujące w gminie plany miejscowe sporządzone po 1995 r.
- Miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego z 1991 r. (nieobowiązujący)

- Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe gminy Chojnice, Biuro Projektów i Wdrożeń Proekologicznych Proeko z Gdańska, 2009 r.
- Studium walorów środowiska kulturowego i krajobrazu, Przedsiębiorstwo Projektowo-Realizacyjne DOM w Starogardzie Gdańskim, 2009 r.
- Mapa syt.-wys. oraz mapy topograficzne obszaru opracowania w skali 1:10 000
- Mapy ewidencyjne w skali 1:5 000
- Mapa ewidencyjna gruntów i budynków powiatu chojnickiego, na serwerze Starostwa Powiatowego w Chojnicach (<https://80.52.246.180/startwww/>, strona dostępna 15.05.2010 r.)
- Gminna ewidencja zabytków, Przedsiębiorstwo Projektowo-Realizacyjne DOM w Starogardzie Gdańskim, 2009 r.
- Program opieki nad zabytkami dla gminy Chojnice na lata 2010-2014 (projekt) - Przedsiębiorstwo Projektowo-Realizacyjne DOM w Starogardzie Gdańskim, 2009-2010 r.
- Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla gminy Chojnice
- Projekt koncepcyjny modernizacji i rozbudowy kanalizacji sanitarnej dla gminy Chojnice – opracowanie „Ekosan-Projekt” Bydgoszcz , 2004
- Plan gospodarki odpadami dla powiatu chojnickiego 2010 (opracowanie ProDigital GIS Gdynia, 2007
- Koncepcja programowo-przestrzenna zakładu zagospodarowania odpadami w Chojnicach – opracowanie „Heko” Poznań, 2008
- Projekty odnowy wsi z gminy Chojnice – 2009-2010
- Studium sfery społeczno-gospodarczej gminy Chojnice opracowanie wykonane na potrzeby sporządzanego dokumentu studium, Przedsiębiorstwo Projektowo-Realizacyjne DOM w Starogardzie Gdańskim, 2009r
- Podstawowe informacje ze spisów powszechnych - gmina wiejska Chojnice – Urząd Statystyczny w Gdańsku, 2003
- Polityka ponadlokalna na obszarze gminy Chojnice opracowanie wykonane na potrzeby sporządzanego dokumentu studium, Przedsiębiorstwo Projektowo-Realizacyjne DOM w Starogardzie Gdańskim, 2010r
- Złożone wnioski do studium od instytucji i organów uprawnionych do uzgadniania i opiniowania projektu studium oraz osób fizycznych
- Materiały i dokumenty zgromadzone przez Urząd Gminy dot. obszaru opracowania
- „Strategia Ekorozwoju Gminy Chojnice do roku 2015” – opracowanie Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska –maj-wrzesień 2001r., zatwierdzona Uchwałą Rady Gminy w Chojnicach Nr XXIX/468/2002 z dn. 14.06.2002r.
- Zintegrowana Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2006-2013 Miasta i Gminy Brusy, Gminy Chojnice, Miasta i Gminy Czersk oraz gminy Konarzyny – 2006, opracowanie w ramach partnerstwa pn. „Lokalna Grupa Działania –Sandr Brdy”
- Studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin sąsiednich – w tym w szczególności miasta Chojnice
- Wizja w terenie – zima/wiosna 2009 r.

1.3. ZESPÓŁ AUTORSKI ZMIANY STUDIUM

**Przedsiębiorstwo Projektowo-Realizacyjne “DOM” Sp z o. o.
ul. Kościuszki 34 G, 83-200 Starogard Gdański**

prowadzenie tematu – koordynacja międzybranżowa, urbanistyka:

mgr inż. arch. Maria Kielb-Stańczuk - upr. urb. nr 1334/93, wpis do Północnej Okręgowej Izby Urbanistów nr G-006/2002

sprawdzający:

dr inż. arch. Barbara Jaszczyk-Skolimowska upr. urb. nr 1540, wpis do Północnej Okręgowej Izby Urbanistów nr G-005/2002

zagadnienia programowe, gospodarcze i społeczne:

mgr inż. Andrzej Piotrkowski

komunikacja:

mgr inż. Tomasz Mackun

zagadnienia inżynierskie :

mgr inż. Barbara Jodłowska

mgr inż. Agnieszka Makowska

środowisko przyrodnicze:

dr hab. Maciej Przewoźniak i zespół firmy “Proeko” Gdańsk

środowisko kulturowe:

mgr Regina Pernak

mgr inż. Marta Dąbrowska

archeologia:

dr Krzysztof Walenta

prace asystenckie, graficzne :

mgr inż. Marta Dąbrowska

mgr Karina Mańkowska

mgr Aneta Makuch

stud Aleksandra Stańczuk

2. UWARUNKOWANIA PONADLOKALNE I STRATEGIA ROZWOJU GMINY

2.1. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POŁOŻENIA I OGÓLNE INFORMACJE O GMINIE

Gmina Chojnice położona jest w południowo-zachodniej części województwa pomorskiego, w powiecie chojnickim. Geograficznie północna część gminy znajduje się w obrębie mezoregionu fizycznogeograficznego Borów Tucholskich Zachodnich, a południowa część w granicach Pojezierza Krajeńskiego.

Największe miejscowości to Ogorzeliny, Charzykowy, Swornegacie, Lichnowy. Gmina podzielona jest na 32 sołectwa.

Gmina Chojnice graniczy z następującymi gminami:

- od północy z gminami: Lipnica (pow. bytowski), Konarzyny, Brusy
- od wschodu z gminami: Brusy, Czersk
- od zachodu z gminą Konarzyny i gminą Człuchów (powiat człuchowski)
- od południa z województwem kujawsko-pomorskim: z powiatem sępoleńskim i tucholskim, z gminami Kamień Krajeński, Kęsowo, Tuchola
- w centralnej części obszaru gminy położone jest miasto Chojnice.

Powierzchnia gminy wynosi ok. 458km², w tym użytki rolne zajmują ok. 18,6%, lasy ok. 37,3%, pozostałe grunty ok. 14,1%, w tym 6,7% to jeziora. Gminę Chojnice zamieszkuje ok. 17 tys. mieszkańców, (16.848 na 01.04.2009r, 17009 stan na dzień 25.09.2009r)

2.2. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STRATEGII ROZWOJU I PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

Opracowano na podstawie

- informacji i wniosków Zarządu Województwa Pomorskiego z opracowań regionalnych opracowanych dla obszaru całej gminy, kwiecień 2008.
- uaktualnionego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego (przyjętego Uchwałą Nr 1004/XXXIX/09 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dn. 26 października 2009 r.) Dz. Urz. Woj. Pom. Z 2009 r. Nr 172, poz. 3361),
- Strategii rozwoju województwa pomorskiego – Uchwała Nr 587/XXV/05 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 18 lipca 2005r.
- programów operacyjnych województwa pomorskiego, z których wynikać może konieczność realizacji ponadlokalnych zadań publicznych na obszarze gminy Chojnice oraz inne dokumenty uchwalone przez Sejmik Województwa Pomorskiego lub Zarząd Województwa Pomorskiego, które wyznaczają kierunki rozwoju lub określają ramy prowadzenia działań prorozwojowych

Położenie w strukturze funkcjonalno – przestrzennej województwa

Gmina wiejska Chojnice leży w strefie leśno-pojeziernej, na obszarach o bardzo wysokich walorach środowiska przyrodniczego, z preferencjami do rozwoju turystyki oraz rolnictwa ekologicznego (w północnej części gminy) i wysokotowarowej gospodarki rolnej (w części południowej). Teren gminy leży w obrębie, wyróżnionych w *Planie województwa*, obszarów wymagających szczególnej polityki proturystycznej, wskazanych do rozwoju turystyki kwalifikowanej i agroturystyki. Miejscowość Swornegacie posiada predyspozycje do prowadzenia lecznictwa uzdrowiskowego.

Gmina znajduje się w obszarze aktywizacji rozwoju stymulowanego oddziaływaniem zespołu miast Chojnice i Człuchów. Środkowa i południowa część terenu gminy znajduje się w zasięgu planowanego korytarza transportowego rangi regionalnej – Południowego (Malbork-Tczew-Starogard-Chojnice-Człuchów), z drogą krajową nr 22 i linią kolejową nr 203/204.

Rola w sieci osadniczej

Wg *Planu* ośrodek utworzony przez zespół miast Chojnice i Człuchów wraz ze wspólnym funkcjonalnym obszarem miejskim tworzy ośrodek regionalny I rzędu. Ośrodki tego poziomu stanowią miejsca koncentracji wybranych funkcji szczebla wojewódzkiego lokalizowanych poza ośrodkiem ponadregionalnym, ze względu na specyfikę tych funkcji wymagającą wyrównanej dostępności do nich z obszaru całego województwa. Ośrodki te tworzą wokół siebie obszary obsługi o najwyższej randze w regionie.

Do pożądaných kierunków działań należy stabilizacja sieci osadniczej i równoważenie struktury demograficznej poprzez zatrzymanie odpływu ludności wskutek rozwoju miejsc pracy w miejscu zamieszkania lub w zasięgu dojazdu do miejsca pracy, a zwłaszcza zatrzymywanie odpływu części ludności przedsiębiorczej i dobrze wykształconej a także pozyskiwanie inwestycji zewnętrznych (tworzenie warunków przestrzennych – w pełni uzbrojone tereny oraz ich promocja).

Infrastruktura transportowa

Przez teren gminy przebiegają: drogi krajowe: nr 22 i 25., drogi wojewódzkie: nr 212 Osowo Lęb.-Bytów-Chojnice-Zamarte, nr 235 Korne-Chojnice, nr 236 Konarzyny-Swornegacie-Brusy i nr 240 Chojnice-Tuchola-Świecie; linie kolejowe znaczenia państwowego: nr 208 Chojnice-Tuchola, nr 210 Chojnice-Czarne oraz linie kolejowe znaczenia lokalnego: nr 203 Chojnice-Lipka, 211 Chojnice-Kościerzyna, nr 281 Chojnice-Kamień Krajeński.

Do zadań możliwych w zakresie budowy i modernizacji dróg wojewódzkich zaliczono:

- modernizację drogi nr 212 na odcinku Osowo Lęborskie-Zamarte, budowę zachodniej obwodnicy Chojnic
- modernizację drogi nr 235 na odcinku Chojnice-Korne
- modernizację drogi nr 236 na odcinku Konarzyny-Brusy
- modernizację drogi nr 240 na odcinku Chojnice-Silno

W zakresie infrastruktury transportu kolejowego zakłada się:

- poprawę obsługi (poprawa stanu technicznego linii, uatrakcyjnienie oferty przewozowej, wprowadzenie lekkiego taboru) dla powiązania Chojnice-Starogard Gd.-Trójmiasto
- głównie dla celów turystycznych – rozwój lokalnej linii nr 211 Chojnice-Kościerzyna i różnych form przewozów sezonowych.

Infrastruktura techniczna

W granicach gminy występują tereny zagrożone powodzią o prawdopodobieństwie wystąpienia 1% - ze strony rzek Brdy, Zbrzycy i Kamionki

Według Studium możliwości rozwoju energetyki wiatrowej w województwie pomorskim w pd części obszaru gminy występują tereny preferowane dla lokalizacji elektrowni wiatrowych.

W Planie województwa przewiduje się:

- W zakresie ochrony przeciwpowodziowej:
 - Wskazanie sposobów ograniczenia ilości wód opadowych i roztopowych odprowadzanych do odbiorników (wody niewymagające oczyszczania należy w możliwie najwyższym stopniu doprowadzać do wsiąkania w grunt, a wody z dachów wtórnie wykorzystywać. Zorganizowane odprowadzanie wód opadowych do cieków i zbiorników należy stosować tylko w przypadkach absolutnie koniecznych z uwzględnieniem opóźnienia i spowalniania ich odpływu oraz oczyszczania);
 - określenie wskazań i nakazów dotyczących parametrów technicznych warunków użytkowania obiektów istniejących lub planowanych na obszarach potencjalnego zagrożenia powodzią;
 - ustalenie rozwiązań przeciwdziałających nadmiernemu uszczelnianiu terenów zurbanizowanych;
 - uwzględnienie ustaleń wynikających z *Programu małej retencji* oraz *Programu udrażniania rzek województwa pomorskiego*:
 - Powiększenie dotychczasowej pojemności retencyjnej i powierzchni jezior podpiętrzonych przez budowę obiektów małej retencji w zlewni rzeki Brdy
 - Konieczność m.in. wykonania przepławek na rzekach w zlewni rzeki Brdy, umożliwiających udrożnienie rzek województwa pomorskiego
- W zakresie zaopatrzenia w wodę – intensyfikację działań związanych z modernizacją i rozbudową wodociągów;
- W zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków: rozbudowę i modernizację urządzeń kanalizacyjnych;
- W zakresie zaopatrzenia w gaz: *Koncepcja Gazyfikacji Pomorskiej Spółki Gazownictwa sp z o.o. na lata 2007-2025* nie przewiduje gazyfikacji gm. Chojnice poprzez rozbudowę gazociągów dystrybucyjnych i stacji gazowych wysokiego ciśnienia
- W zakresie zaopatrzenia w ciepło: zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii cieplnej;
- W zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną: rozwój systemu dystrybucyjnego (przesyłowego) i energetyki ze źródeł odnawialnych;
- W zakresie unieszkodliwiania odpadów komunalnych: w *Wojewódzkim planie gospodarki odpadami województwa pomorskiego* proponuje się, aby obszar gminy obsługiwany był przez planowany międzygminny Zakład Zagospodarowania Odpadów Nowy Dwór k/Angowic.

Ochrona środowiska przyrodniczego

Gmina położona jest w zlewni rzeki Brdy w dorzeczu Wisły. Leży na obszarach o bardzo wysokich walorach przyrodniczo – krajobrazowych, stąd znaczna część jej obszaru została objęta prawną ochroną przyrody. W granicach gminy znajdują się: *Park Narodowy Bory Tucholskie* wraz z otuliną, fragmenty parków krajobrazowych: *Zaborskiego* oraz *Tucholskiego* z otuliną, fragment *Chojnicko-Tucholskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu*. Od zach. i pn.-zach. gmina sąsiaduje z dwoma obszarami chronionego krajobrazu: *OChK Okolice Jezior Krępsko i Szczytno* oraz *OChK Fragment Borów Tucholskich*. Na terenie *Zaborskiego Parku Krajobrazowego* leży torfowiskowy rezerwat przyrody *Małe Łowne*. W środkowej i pn części terenu gminy występują liczne użytki ekologiczne.

Strukturę ekologiczną na obszarze gminy uzupełniają duże fragmenty, planowanych w koncepcji sieci ekologicznej województwa, elementów sieci: korytarza ekologicznego *doliny Brdy* rangi regionalnej oraz płata ekologicznego *Borów Tucholskich* rangi krajowej. Płat ten przechodzi na obszar woj. kujawsko-pomorskiego i łączy się korytarzami ekologicznymi dolin z lasami Pojezierza Wałeckiego i Doliny Noteci. Stanowi on regionalny element składowy większej jednostki Pojezierza Południowopomorskiego – o randze ponadregionalnej. Od pn.-zach. gmina Chojnice graniczy z płatem ekologicznym *lasów szczecinecko-koczalskich* i z łącznikiem lokalnym *jezior Krępsko i Szczytno*. Obszary tworzące sieć ekologiczną pełnią rolę ważnych węzłów stabilizujących funkcjonowanie środowiska oraz kształtujących warunki ekologiczne życia mieszkańców.

Pd.-wsch. fragment gminy wchodzi w skład leśnego kompleksu promocyjnego Bory Tucholskie.

Na terenie gminy znajdują się ustanowione i projektowane obszary **Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000**: Obszary Specjalnej Ochrony Ptaków: „*Wielki Sandr Brdy*” PLB 220001 i „*Bory Tucholskie*” PLB220009, obszar mający znaczenie dla Wspólnoty „*Sandr Brdy*” PLB 220026 (planowane powiększenie obszaru zostało zgłoszone do Komisji Europejskiej 30.10.2009 r.) oraz planowane specjalne obszary ochrony siedlisk zgłoszone do KE 30.10.2009 r.: „*Las Wolność*” PLH220060 i „*Czerwona woda pod Babilonem*” PLH 220056.

W pn.-wsch. części gminy znajduje się fragment projektowanego rezerwatu Jeziora Rynnowe. Północna i środkowa część terenu gminy znajduje się w granicach rezerwatu biosfery Bory Tucholskie.

W granicach gminy znajdują się prawnie chronione grunty rolne i leśne oraz złoża kruszyw naturalnych: *Chojniczki, Moszczenica, Moszczenica II, Lichnowy I*. Południowa część terenu gminy znajduje się w zasięgu GZWP 128 *Ogorzeliny* (zweryfikowany) oraz jego strefy ochronnej (OO).

Na terenie miasta Chojnice znajdują się liczne obiekty stwarzające zagrożenie dla środowiska (emitory powietrza).

Przyjmując koncepcję spójnej i równorzędnej ochrony walorów przyrodniczych i przyrodniczych i kulturowych oraz krajobrazu ustala się w planie województwa zasadnicze kierunki działań polityki przestrzennej:

Przyjmując koncepcję spójnej i równorzędnej ochrony walorów przyrodniczych i kulturowych oraz krajobrazu ustala się zasadnicze kierunki działań polityki przestrzennej:

- Zachowanie i podtrzymanie trwałości pozostałych fragmentów osnowy ekologicznej w postaci izolowanych kęp roślinności, nieużytków, założeń parkowych lub skwerów, z poszukiwaniem możliwości odtworzenia powiązań lub „obejścia” stref zainwestowanych
- Utrzymanie lasów ochronnych oraz wsparcie procesu tworzenia kolejnych wraz ze wzmacnianiem działań proekologicznych oraz uwzględnianiem ich w opracowaniach planistycznych
- Ochrona gleb oraz utrzymanie ich najlepszych walorów produkcyjnych
- Wsparcie procesu przeznaczania gleb o najniższych klasach przydatności rolniczej na cele zalesień (szczególnie na obszarach pojezierzy)
- Przestrzeganie realizacji opracowań planistycznych i prawidłowości ich zapisów w zakresie ochrony gruntów rolnych i leśnych (w opracowaniach ekofizjograficznych do planów miejscowych oraz studiach uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego gmin)

- Odtworzenie, wszędzie gdzie to możliwe, zabudowy biologicznej stref brzegowych cieków ograniczających spływ zanieczyszczeń i odtwarzających naturalne korytarze ekologiczne
- Wyznaczenie obiektów stanowiących zagrożenie dla wód podziemnych i prowadzenie lokalnego monitoringu na koszt właścicieli tych obiektów wg zasady „zanieczyszczający płaci”
- Opracowanie i wdrożenie technicznych zasad ochrony GZWP i ich obszarów zasilania
- Objęcie rekultywacją obszarów zdegradowanych w wyniku eksploatacji surowców naturalnych oraz określenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego takich działań, które zapewniają ochronę złóż
- Zmniejszenie zanieczyszczeń ze źródeł obszarowych i punktowych
- Wprowadzanie elementów izolacji technicznej i biologicznej ograniczającej rozprzestrzenianie hałasu wzdłuż ciągów komunikacyjnych w obszarach zabudowy mieszkaniowej
- Modernizacje i przebudowy ciągów komunikacyjnych w celu zmniejszenia wibracji wywoływanych ciężkim transportem samochodowym i środkami transportu szynowego

Ochrona środowiska kulturowego

Zasadniczymi kierunkami rozwoju w zakresie dziedzictwa kulturowego jest utrwalenie wielokulturowej tożsamości historycznej regionu z zachowaniem lokalnych odrębności oraz wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego jako ważnego elementu rozwoju gospodarczego i promocji województwa.

Kierunki polityki przestrzennej w zakresie ochrony zasobów i walorów środowiska kulturowego oraz krajobrazów odnoszące się do terenu gminy:

- Pielęgnowanie walorów krajobrazów historycznych Borów Tucholskich
- Ochrona tożsamości kulturowej miejsca (miejscowości, regionu) – objęcie ochroną obszarów zabudowy w sąsiedztwie wartościowych zespołów przestrzennych i ich dekompozycja przestrzenna, pozwalająca na wyeksponowanie wartościowych cech zespołów
- Łączenie ochrony środowiska kulturowego z ochroną środowiska przyrodniczego poprzez ochronę krajobrazu naturalnego związanego przestrzennie z historycznym założeniem architektonicznym, zachowanie i odtwarzanie dawnych układów i funkcji terenów zieleni wraz z infrastrukturą, rewaloryzację parków pod kątem zwiększenia ich atrakcyjności jako miejsc wypoczynku
- Kompleksowa rewaloryzacja obiektów i zespołów zabytkowych włączonych do stref konserwatorskich
- Przystosowanie obiektów zabytkowych do nowych funkcji
- Ochrona i rewaloryzacja starych układów ruralistycznych oraz części wsi – decydujących o zachowaniu walorów krajobrazowych, eksponowanie wsi o wybitnych walorach krajobrazowych, rekompozycja, restylizacja oraz uporządkowanie zabudowy wsi

- Zachowanie, udostępnianie i zagospodarowanie stanowisk archeologicznych o zachowanych formach krajobrazowych w celach naukowych, dydaktycznych oraz turystycznych
- Zachowanie i ochrona pradziejowych i wczesnośredniowiecznych mikroregionów osadniczych archeologicznego środowiska kulturowego,
- Zachowanie i ochrona grodzisk
- Zachowanie i utworzenie warunków ekspozycji panoram widokowych z tras komunikacyjnych na szczególnie interesujące obiekty krajobrazowe (naturalne i architektoniczne)
- Rewaloryzacja zagospodarowania urządzonych punktów widokowych i ich otoczenia, uczytelnienie (odtworzenie) panoram widokowych i ochrona ekspozycji,
- Przeciwdziałaniebezpłanowej, chaotycznej parcelacji terenu
- Likwidacja bądź neutralizacja widokowa wszelkich elementów obniżających walory krajobrazowe, likwidacja lub przebudowa obiektów substandardowych
- Likwidacja obiektów rekreacyjnych wzniesionych z naruszeniem przepisów prawa budowlanego.

Turystyka

Gmina znajduje się w obrębie wyróżnionej w Planie *strefy pojeziernej*. Za wiodącą należy tu uznać funkcję turystyki krajoznawczej i kwalifikowanej, dodatkowo – turystyki wodnej, rowerowej i agroturystyki. Miejscowość Swornagacie została wyróżniona w Planie jako potencjalne uzdrowisko. Miasto Chojnice zostało przewidziane do kształtowania w kierunku regionalnego ośrodka turystyki krajoznawczej.

Przez teren gminy będą planowane trasy rowerowe:

- Międzyregionalna trasa rowerowa nr 12 Trasa Zamków Polski Północnej
- Regionalna trasa rowerowa nr 122 Tczew – Starogard Gd. – Zblewo – Kaliska – Czersk – Chojnice;
- Regionalna trasa rowerowa nr 130 Chmielno – Stężycza – Kościerzyna – Chojnice – Debrzno

Na rzece Brdzie planowane jest wytyczenie i urządzenie szlaku turystyki wodnej.

Wg *Programu rozwoju produktów turystycznych województwa pomorskiego* na terenie gminy Chojnice przewiduje się rozwój następujących produktów turystycznych:

- *Trakt Książęcy* – utworzenie z drogi krajowej nr 22 głównego czynnika rozwoju turystyki oraz tworzenia nowych miejsc pracy
- *Turystyczne Zagospodarowanie Szlaku Wodnego Wdy i Brdy* – produkt realizowany na Obszarze Borów Tucholskich wspólnie z woj. kujawsko-pomorskim
- *Kolej Turystyczna na Pomorzu* – wprowadzenie stałych przewozów pasażerskich zabytkowym taborem kolejowym m.in. na odcinku Chojnice-Kościerzyna-Somonino-Gdynia-Reda-Hel.

Główne kierunki przekształceń:

- W zakresie turystyki krajoznawczej:

- ograniczenie negatywnego oddziaływania ruchu i zagospodarowania rekreacyjnego na zasoby przyrodnicze, kulturowe i krajobraz terenów rekreacyjnych
- uporządkowanie istniejącego zainwestowania turystycznego zagrażającego czystości jezior poprzez podniesienie standardu oraz uporządkowanie gospodarki ściekowej;
- realizacja infrastruktury organizującej penetrację turystyczną (szlaki piesze, trasy rowerowe, miejsca piknikowe)
- pełniejsze wykorzystanie sieci osadniczej, szczególnie większych wsi, do realizacji bazy noclegowej, w tym wykorzystanie na cele rekreacyjne oraz obsługi obiektów pełniących obecnie inne funkcje, np. adaptacja obiektów architektury wiejskiej na bazę noclegową
- ochrona przed zainwestowaniem brzegów niezagospodarowanych
 - o W zakresie turystyki kwalifikowanej i uzdrowiskowej:
- rozbudowa zaplecza umożliwiającego rozwój żeglarstwa i in. sportów wodnych
- ochrona i rewaloryzacja wędkarskiej przestrzeni rekreacyjnej, tworzenie stanic wędkarskich
- rozbudowa i poprawa standardów bazy noclegowej i gastronomicznej
- przekształcenie w zaplecze obsługi turystyki kwalifikowanej istniejących obiektów wczasowych i turystycznych
- intensyfikacja działań w kierunku powołania uzdrowiska w miejscowości Swornegacie
 - o W zakresie turystyki wodnej, rowerowej i agroturystyki:
- zagospodarowanie turystyczne szlaków wodnych, przystosowanie ich do rekreacji, stworzenie przystani wodnych, miejsc biwakowych itp. (rzeka Brda)
- stworzenie zintegrowanego systemu szlaków pieszych i rowerowych w powiązaniu z innymi systemami w regionie, sąsiednich województwach i krajach
- realizacja planowanych tras rowerowych; w miarę wzrostu natężenia ruchu rowerowego dążenie do podnoszenia standardów technicznych tras oraz ich otoczenia, w tym zapewnienia miejsc parkingowych przy dworcach, przystankach PKS, szkołach, urzędach, itp.
- rozwój agroturystyki obejmującej pobyty wypoczynkowe w gospodarstwach rolnych, prywatnych domach i pokojach wynajmowanych na terenach odznaczających się wysokimi walorami krajobrazu.

2.3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STRATEGII ROZWOJU GMINY

2.3.1. Strategia Ekorozwoju Gminy Chojnice

*Przyjęta Uchwałą Nr XXIX/468/2002 Rady Gminy w Chojnicach z dnia 14 czerwca 2002 r. w sprawie: **przyjęcia Strategii Gminy Chojnice do roku 2015 pn. "Strategia Ekorozwoju Gminy Chojnice"***

Poniżej przedstawiono główne wnioski, jako wyciąg z tekstu strategii, istotne dla studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Wizja gminy Chojnice wg *Strategii* to: „nowoczesna gmina rolnicza oraz ośrodek turystyki przyrodniczej i wodnej, będąca komfortowym miejscem zamieszkania i wypoczynku w centrum Borów Tucholskich, na pograniczu Kaszubów i Kociewia”

Celami nadrzędnymi spełniającymi zasadę zrównoważonego rozwoju są:

- **W sferze społecznej:** gmina będąca domem komfortowym dla wszystkich mieszkańców i gościnnym dla turystów
- **W sferze gospodarczej:** nowoczesna gmina rolnicza i ośrodek turystyki przyrodniczej i wodnej

W strategii przyjęto za podstawowe trzy kierunki działań:

- prowadzenie działalności rolniczej w zgodzie z warunkami glebowo-klimatycznymi, w tym rozwój rolnictwa środowiskowego,
- wzmocnienie sektora turystycznego w gminie i zwiększenie jego udziału w gospodarce gminnej,
- przyciągnięcie inwestorów zewnętrznych i wsparcie kapitału wewnętrznego.

W każdym z kierunków przyjęto jeden cel strategiczny, odpowiednio:

G1 Restrukturyzacja rolnictwa

(...)Najlepsze warunki naturalne do rozwoju nowoczesnego rolnictwa wysokotowarowego występują w południowej części gminy Chojnice, gdzie istnieje także tradycja dużych gospodarstw rolnych.(...) Wysokie walory przyrodnicze oraz niska jakość gleb w północnej i centralnej części gminy wykluczają intensyfikację rolnictwa, stąd też proponowanym kierunkiem jest rozwój małoobszarowych gospodarstw o ekstensywnych, jakkolwiek nowoczesnych metodach produkcji rolniczej, produkujących zdrową żywność. Na tych terenach planuje się wspieranie i promocję rozwoju rolnictwa środowiskowego oraz ekologicznego.(...)

G2 Zwiększenie ruchu turystycznego i zmniejszenie sezonowości

(...)zwiększenie obecnej wielkości ruchu turystycznego i jego dekoncentracja (w celu zmniejszenia obciążenia ruchem turystycznym najbardziej wartościowych pod względem przyrodniczym terenów gminy, szczególnie w rejonie Parku Narodowego Bory Tucholskie) – z większym wykorzystaniem tych terenów gminy, które są atrakcyjne turystycznie, ale dotąd słabo aktywne pod tym względem. Łącznie na terenie gminy Chojnice proponuje się wprowadzenie 4 300 nowych miejsc noclegowych, wobec prawie 9,6 tys. miejsc noclegowych istniejących. Po restrukturyzacji baza noclegowa na tym terenie liczyć powinna prawie 14 tys. miejsc noclegowych.(...)

G3 Rozwój przemysłu i rzemiosła

(...)Władze gminy Chojnice we współpracy z miastem Chojnice oraz miastem Człuchów dążyć będą do stworzenia nowoczesnego obszaru aktywizacji gospodarczej wzdłuż drogi nr 22. Obszar ten pod nazwą Park Technologiczny Topole lub Specjalnej Strefy Ekonomicznej Topole będzie przedmiotem opracowania koncepcji urbanistycznej wspólnej dla wyżej wymienionych jednostek administracyjnych. Koncepcja ta będzie z kolei podstawą do opracowania zmian miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na tym obszarze. Władze gminy planują częściowe wyposażenie tego terenu w infrastrukturę techniczną, ze środków publicznych.(...)

- **W sferze przyrodniczej:** gmina, w której dobrze zachowane unikatowe walory środowiska stanowią przedmiot dumy i poszanowania mieszkańców

W strategii przyjęto za podstawowe trzy kierunki działania:

- I. stałe dążenie do ograniczania obciążenia środowiska przyrodniczego wynikającego z działalności człowieka;
- II. zachowanie i wzmocnienie struktur przyrodniczych i krajobrazowych;
- III. zwiększanie ekologicznej świadomości społecznej.

W ramach kierunków działania, przyjęto cele:

W ramach I kierunku, m.in:

Cel strategiczny P1 Ochrona wód

(...) Planowane jest pełne skanalizowanie wszystkich wsi o zwartej zabudowie, w tym miejscowości Drzewicz, Kłosnowo, Kłodawa, Zbeniny, Powałki, Krojanty, Nowa Cerkiew, Lotyń, Sternowo, Raclawki, Gockowice, Silno, Ostrowite, Ciechocin, Granowo i Pawłowo. Istotną cechą na terenie gminy Chojnice jest znaczny udział zabudowy rozproszonej i przysiółkowej, gdzie nieopłacalna ekonomicznie jest budowa sieci kanalizacyjnej. Stąd też władze gminy planują wsparcie indywidualnych właścicieli posesji w finansowaniu i budowie indywidualnych, przydomowych oczyszczalni ścieków oraz

oczyszczalni grupowych.(...) gmina Chojnice rozpocznie budowę systemów kolektorów wód deszczowych z urządzeniami do podczyszczania. Zadanie to jest szczególnie ważne w rejonie jezior Charzykowskiego, Karskiego, Długiego i Śpiewnik, gdzie od lat notowany jest intensywny rozwój zabudowy letniskowej oraz związanej z obsługą ruchu turystycznego.(...)

W ramach II kierunku:

Cel strategiczny P4 Ochrona krajobrazu

(...) W polityce przestrzennej gminy, a w konsekwencji w planach zagospodarowania przestrzennego, zasadą będzie dopuszczenie nowej zabudowy zasadniczo tylko w granicach istniejących zwartych układów osadniczych. Biorąc pod uwagę silną presję do tworzenia na terenie gminy obszarów zabudowy letniskowej, władze gminne planują tworzenie układów urbanistycznych zabudowy letniskowej, które to układy będą wzorowane na istniejących na terenie gminy, tradycyjnych układach zabudowy wiejskiej.

(...)Do obowiązków władz samorządowych, szczególnie władz gminnych i sołeckich należy kształtowanie właściwej struktury terenów zieleni we wsiach, zachowanie istniejących terenów zieleni oraz działania na rzecz ich adaptacji dla potrzeb społeczności lokalnej, a także angażowanie lokalnej społeczności w budowę i utrzymanie tych terenów. Na terenie gminy Chojnice znajduje się szereg historycznych układów parkowych, które sąsiadowały z dworami, pałacami i folwarkami, stanowiących obecnie naturalny zasób dla tworzenia parków wiejskich. W znacznej części obiekty te są własnością Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa. Gmina dążyć będzie do komunalizacji szczególnie tych obiektów, które znajdują się we wsiach lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie i tworzenia tam parków.(...)

Cel strategiczny P5 Ochrona bioróżnorodności

(...)Unikalne walory środowiska przyrodniczego oraz jego wysoka jakość, potwierdzone mnogością obszarów prawnie chronionych, powodują iż władze lokalne czują spoczywającą na nich odpowiedzialność za zachowanie tego dziedzictwa dla przyszłych pokoleń. Z tego względu władze samorządowe będą wspierać działania administracji obszarów chronionych we wdrażaniu opracowanych już planów ochrony oraz uwzględniać w swoich dokumentach planistycznych i strategiczno- koncepcyjnych wymagania tam zawarte.(...)

Wzmocnienie bioróżnorodności na terenach wykorzystywanych rolniczo to przede wszystkim ochrona istniejących zadrzewień śródpolnych, zadrzewień wzdłuż dróg oraz tworzenie pasów zieleni buforowej wzdłuż rzek i cieków wodnych oraz ochrona i tworzenie remiz śródpolnych.(...)

Poniżej przedstawiono tabelaryczne zestawienie przyjętych w Strategii zadań, najbardziej istotnych dla studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Chojnice.

SFERA GOSPODARCZA

Cele strategiczne	Cele bezpośrednie i operacyjne	Zadania
Zwiększenie ruchu turystycznego i zmniejszenie sezonowości	Modernizacja i tworzenie innych elementów zagospodarowania turystycznego	Utrzymanie istniejących szlaków turystycznych
		Wyznaczenie i budowa nowych szlaków turystycznych, w tym pieszych, rowerowych, konnych i wodnych
		Budowa kompleksu sportowo-widowskiego w Charzykowach
		Budowa promenad w miejscowościach turystycznych
		Tworzenie nowych plaż i kąpielisk
		Utrzymanie istniejących plaż i kąpielisk wodnych
Rozwój przemysłu i rzemiosła	Utworzenie Parku Technologicznego - Topole	Przygotowanie koncepcji urbanistycznej terenu Parku Technologicznego we współudziale z zainteresowanymi samorządami (m.Chojnice, M.Człuchów)
		Wprowadzenie odnośnych zmian w planie zagospodarowania przestrzennego
		Przygotowanie terenów pod inwestycje (uzbrojenie)
		Stworzenie oferty dla potencjalnych inwestorów

SFERA PRZYRODNICZA

Cele strategiczne	Cele bezpośrednie, operacyjne	Zadania
Ochrona wód	Rozbudowa infrastruktury gromadzenia ścieków i dostawy wody	Rozwój kanalizacji wsi o zwartej zabudowie i projektowanych rejonów zwartej zabudowy: Budowa kanalizacji przede wszystkim w następujących miejscowościach gminy Chojnice: - Drzewicz do oczyszczalni w Swornychgaciach, - Kłosnowo, Kłodawa, Zbeniny, Powałki i Krojanty – do oczyszczalni m. Chojnice - Nowa Cerkiew, Lotyń, Sternowo, Raclawki, Gockowice, Silno, Ostrowite, Ciechocin, Granowo, Pawłowo – do oczyszczalni m. Chojnice
		Opracowanie programu odprowadzania i oczyszczania ścieków dla zabudowy rozproszonej w gminie, obejmującego rozwiązania w zakresie udziału finansowego gminy (np. w formie gwarancji kredytu na budowę oczyszczalni prywatnych.
		Budowa oczyszczalni indywidualnych lub grupowych dla izolowanych przysiółków lub budowa szczelnych zbiorników i organizacja wywozu ścieków
		Modernizacja ujęć wodnych w zakresie uzdatniania wody pitnej i budowy odstojników wód popłucznych
		Budowa kanalizacji wód deszczowych wraz z urządzeniami do ich podczyszczania, szczególnie w rejonie zwartej zabudowy nad jeziorami
	Ochrona zieleni i dorzeczy	Ograniczenie spływów powierzchniowych poprzez wzmocnienie stref buforowych zieleni niskiej i wysokiej wokół jezior
Ochrona krajobrazu	Architektura regionalna- rozwój	Egzekwowanie przy wydawaniu decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu zachowania wymagań architektonicznych wprowadzonych zapisami w M. P. Z. P., szczególnie na obszarach zabudowy letniskowej
		Opracowanie katalogu projektów budowlanych wykorzystujących regionalizm w budownictwie
		Promocja katalogów oraz układów zabudowy siedlisk występujących na terenie gminy
	Ochrona krajobrazu przed urbanizacją	Ograniczenie zjawiska rozpraszania zabudowy w rejonie obszarów chronionych: Parku Narodowego, Parków Krajobrazowych, szczególnie w rejonie jezior Witocznno, Płesno i Charzykowy
		Tworzenie zwartych układów urbanistycznych zabudowy letniskowej wzorowanych na istniejących układach zabudowy
		Kontrola lokalizacji masztów telefonii komórkowej i elektrowni wiatrowych poprzez wykonanie dla gminy studium krajobrazowego dotyczącego optymalnej lokalizacji tych obiektów
	Optymalizacja układu zadrzewień śródpolnych	Stworzenie gminnego planu zadrzewień śródpolnych, przede wszystkim w zakresie określenia właściwej struktury gatunkowej i przestrzennej
		Ochrona istniejących remiz i liniowych układów zadrzewień poprzez właściwą politykę wydawania pozwoleń na wycinkę drzew i jej kontrolę
		Tworzenie i zachowanie układów zieleni we wsiach
Ochrona różnorodności biologicznej		Przejęcie od AWRSP historycznych układów parkowych, przekształcenie ich na parki wiejskie, zachowanie i rewitalizacja,
		Współpraca i koordynacja działań pomiędzy władzami gminy i administracjami parku narodowego i parku krajobrazowego
		Realizacja projektowanych form ochrony przyrody ujętych w dokumentach planistycznych gminy
		Wspieranie działań na rzecz utworzenia Światowego Rezerwatu Biosfery „Bory Tucholskie”

2.3.2. Zintegrowana Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich (ZSROW) na lata 2006-2013 Miasta i Gminy Brusy, Gminy Chojnice, Miasta i Gminy Czersk oraz gminy Konarzyny – 2006, opracowanie w ramach partnerstwa pn. „Lokalna Grupa Działania – Sandr Brdy”

W ramach tego opracowania gmina Chojnice wspólnie z sąsiednimi gminami położonymi w obszarze Ziemi Chojnicko-Zaborskiej, ustaliła strategiczne kierunki rozwojowe w oparciu o wspólne uwarunkowania przyrodnicze, w tym położenie w południowej części Kaszub – regionie o silnych tradycjach kulturowych, regionalnych, etnicznych. Strategia ta powiązana jest z realizacją budżetu Unii Europejskiej na lata 2007-2013.

Przyjęte w Strategii, tzw. wiodące tematy to:

- poprawa jakości życia na obszarach wiejskich
- wykorzystanie zasobów naturalnych i kulturowych, w tym potencjału obszarów należących do sieci Natura 2000

W wyniku debat strategicznych prowadzonych w gminach objętych strategią zapisano główne cele strategiczne w podziale na obszary: gospodarka, zasoby i walory przyrodnicze, zasoby społeczne, zasoby kulturowe i historyczne. Ustalonym priorytetom przypisano kierunki działania, które są podstawą do dalszych programów operacyjnych, projektów i zadań.

Poniżej przedstawiono wybór priorytetów i kierunków o charakterze przestrzennym lub ściśle związanych z zagospodarowaniem przestrzennym.

Zasoby kulturowe i historyczne

Priorytet I – wykorzystać dużą liczbę tradycji kojarzonych z kulturą kaszubską dla rozwoju całego obszaru objętego ZSROW

Kierunek 1 – włączenie instytucjonalnych obiektów kultury i ochrony zabytków dla planów gospodarczego obszaru ZSROW

Kierunek 2 – rozszerzenie oferty cyklicznych imprez o charakterze ponadregionalnym opartych o kulturę kaszubską

Kierunek 3 – **tworzenie i promocja tematycznych parków i szlaków historycznych i kulturowych**

Priorytet II – Działać na rzecz wzrostu liczby atrakcji turystycznych opartych na tradycji, historii i zasobach kulturowych ziemi Chojnickiej i Zaborskiej

Kierunek 2 – **Promocja rzeki Brdy jako szlaku turystyki wodnej połączonej z dobrą infrastrukturą usług turystycznych** na terenie partnerskich LGD - Sandr Brdy oraz Naszyjnik Północy

Cel strategiczny I – podjąć działania na rzecz wykorzystania dobrego położenia komunikacyjnego i łatwego dostępu do głównych szlaków komunikacyjnych

Kierunek 1 – Różne formy komunikacji wewnętrznej, w tym **poprawa połączeń z powiatem.**

Kierunek 3 – **Rozbudowa bazy noclegowej, wzdłuż ciągów komunikacyjnych (hotele, motele).**

Cel Strategiczny III -Tworzyć nowe i rozwijać istniejące produkty turystyczne oparte na tradycji i kulturze obszaru objętego partnerstwem.

Kierunek 1 – **Tematyczne ścieżki rowerowe (tworzenie ścieżek rowerowych na bazie istniejących szlaków rowerowych).**

Zasoby społeczne

Priorytet III – Wykorzystać zasoby istniejącej **bazy kulturalnej i tworzyć warunki do jej rozwoju** dla realizowania różnych form aktywności mieszkańców.

Kierunek 1 – **Tworzenie bazy do organizacji imprez masowych** (np. amfiteatry).

Cel Strategiczny II – Zwiększać działania gmin na rzecz poprawy stanu i wyposażenia placówek oświatowych i **budowy nowych obiektów sportowych.**

Kierunek 1 – **Centra sportowe przy świetlicach wiejskich (modernizacja obiektów do rzeczywistych potrzeb mieszkańców).**

Kierunek 2 – Świetlice internetowe (tworzenie sieci świetlic wiejskich wyposażonych w dostęp do internetu, ze sprzętem i oprogramowaniem).

Kierunek 3 – **Otwarte obiekty sportowe (w oparciu o istniejące boiska przyszkolne – organizacja stałych form zajęć sportowych oraz budowa i rozbudowa infrastruktury sportowej).**

Zasoby i walory przyrodnicze

Priorytet I – **Podjąć działania w kierunku włączenia korzystnych zasobów przyrodniczych do sieci produktów i obszarów turystycznych oraz promocja Borów Tucholskich, jako jednej z głównych domen turystycznych ZSROW.**

Kierunek 1 – **Włączenie niezagospodarowanych obszarów przyrodniczych do różnych form turystyki.**

Kierunek 2 – **Zwiększenie udziału obszarów chronionych w zorganizowanym ruchu turystycznym.**

Kierunek 3 – **Utworzenie szlaków wodnych w oparciu o jeziora i rzeki.**

Priorytet II – **Podjąć działania w kierunku uporządkowania gospodarki ściekami i odpadami stałymi wraz z monitoringiem w tym zakresie.**

Kierunek 1 – **Likwidacja dzikich wysypisk.**

Kierunek 2 – **Budowa sieci kanalizacji w obszarach wiejskich.**

Kierunek 3 – **Monitoring zrzutu ścieków i zapachów wynikających z intensywnego nawożenia pól.**

Priorytet III – **Stworzyć warunki do wzrostu inwestycji turystyczno – rekreacyjnych w obszarach przyjeziornych i leśnych.**

Kierunek 1 – **Program sektorowy rozwoju turystyki dla obszaru ZSROW. (Programy operacyjne z projektami i zadaniami co najmniej do roku 2013).**

Kierunek 3 – **Zagospodarowanie i promocja terenów inwestycyjnych w tym rewitalizacja centrów wsi o profilu turystycznym.**

Cel strategiczny II – Działać na rzecz rozwoju alternatywnych form rolnictwa.

Kierunek 1 – **Rolnictwo ekologiczne i środowiskowe.** (Licencjonowane gospodarstwa rolne produkujące zboża, warzywa i owoce oraz gospodarstwa hodowlane podlegające określonym normom hodowlanym pod potrzeby produkcji zdrowej żywności).

Kierunek 2 – **Produkcja zdrowej żywności.** (Na bazie gospodarstw ekologicznych, przetwarzanie płodów rolnych dla potrzeb rynku i sieci marketów ze zdrową żywnością).

Kierunek 3 – **Gospodarstwa agroturystyczne.**

Cel Strategiczny III – Stworzyć warunki dla gospodarczego wykorzystania zasobów naturalnych.

Kierunek 1 – **Energia wiatrowa.** (Oparta na korzystnej „róży wiatrów”).

Kierunek 2 – **Energia wodna.** (Z wykorzystaniem licznych wód płynących).

Kierunek 3 – **Produkcja biomasy.** (W oparciu o zasoby leśne, oraz wolny areał do produkcji komponentów na biomasę)

Gospodarka

Priorytet II -Stworzyć warunki do wzrostu liczby miejsc noclegowych.

Kierunek 1 – **Gospodarstwa agroturystyczne.**

Kierunek 2 – **Pensjonaty.**

Kierunek 3 – **Pola namiotowe i campingowe klasy międzynarodowej.**

Priorytet III -Podjąć działania w kierunku realizacji inwestycji infrastrukturalnych będących podstawą rozwoju gospodarczego.

Kierunek 1 – **Modernizacja dróg gminnych i powiatowych.**

Kierunek 2 – **Rozbudowa sieci kanalizacyjnych.**

Kierunek 3 – **Ogólnie dostępna szerokopasmowa sieć internetowa**

Cel strategiczny I – Stworzyć warunki do gospodarczego wykorzystania zasobów przyrodniczych i ukształtowania terenu.

Kierunek 1 – **Turystyczne zagospodarowanie jezior poprzez budowę infrastruktury sprzyjającej rozwojowi sportów wodnych.**

Kierunek 2 – Stworzenie programu tematycznego zagospodarowania jezior i rzek w obrębie partnerstwa, (jeziora dla yachtingu, jeziora strefy ciszy, jeziora sportów wodnych, jeziora enklawy dla wędkarzy).

Kierunek 3 – **Budowa infrastruktury sprzyjającej rozwojowi sportów i rekreacji zimowej** w oparciu o sprzyjające warunki ukształtowania terenu.

Cel strategiczny II – Działać na rzecz tworzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i ich spójności w obrębie obszaru objętego ZSRW.

Kierunek 1 – Utworzenie międzygminnego zespołu ds. planowania przestrzennego.

Kierunek 2 – Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obszarów turystycznych.

Kierunek 3 – Programy i koncepcje rewitalizacji poszczególnych obszarów partnerstwa.

W Studium gminy Chojnice uwzględniono w/w cele strategiczne i kierunki rozwojowe poprzez odpowiednie propozycje zagospodarowania przestrzennego.

2.4. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z SĄSIEDZTWA GMINY CHOJNICE.

Obszar gminy wiejskiej Chojnice jest bardzo silnie związany z rozwojem i zagospodarowaniem miasta Chojnice. Od wielu lat obserwuje się proces zagospodarowywania gruntów wzdłuż drogi krajowej 22 łączącej miasta Chojnice i Człuchów. Jest to w stanie obecnym pasmo silnie urbanizujące się, wzdłuż drogi lokowane są głównie funkcje usługowe i gospodarcze: magazyny, hale produkcyjne itp. zwłaszcza wzdłuż drogi położonej na zachód od miasta. Na wschód od miasta Chojnice intensywność zagospodarowania jest mniejsza, ale w uchwalonych (obowiązujących) planach miejscowych ustalone zostały znaczne rezerwy na nowe tereny inwestycyjne. Szczególnie istotne są dwa pasma urbanizujące się: Chojnice - Charzykowy oraz Chojnice - Człuchów.

Procesy suburbanizacyjne związane z miastem, wpływają na zajmowanie gruntów dotychczas rolnych w m. Chojniczki (obudowa drogi Chojnice - Chojniczki) oraz wzdłuż drogi do Charzyków. W tych obrębach geodezyjnych w sąsiedztwie granicy administracyjnej miasta, rozwijają się liczne zespoły zabudowy mieszkaniowej. Uchwalono tu szereg planów miejscowych dla nowej zabudowy, ponadto zgłoszono znaczną liczbę wniosków dotyczących wyznaczenia dodatkowych terenów inwestycyjnych. Podobna, choć nieco mniejsza presja na nowe tereny, dotyczy obrębów geodezyjnych Krojanty i Pawłowo. Południowa część obszaru gminy ze względu na zrealizowaną obwodnicę dość dobrze broni się przed presją inwestycyjną związaną z „rozlewaniem się” miasta na tereny otaczające.

Miejscowość Charzykowy oraz otoczenie jeziora Charzykowskiego, z racji bliskiego położenia, stanowią naturalną strefę wypoczynko-rekreacyjną, w tym dla rekreacji weekendowej mieszkańców miasta. Na terenie gminy usytuowane są tereny i urządzenia obsługi komunalnej miasta – związane z gospodarką odpadami (w m. Nowy Dwór k. Angowic) oraz stacja redukcyjna gazowa w Pawłówku. Natomiast w mieście - tereny urządzeń inf. technicznej związane z zasilaniem energetycznym obszaru gminy: GPZ nr 1 - „Kościerska” i 2 „Przemysłowa”, a także oczyszczalnia ścieków przyjmująca ścieki również z obszaru gminy wiejskiej (aglomeracja ściekowa Chojnice). Jak widać oba samorządy, miejski i wiejski silnie powiązane są infrastrukturalnie.

Planowana, wg Studium miasta Chojnice, obwodnica zachodnia miasta przechodzi przez obszar gminy wiejskiej.

Z sąsiednimi gminami: Lipnica, Konarzyny, Brusy, Czersk w woj. pomorskim oraz z gminami województwa kujawsko-pomorskiego gmina Chojnica powiązana jest przede wszystkim przyrodniczo i krajobrazowo.

3. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE

3.1. DOTYCHCZASOWE PRZEZNACZENIE, ZAGOSPODAROWANIE I UZBROJENIE TERENU

Przeznaczenie terenu wg miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

Dotychczasowy plan miejscowy obejmujący obszar całej gminy to Miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego Gminy Chojnice, z załącznikiem graficznym w skali 1:10000 – zatwierdzony Uchwałą Rady Gminy w Chojnicach Nr XIV/75/91 z dn. 26 września 1991r (Dz.Urz. Woj. Bydgoskiego Nr 2 poz. 29 z dn. 30.01.1992r). Plan ten stracił ważność z mocy prawa z dniem 31 grudnia 2003r. Jednakże, nie straciły ważności zgody właściwego Ministra na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze, a także gruntów leśnych na cele nieleśne, więc w tym zakresie plan ten pozostaje nadal ważny.

Utraciły moc także inne fragmentaryczne plany miejscowe sporządzone przed 01.01.1995r., tj. na podstawie poprzednich ustaw o zagospodarowaniu przestrzennym.

Wykaz Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego sporządzonych na terenie gminy Chojnice od 1995r.

Wykaz planów miejscowych przedstawiono w załączonym do niniejszego opracowania aneksie, w formie tabeli sporządzonej wg rejestru planów miejscowych prowadzonego przez gminę Chojnice od 1995 roku (zachowano oryginalną numerację, stąd rozpoczyna się ona od numeru 24.). Obowiązujące plany miejscowe opisano podając ich wielkość, podstawowe przeznaczenie ustalone w planie miejscowym oraz nr aktu prawnego powołującego ten przepis prawa.

Przestrzenne rozmieszczenie planów miejscowych przedstawiono na załączniku graficznym w skali 1:40 000 i oznaczono wg numeracji w tabeli.

W gminie Chojnice obowiązuje znaczna liczba planów miejscowych. Jednakże powierzchniowo obejmują one zazwyczaj niewielkie fragmenty gminy, z czego wynika, że były sporządzane dla realizacji konkretnych inwestycji – głównie zespołów zabudowy mieszkaniowej – niektóre z obszarów planistycznych są już praktycznie zabudowane. Analiza rozmieszczenia obowiązujących planów oraz ustalone nimi przeznaczenia terenów świadczą o dotychczasowej praktyce sporządzania tych opracowań „na życzenie” zainteresowanych. Obowiązujące plany miejscowe nie stanowią wyrazu świadomej polityki planistycznej gminy, rozwiązują jedynie fragmentarycznie kwestie przestrzennego zagospodarowania. Ze względu na ich ilość oraz rozproszenie trudne jest praktyczne korzystanie z nich w bieżącym zarządzaniu gminą, zwłaszcza wobec znacznej liczby indywidualnie wydawanych decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania przestrzennego. Praktycznie brak jest w gminie kompleksowych opracowań planistycznych obejmujących np. znaczące miejscowości.

Decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania przestrzennego.

Pokrycie planami miejscowymi obszaru gminy, mimo ich sporej ilości, jest niewielkie; gospodarka przestrzenna odbywa się zatem w dużej mierze na podstawie decyzji o warunkach zabudowy wydawanych w tzw. sytuacji braku planu miejscowego. Mimo iż teoretycznie należy spełnić łącznie kilka warunków (Art. 61.1. Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym) to praktycznie często trudno odmówić ustalenia

warunków zabudowy dla indywidualnego zamierzenia inwestycyjnego. Dla tego samego terenu można uzyskać kilka decyzji o warunkach zabudowy, czasami wzajemnie ze sobą sprzecznych. Niewiele można wymagać od inwestycji lokalizowanej na podstawie decyzji „Nie można uzależnić wydania decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego od zobowiązania się wnioskodawcy do spełnienia nieprzewidzianych odrębnymi przepisami świadczeń lub warunków” (Art 52 ust 3.). Zatem w wielu miejscach gospodarka przestrzenna oparta o decyzje przyczynia się istotnie do tworzenia „nieładu przestrzennego”.

Po utracie ważności planu ogólnego gminy wydaje się rocznie w gminie Chojnice znaczną liczbę indywidualnych decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania. Gmina prowadzi rejestr wydawanych decyzji w formie tabelarycznej.

Analiza wydanych decyzji i ich rozmieszczenia przestrzennego wskazuje na dość znaczny ruch budowlany.

Rok	Ilość decyzji celu publicznego	Ilość decyzji o warunkach zabudowy
2004	14	77
2005	23	144
2006	20	215
2007	10	132
2008	17	170
Razem	84	738

Wykaz wydanych decyzji w w/w okresie – znajduje się w dokumentacji planistycznej Studium

Użytkowanie terenu

Wg ewidencji gruntów użytkowanie terenu w podstawowych kategoriach przedstawia poniższa tabela (stan na: styczeń 2009 r.):

użytki rolne, w tym:		las i zadrzewienia	tereny zurbanizowane, w tym:				wody	tereny inne, w tym:	
całość	grunty orne		całość	zabudowane	niezabudowane	komunikacyjne		całość	nieużytki
22522	19773	17945	1178	262	8	908	3226	924	714
RAZEM: 45 795 ha									
(w tym powierzchnia wyrównawcza: 2 ha)									
49,2 %		39,2%	2,6%				7,0%	2,0%	

Zasadniczą część powierzchni gminy zajmują tereny niezabudowane i niezainwestowane (użytki rolne, lasy i wody) – jest to ponad 95% powierzchni gminy. Wśród terenów zurbanizowanych największą część zajmują tereny komunikacyjne.

Obecne zagospodarowanie terenu

Rozmieszczenie ludności. Sieć osadnicza

W 78 miejscowościach na terenie 31 sołectw gminy Chojnice w dniu 31.12.2008 r. zameldowanych było (wg Urzędu Gminy) 16758 mieszkańców. Sieć osadnicza gminy jest dobrze rozwinięta. Cechą charakterystyczną jest koncentracja ludności w południowej i centralnej części gminy (uwarunkowane jest to przyrodniczo – w części północnej dominują lasy i obszary przyrodniczo chronione).

Ludność gminy Chojnice w miejscowościach (stan 31.12.2008 r. wg Urzędu Gminy)

L.p.	Sołectwo	Liczba mieszkańców w sołectwie	Nazwy miejscowości	Liczba mieszkańców (pobyt stały).
1.	Angowice	244	Angowice	244
2.	Charzykowy	1582	Charzykowy Bachorze Dębowa Góra Funka Józefowo Łukomie Pomoc Stary Młyn Wolność	1333 24 4 150 5 4 10 28 24
3.	Chojniczki	660	Chojniczki	660
4.	Ciechocin	513	Ciechocin	513
5.	Czarłotomie - Jarcewo	395	Czarłotomie - Jarcewo	395
6.	Doręgowice	284	Doręgowice Kamionka D	260 24
7.	Gockowice - Objezierze	280	Gockowice Objezierze	123 157
8.	Granowo	184	Granowo	184
9.	Klawkowo	324	Klawkowo	324
10.	Kłodawa	334	Kłodawa Kłodawka Kłodawa Leśnictwo	329 1 4
11.	Kopernica	77	Kopernica Babilon Borne Styporc	59 6 12 0
12.	Krojanty	503	Krojanty Krojanty Wybudowania	456 47
13.	Kruszka	310	Kruszka Jezioraki Jasnowo	146 149 15
14.	Lichnowy	1385	Lichnowy Chojnaty	1143 242
15.	Lotyń	318	Lotyń Jakubowo Nicponie Sternowo Białe Błoto	146 27 5 140 0
16.	Moszczenica	190	Moszczenica	190
17.	Niezychowice	804	Niezychowice	804
18.	Nowy Dwór- Cofdanki	296	Nowy Dwór Cofdanki	129 167
19.	Nowa Cerkiew	764	Nowa Cerkiew Szlachetna Nowa Cerkiew	598 166

L.p.	Sołectwo	Liczba mieszkańców w sołectwie	Nazwy miejscowości	Liczba mieszkańców (pobyt stały).
20.	Ogorzeliny	1212	Ogorzeliny Ogorzeliny Os. Słoneczne Melanowo Melanówek	775 241 103 93
21.	Ostrowite	512	Ostrowite	512
22.	Ostrowite ZR ¹	352	Ostrowite	352
23.	Pawłowo	820	Pawłowo	820
24.	Pawłówko	565	Pawłówko	565
25.	Powałki	333	Powałki	333
26.	Raławki	223	Raławki	223
27.	Silno	1075	Silno	1075
28.	Sławęcín	526	Sławęcín	526
29.	Swornegacie	1074	Swornegacie Chociński Młyn Drzewicz Kamionka Kokoszka Małe Swornegacie Małe Zanie Owink Plesno Sepiot Śluza Wączos Wielkie Zanie Zbrzyca Kulki	549 24 8 31 24 48 15 16 36 41 7 61 131 83 0
30.	Topole	222	Topole Władysławek Karolewo	130 42 50
31.	Zbeniny	397	Zbeniny Kłosnowo	214 183

Największe miejscowości na terenie gminy to **Charzykowy, Lichnowy i Silno**. Każda z nich ma po ponad 1 tys. mieszkańców. Łącznie zamieszkuje je przeszło 3,5 tys. osób, co stanowi około 21% ludności gminy. We wsiach mniejszych, o liczbie ludności między 0,5 tys. a 1 tys. zamieszkuje około 38,0 % mieszkańców gminy. Około 40% stanowią mieszkający w miejscowościach poniżej 0,5 tys. mieszkańców. Taka struktura sieci osadniczej może stwarzać trudności dobrej obsługi ludności.

Sołectwa w północnej części gminy (np. Swornegacie, Charzykowy) zajmują na ogół znaczne powierzchnie i skupiają liczne małe miejscowości o na ogół niewielkiej liczbie mieszkańców.

Sołectwa charakteryzują się także dużym zróżnicowaniem struktur ludności np. pod względem wieku. Przy pogłębiających się procesach starzenia mieszkańców i zmniejszania się wskaźnika przyrostu naturalnego może to powodować w niektórych sołectwach gminy nawet

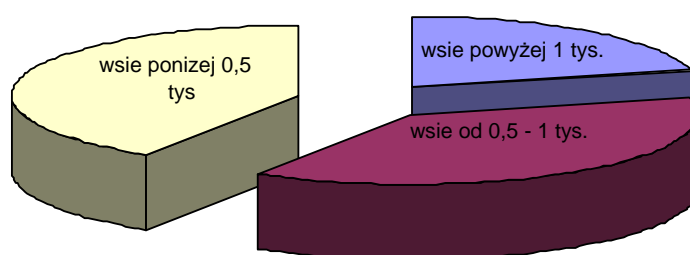
¹ Od 1 stycznia 2010r.: wieś Nowe Ostrowite.

procesy wyludniania w okresie kierunkowym. Ma to znaczenie dla prognozowania i rozwoju sieci usług infrastruktury społecznej, zwłaszcza szkół, przedszkoli, ośrodków zdrowia.

Przyszłą strukturę oraz rozmieszczenie usług z tej dziedziny należy dostosować do przewidywanych zmian w liczbie ludności i w jej strukturze.

Znaczące dla zagospodarowania przestrzennego są **Charzykowy** (wielofunkcyjny ośrodek o znaczeniu ponadregionalnym w zakresie turystyki, sportów wodnych, wypoczynku, podmiejskie osiedle mieszkaniowe), **Swornegacie** (wielofunkcyjny ośrodek o znaczeniu lokalnym w zakresie wypoczynku, agroturystyki), **Ogorzeliń i Silno** (wielofunkcyjne ośrodki uzupełniające, w zakresie obsługi rolnictwa i ludności, dynamicznie rozwijające się), **Krojanty** (ośrodek o znaczeniu ponadlokalnym w zakresie wyspecjalizowanych usług medycznych). Ośrodkami o znaczeniu podatkowym z wyspecjalizowaną funkcją w zakresie wczasów, turystyki i wypoczynku są **Drzewicz, Funka, Małe Swornegacie**, ze względu na uwarunkowania przyrodnicze, o ograniczonych możliwościach rozwoju przestrzennego.

Struktura wielkościowa sieci osadniczej w gminie Chojnice

Rolnictwo

Całościowe informacje na temat sytuacji w rolnictwie mamy tylko dla momentów przeprowadzania narodowych spisów powszechnych spisów rolnych (dalej PSR). Wg ostatnio przeprowadzonego PSR w 2002 roku, na terenie gminy Chojnice było 1603 gospodarstw w tym 1596 indywidualnych (99,6%). Własność inna niż indywidualna stanowiła znikomy margines gospodarstw (7 podmiotów).

Gospodarstwa do 1 ha stanowiły 30% wszystkich gospodarstw.

Struktura wielkości gospodarstw rolnych

Wielkość gospodarstw w ha	Ilość	%
Ogółem	1 603	100,0
do 1 ha	486	30,3
1 - 2 ha	166	10,4
2 - 5 ha	200	12,5
5 - 20 ha	500	31,2

20 - 50 ha	209	13,0
50 - 100 ha	29	1,8
100 ha i więcej	13	0,8

Gospodarstwa małe (do 5 ha) to przeszło 50% gospodarstw. Oznacza to, że mediana wielkości gospodarstw jest ok. 4,8 ha; dzieli ona zbiorowość gospodarstw na podzbiór 50% bardzo małych i 50% większych gospodarstw. Tak niska wartość mediany świadczy o rozdrobnieniu ziemi. Gospodarstw powyżej 20 ha było w 2002 tylko 15,6%, a więc co szóste gospodarstwo miało powyżej 20 ha. Prawdopodobnie od 2002 roku udział ten wzrósł. Gospodarstwa powyżej 100 ha stanowiły mniej niż 1% gospodarstw. Było ich tylko trzynaście.

Struktura użytkowania

Użytki rolne stanowiły prawie 60% powierzchni gminy, z czego dominującą formą są grunty orne stanowiące ponad 53% powierzchni gminy. Lasy i grunty leśne stanowiły tylko 17,1% obszaru gminy, co świadczy o niskim zalesieniu.

Struktura gruntów w gminie Chojnice (w tys. arów)

Forma użytkowania	Ilość	%
Ogółem	3 485, 5	100,0
użytki rolne w tym:	2 064, 2	59,2
grunty orne ogółem	1 850, 5	53,1
Sady	4, 4	0,1
łąki trwałe ogółem	137, 3	3,9
pastwiska ogółem	72, 0	2,1
las i grunty leśne ogółem	594, 3	17,1
pozostałe grunty ogółem	827, 0	23,7

Struktura upraw

Zakres upraw na terenie gminy jest dość urozmaicony; uprawia się głównie mieszanki zbożowe jare, zwłaszcza jęczmień jary oraz żyto, a więc zboża nie wymagające ziemi wysokiej klasy. Prawie $\frac{3}{4}$ gospodarstw uprawia ziemniaki, co przy stosunkowo niskim areale, sugeruje uprawy na potrzeby własne i najbliższej rodziny.

Rodzaje upraw w gospodarstwach

Rodzaj uprawy	Liczba gospodarstw	% gospodarstw	% powierzchni upraw
Pszenica ozima	414	32,9	8,3
Pszenica jara	265	21,0	6,2
Żyto	543	43,1	14,3
Jęczmień ozimy	240	19,1	1,2
Jęczmień jary	642	51,0	14,7
Owies	203	16,1	5,6
Pszenżyto ozime	508	40,3	8,7
Pszenżyto jare	143	11,4	2,3
Mieszanki zbożowe jare	696	55,3	14,5

Ziemniaki	914	72,6	7,7
Okopowe pastewne	271	21,5	0,8

Zwierzęta hodowlane

Najwięcej gospodarstw posiada trzodę chlewną. W trakcie spisu było ponad 40 tys. w tym prawie 10% stanowiły lochy. Prawie co czwarte specjalizuje się w hodowli krów. W trakcie spisu było ich prawie 2,5 tys. Kozy, a zwłaszcza owce nie budzą zainteresowania gospodarzy. Nie odnotowano również hodowli drobiu na skalę przemysłową.

Rodzaje hodowli w gospodarstwach

Rodzaj hodowli	Liczba gospodarstw
Bydło	542
Krowy	458
Trzoda chlewna	676
Konie	74
Owce	8
Bez zwierząt gospodarskich	835

Zwierząt gospodarskich nie posiadało w trakcie spisu 835 gospodarstw rolnych, co stanowiło powyżej 50% gospodarstw w gminie.

Pogłowie zwierząt gospodarskich

Hodowane zwierzęta	Sztuk
Bydło	6 468
Krowy	2 523
Trzoda chlewna	40 392
Trzoda chlewna lochy	3 959
Konie	144
Owce	20
Kury	34 153
Kury nioski	20 242
Kozy	136

Źródła utrzymania gospodarstw

Działalność rolnicza jest głównym źródłem dochodów mniej niż 40% gospodarstw. Z pracy najemnej utrzymuje się kolejne 20% gospodarstw. Z emerytury, renty i innych źródeł niezarobkowych utrzymuje się ponad ¼ gospodarstw (26%).

Gospodarstwa domowe wg struktury dochodów

Gospodarstwo czerpiące głównie dochody:	ilość	%
z działalności rolniczej	610	38,2
z działalności rolniczej i pracy najemnej	20	1,3
z pracy najemnej	317	19,9
z pracy najemnej i działalności rolniczej	34	2,1
z działalności pozarolniczej	130	8,1
z emerytury i renty	335	21,0
z innych niezarobkowych źródeł utrzymania	80	5,0
gospodarstwa domowe pozostałe	70	4,4

Gospodarstw nie prowadzących produkcji rolniczej było 279 i stanowiło to 17,4% wszystkich gospodarstw. Aż 380 gospodarstw produkuje wyłącznie na potrzeby własne. Pomimo że tylko 610 gospodarstw podało, iż czerpie głównie dochody z produkcji rolniczej, to aż 782 (prawie 49% gospodarstw) deklarowało, że produkują głównie na rynek.

Gospodarstwa wg celu produkcji

Gospodarstwo:	Ilość	%
nie prowadzące produkcji rolniczej	279	17,4
produkujące wyłącznie na potrzeby własne	162	10,1
produkujące głównie na potrzeby własne	380	23,7
produkujące głównie na rynek	782	48,8

Leśnictwo

Niska jakość gruntów rolnych w powiecie stwarza potencjał rozwoju dla zbiorowisk leśnych. Lasy już obecnie pokrywają przeszło połowę powierzchni powiatu, głównie w części centralnej, północnej i wschodniej. Lesistość w powiecie w 2007 r. wynosiła – 51,4%, a w gminach: Chojnice – 38 %, Brusy – 57,7%, Czersk – 63,1%, Konarzyny – 53,1%. W końcu 2007 roku lesistość w województwie pomorskim wynosiła 36%.

Znaczne powierzchnie lasów objęte są różnymi formami ochrony przyrody, co ogranicza ich funkcje gospodarcze na rzecz funkcji przyrodniczych i społecznych. Jednocześnie takie walory krajobrazowe i przyrodnicze warunkują duży rozwój turystyki. Większość lasów należy do Skarbu Państwa i administrowana jest przez Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych w Toruniu,

Część terenów leśnych objęta jest ochroną terytorialną Parków Krajobrazowych (Zaborskiego i Tucholskiego) i Parku Narodowego Borów Tucholskich. W Parkach Krajobrazowych gospodarka leśna prowadzona jest przez właściwe terytorialnie Nadleśnictwa, natomiast na terenie Parku Narodowego lasy podlegają Dyrekcji Parku.

Lasy w gminie Chojnice w 2007 roku

		Leśnictwo wszystkich form własności	Lasy nie stanowiące własności skarbu państwa
ogółem	ha	17 850,2	2 150,0
lasy ogółem	ha	17 395,1	2 150,0
grunty leśne publiczne ogółem	ha	15 760,9	
grunty leśne publiczne Skarbu Państwa	ha	15 700,2	
grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	ha	11 639,6	
grunty leśne prywatne	ha	2 089,3	2 089,3
grunty leśne prywatne osób fizycznych	ha		2 022,6
grunty leśne gminne ogółem	ha		60,7

Około 12 % ogólnej powierzchni leśnej gminy Chojnice stanowią lasy prywatne.

W powiecie chojnickim w okresie 2003 – 2007 zalesiono łącznie 211,30 ha w tym **40,2 ha** w gminie Chojnice. Zalesianie nowych gruntów prywatnych reguluje Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich ze środków pochodzących z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej (Dz. U. Nr 229), która określa zadania oraz właściwość jednostek organizacyjnych i organów, w zakresie wspierania rozwoju obszarów wiejskich, w tym między innymi dotyczących zalesiania gruntów rolnych. Ustawa ta wprowadza również zmiany do ustawy o lasach w zakresie kompetencji Starosty przez określenie obowiązku dokonania oceny udatności upraw w czwartym lub piątym roku od zalesienia gruntu rolnego oraz przekwalifikowania z urzędu gruntu rolnego na grunt leśny.

Usługi

Na usługi bytowe składa się głównie działalność handlowa. Na terenie miejscowości położonych w gminie Chojnice znajduje się około 60 sklepów. Zdecydowana większość z nich to sklepy spożywczo-przemysłowe. Najwięcej, bo 8 jest w Charzykowach, 4 w Ogorzelinach po 3 w Lichnowych, Niezychowicach, Silnie i Swornegaciach.

Ze względu na turystyczno-wypoczynkowy charakter gminy istnieje tu dość duża ilość punktów sprzedaży gastronomicznej. Na obecną chwilę, w gminie zarejestrowanych jest ich 47. Spora część działa tylko w sezonie letnim (bary, ogródki piwne) Również w tym przypadku najwięcej, bo aż 15 mieści się na terenie wsi Charzykowy po 4 placówki zlokalizowane są we wsiach Swornegacie i Małe Swornegacie.

Usługi pocztowe świadczą Urząd Pocztowy w Swornegaciach oraz Agencje Pocztowe w: Ogorzelinach, Lichnowych, Nowej Cerkwi, Silnie i Ostrowitem, w Charzykowach natomiast mieści się Filia Urzędu Poczтового nr 1 w Chojnicach.

Pełen pakiet usług bytowych jest zlokalizowany w mieście, stąd ich rozwój na terenie gminy jest słabszy (konkurencja).

Większość firm zarejestrowanych i działających w gminie to zakłady nieduże o charakterze usługowym zatrudniające od kilku do kilkunastu pracowników.

Wykaz ważniejszych firm:

- Fabryka Materaców „RELAKS” Sp. Z o.o. – Topole
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe „SPAR-MEBLE” Spółka Jawna – Pawłówko
- Zakład Szkutniczy – Szmagliński Czesław - Pawłówko

- Gospodarstwo Rybackie sp. z o.o. – Charzykowy
- Zakład Oczyszczania Miasta „ZOM” -Pestka Andrzej , Danuta – Klawkowo
- Stacja Paliw – Odejewski Marian – Niezychowice
- Stacja Paliw – Spółka Jawna „PORT 2000 MARCINKIEWICZ” – Jeziorki
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowo-Handlowe „LAHN” Piotr Lahn - Charzykowy
- Kuligowski Jerzy – Zakład Cukierniczy – Charzykowy
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno Handlowe TARTAK – Teresa Nowak – Klosnowo
- Firma Handlowo Usługowo Produkcyjna „GAŃCZA” Dorota Gańcza – Klawkowo
- Ringwelski Krzysztof – Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe “ WODNIK” – Krojanty
- Miszewski Roman – Zakład Usługowo-Naprawczy „AUTO-ROJAN” S.C. – Niezychowice
- Landowski Wojciech- LANBUD Firma-Remontowo-Budowlana – Chojniczki
- Jabłoński Czesław- Usługowy Zakład Stolarski – Charzykowy
- Grzesik Czesław- Producent WYROBÓW z Drewna - Powalki,
- Krzemień Danuta – Zakład Usług Leśnych – Klosnowo
- Wirkus Leszek – Hurtownia Art. Motoryzacyjnych „Carrera” – Pawłówek
- Transport Ciężarowy Krajowy i Międzynarodowy- Gwiżdziel Franciszek – Pawłówek
- Kuczyńska Józefa - „Wiklinex” – Swornegacie

Zabudowa mieszkaniowa

Zabudowa mieszkaniowa jest skoncentrowana w miejscowościach, które położone są głównie w południowej i środkowej części gminy. W północnej części gminy występuje rozproszona zabudowa zagrodowa, a większe skupiska zabudowy mieszkaniowej występują w m. Charzykowy i Swornegacie.

Południowa część gminy charakteryzuje się na ogół dość zwartymi przestrzennie miejscowościami, o nadal czytelnym układzie. Zabudowa rozproszona jest tu raczej nieliczna. Nowe, współczesne, zespoły zabudowy mieszkaniowej, usytuowane na głównych kierunkach ekspansji urbanistycznej, na ogół nie mają zwartej, starannej kompozycji i stanowią najczęściej dość przypadkowe struktury – wynik parcelacji gruntów rolniczych poddanych procesom suburbanizacji. Rozmieszczone są na ogół wzdłuż dróg, często zaprojektowane bez odpowiednio kształtowanych terenów zieleni czy usług. Największe zespoły zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej usytuowane są w obrębach: Chojniczki i Charzykowy.

Zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna to przede wszystkim dawne osiedla popegerowskie, rozsiane po licznych miejscowościach. Na ogół nie przedstawiają one wysokich walorów estetycznych i krajobrazowych, często wymagają poprawy stanu technicznego.

Rekreacja

Główne rejony turystyczne w gminie stanowią:

- zespół jezior Charzykowskich z jeziorami Charzykowskie, Długie, Karsińskie, Witoczno, z zapleczem leśnym – preferencja dla turystyki kwalifikowanej oraz wypoczynku pobytowego
- Szlak Brdy – szlak kajakowy o znaczeniu ponadlokalnym, międzyregionalnym
- Charzykowy, Swornegacie, Funka – miejscowości turystyczne, wypoczynkowe, bazy sportów wodnych, wsie letniskowe

Walory rekreacyjne przestrzeni gminy wpływają na rozwój bazy noclegowej. Baza noclegowa skupiona jest głównie w północnej części gminy wskutek koncentracji atrakcji turystycznych.

Tworzą ją: ośrodki wypoczynkowe i inne trwałe obiekty ogólnodostępne, w tym: agroturystyczne, w gospodarstwach i obiektach administracji Lasów Państwowych, pola namiotowe, zabudowa letniskowa oraz przyczepy campingowe umiejscowione na stałe. Liczba miejsc noclegowych w obszarze Zaborskiego parku Krajobrazowego wynosi ok. 13 350 (stan na 2002 r.). Dotyczy to miejscowości położonych na wschodnim brzegu Jeziora Karskiego: Charzykowy, Swornegacie, Małe Swornegacie, Drzewicz, Babilon, Bachorze i Funka. Tereny te wymagają zazwyczaj uporządkowania i poprawy stanu technicznego bazy noclegowej i rekreacyjnej, czyli poprawy ich standardu. W m. Charzykowy pojawiają się pensjonaty obsługujące ruch turystyczny.

Indywidualna zabudowa letniskowa, rekreacyjna skupiona jest w najatrakcyjniejszych rejonach rekreacyjnych, największa koncentracja dotyczy m. Charzykowy, Swornegacie, Małe Swornegacie, występują tu wszystkie typy bazy noclegowej. Zabudowa letniskowa pojawiła się także w dolinie Zbrzycy i nad jez. Witocznym. Nad jeziorami, w dużych skupiskach (ponad 150 miejsc) znajduje się ponad 94% całej bazy noclegowej gminy. Niewielki jest udział bazy trwałej otwartej w atrakcyjnych turystycznie jednostkach np. Małe Swornegacie. Baza noclegowa jest na ogół sezonowa, obiekty całoroczne są nieliczne, występują głównie w Charzykowach. Na ogół istniejące obiekty, zwłaszcza indywidualne rekreacyjne letniskowe, mają niski standard – np. w miejscowościach: Małe Swornegacie, Swornegacie, Charzykowy, nad jez.: Łąckie i Małe Łąckie; natomiast przy polach namiotowych często brak odpowiednich urządzeń sanitarnych (nie są to tereny włączone do sieci kanalizacji sanitarnej) np. w miejscowościach: Małe Swornegacie, Owink, Kokoszka. Zespoły zabudowy indywidualnej letniskowej charakteryzuje duży chaos przestrzenny, brak też kompleksowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

W gminie występują także obiekty i tereny nielegalnego kubaturowego zainwestowania osadniczego i rekreacyjnego, w tym na gruntach lasów państwowych i na gruntach prywatnych, w okolicy przesmyków między jeziorami (Jez. Charzykowskie i Karskie).

Kąpieliska ogólnodostępne znajdują się w miejscowościach:

- Nad Jez. Charzykowskim – w m.: Charzykowy, Małe Swornegacie
- Nad Jez. Łowne – Babilon
- Nad Jez. Niedźwiedź – Chojniczki
- Nad Jez. Karskim – Swornegacie i Małe Swornegacie
- Nad Jez. Ostrowite – Ostrowite

W opracowaniu ekofizjograficznym wskazano na potrzebę ograniczania i eliminowania form zagospodarowania i użytkowania zagrażających zasobom przyrodniczym – dotyczy to zwłaszcza m. Drzewicz i Owink. Wskazane do stagnacji bazy noclegowej są m.: Funka, Bachorze i Małe Swornegacie; w umiarkowany sposób rozwijać mogą się, w zakresie bazy ogólnodostępnej, Charzykowy i Swornegacie.

Wg danych Urzędu Gminy oraz na podstawie prac terenowych wskazać można najważniejsze obiekty związane z turystyką i wypoczynkiem. Są to (stan na koniec 2008r. wymienione: rodzaj i nazwa obiektu, adres, telefon i okre świadczenia usług: sezonowy lub całoroczny):

- Ośrodek wypoczynkowy **Kompleks Wypoczynkowy „Drzewicz 2”**, adres: Drzewicz 5, Swornegacie, tel. 052 398 11 01, 398 11 03, okres świadczenia usług: całoroczny
- Ośrodek wypoczynkowy **„Jaś”**, Babilon 3, 89-606 Charzykowy, tel. 052 398 8075, sezonowy
- Ośrodek wypoczynkowy **„Kaszub”**, ul. Długa 73, 89-606 Charzykowy, tel. 052 3988015, całoroczny

- **Zakładowy Ośrodek Wypoczynkowy PKP**, ul. Jeziorna 76c, 89-606 Charzykowy, tel. 663 293 776, sezonowy
- Ośrodek wypoczynkowy „**Łukomie**”, ul. Wzgórze 389-606 Charzykowy, tel. 052 3988409, sezonowy
- Ośrodek wypoczynkowy „**Babilon**” **Ośrodek Kolonijno-Wczasowy**, Babilon 289-606 Charzykowy, tel. 052 3988409, całoroczny / sezonowy
- **Ośrodek Wypoczynkowy w Drzewiczu**, Drzewicz 4, 89-608 Swornegacie, tel. 052 398 12 20, sezonowy
- Ośrodek wypoczynkowy „**Psia Góra**”, ul. Podgórna 12, 89-608 Swornegacie, tel. 052 398 11 60, 604 274 614, całoroczny / sezonowy
- **Ośrodek Wypoczynkowy Ministerstwa Sprawiedliwości**, Małe Swornegacie 2, tel. 052 398 12 36, 606 914 914, sezonowy
- Ośrodek wypoczynkowy „**Pod Żaglami**”, ul. Długa 71a, 89-606 Charzykowy, tel. 052 398 81 35, 398 81 22, 501 341 653, sezonowy
- Ośrodek wypoczynkowy „**Elita**”, ul. Jeziorna 50, 89-606 Charzykowy, tel. 052 398 84 09, sezonowy
- Ośrodek wypoczynkowy **Stanica Wodna PTTK Charzykowy**, ul. Wzgórze 1, 89-606 Charzykowy, tel. 052 398 8105, sezonowy
- Ośrodek wypoczynkowy **Harcerski Ośrodek Wodny w Funce**, Funka, 89-606 Charzykowy, tel. 052 398 8009, 398 80 01, całoroczny / sezonowy
- Ośrodek wypoczynkowy „**Rejs**”, ul. Długa 73, 89-606 Charzykowy, tel. 052 398 82 58, całoroczny
- Ośrodek wypoczynkowy „**Las Drzewicz**”, Drzewicz 3, 89-608 Swornegacie, tel. 052 3981469, 606 684 033, sezonowy
- Ośrodek wypoczynkowy „**Wega**”, ul. Turystyczna 53, 89-606 Charzykowy, tel. 052 397 11 09, 395 00 00, 603 60 99 70
- **Dom Gościnny „Markowy”**, ul. Polna 2, 89-606 Charzykowy, tel. 052 398 80 48, 604 647 671, całoroczny
- **Dom Gościnny „Bessertówka”**, ul. Turystyczna 17, 89-600 Chojnice, tel. 052 398 81 65, całoroczny
- **Dom Gościnny „D’ Artagnan”**, ul. Długa 32, 89-606 Charzykowy, tel. 052 398 84 07, całoroczny
- **Dom Gościnny „Pod Różą”**, ul. Długa 45, 89-606 Charzykowy, tel. 669 212 495, sezonowy
- **Dom Gościnny „Kachlinówka”**, Zbeniny 36, 89-600 Chojnice, tel. 052 398 56 71, 604 291 742, całoroczny
- Ośrodek wypoczynkowy „**Mikomania**”, Funka, 89-606 Charzykowy, tel. 052 395 71 01, 604 637 368, 600 322 380
- **Stanica Wodna PTTK w Swornegaciach**, Swornegacie 89-608, tel. 607 590 350, sezonowy
- **Pole namiotowe „Za mostem”**, Małe Swornegacie, tel. 606 684 033, sezonowy

- Gospodarstwo agroturystyczne „**Zagroda**”, ul. Długa 72, 89-606 Charzykowy, tel. 052 398 82 13, całoroczny
- Kwatera „**U Dziadka**”, ul. Długa 75, 89-606 Charzykowy, tel. 508 317 959, całoroczny
- **Ośrodek Wypoczynku po Pracy Zakładu Energetycznego-Bydgoszcz**, ul. Długa, 89-606 Charzykowy, tel. 052 397 45 81, sezonowy
- Ośrodek wypoczynkowy „**Holiday**”, ul. Długa 40, 89-606 Charzykowy, tel. 052 398 81 52, całoroczny / sezonowy
- **Domki Letniskowe bungalow**, ul. Długa, 89-606 Charzykowy, tel. 052 397 32 08, sezonowy
- **Budynek noclegowy Chojnickiego Klubu Żeglarskiego**, ul. Rybacka 1, 89-606 Charzykowy, tel. 052 39 88 120, całoroczny
- Kwatera „**Leśniczówka**”, Kłosnowo, tel. 052 398 56 16, 600 292 525, całoroczny / sezonowy
- Kwatera „**Ranczo pod Lasem**”, ul. Droga pod Lasem 2, Krojanty, tel. 052 398 56 20, całoroczny
- **Gospodarstwo Agroturystyczne**, ul. Podmiejska 2, Lipienie, tel. 052 397 08 85, całoroczny
- **Kwatera agroturystyczna**, ul. Gdańska 10, Nowa Cerkiew, tel. 052 397 16 98, całoroczny
- **Kwatera agroturystyczna**, ul. Dworcowa 14, 89-620 Silno, tel. 052 398 76 94, 602 753 729, całoroczny
- Kwatera „**Nad Stawem**”, ul. Szkolna 8, 89-608 Swornegacie, tel. 052 398 11 33, 692 126 246, całoroczny
- **Kwatera wiejska**, ul. Leśna 2, 89-608 Swornegacie, sezonowy
- **Pole biwakowe**, Płesno 4, 89-608 Swornegacie, tel. 052 398 11 40, sezonowy
- Pole namiotowe „**Vigwam**”, Kokoszka 5, 89-608 Swornegacie, tel. 052 398 11 61, 508 432 951, sezonowy
- **Gospodarstwo agroturystyczne**, Kokoszka 5, 89-608 Swornegacie, tel. 052 398 11 61, 508 432 951, całoroczny
- Pole namiotowe „**Nad Łąckim**”, Płesno, 89-608 Swornegacie, tel. 052 397 11 24, 600 661 889, sezonowy
- **Pole biwakowe PTTK**, Swornegacie, tel. 607 590 350, sezonowy
- Gospodarstwo agroturystyczne „**CHĘCZ**”, ul. Międzymostowa 2, 89-608 Swornegacie, tel. 052 398 12 49, 693 709 654, sezonowy
- **Kwatera wiejska**, ul. Okrężna, 89-608 Swornegacie, tel. 052 398 12 06, całoroczny
- Kwatera „**Naparty**”, ul. Mestwina 2, 89-608 Swornegacie, tel. 052 398 12 61, 600 670 419, całoroczny
- Kwatera „**Brzozowe Zacisze**”, ul. Szkolna 19, 89-608 Swornegacie, tel. 052 398 11, całoroczny
- **Mieszkanie wakacyjne**, ul. Szeroka 4, 89-608 Swornegacie, tel. 052 398 11 18, sezonowy

- **Pokoje gościnne**, ul. Jeziorna 10, 89-608 Swornegacie, tel. 052 398 11 66, sezonowy
- Pole namiotowe „**Na cyplu**”, Kokoszka 3, 89-608 Swornegacie, tel. 052 398 14 27, sezonowy
- Kwatera „**Pod Sosną**”, ul. Sosnowa 3, 89-608 Swornegacie, tel. 052 398 11 34, 606 477 687, całoroczny / sezonowy
- Kwatera „**Zagroda u Jędrusia**”, ul. Mestwina 21, 89-608 Swornegacie, tel. 052 398 11 29, sezonowy
- **Kwatera wiejska**, ul. Wąska 9, 89-608 Swornegacie, tel. 052 398 14 25, sezonowy
- Mieszkania wakacyjne „**U Donaty**”, ul. Mestwina 14, 89-608 Swornegacie, tel. 052 398 11 13, 692 099 504, sezonowy
- **Gospodarstwo agroturystyczne**, ul. Retmańska 6, 89-608 Swornegacie, tel. 600 672 721, sezonowy
- Pokoje gościnne „**Na Wzgórzu**”, ul. Stroma 4, 89-608 Swornegacie, tel. 052 398 12 39, sezonowy
- Kwatera „**Cztery Świerki**”, ul. Jeziorna 6, 89-608 Swornegacie, tel. 052 398 14 34, całoroczny
- Gospodarstwo agroturystyczne, Płesno 1, 89-608 Swornegacie, 052 398 11 41, całoroczny
- Kwatera agroturystyczna „**Nad Jeziorem**”, Owink 1 A, 89-608 Swornegacie, tel. 052 398 14 66, 605 466 960, całoroczny
- **Kwatera**, ul. Leśna 8, 89-608 Swornegacie, tel. 052398 12 65, sezonowy
- Kwatera „**U Karola**”, Sepiot 11, 89-608 Swornegacie, tel. 052 398 1173, całoroczny
- **Bursa Szkolna**, ul. Szkolna 11, 89-608 Swornegacie, tel. 052 398 11 26, całoroczny
- **Kwatera**, Kamionka 1, 89-608 Swornegacie, tel. 052 398 14 14, sezonowy
- Kwatera „**Pod Lasem**”, ul. Szkolna 21, 89-608 Swornegacie, tel. 052 398 11 15, sezonowy
- Kwatera „**Agroturyzm**”, ul. Szeroka 2, 89-608 Swornegacie, tel. 052 398 12 64, sezonowy
- **Gospodarstwo agroturystyczne**, Płesno 4, 89-608 Swornegacie, tel. 052 398 11 40, całoroczny

Funkcje gospodarcze, produkcja, składy, bazy, magazyny, tereny eksploatacji złóż, itp.

Na terenie gminy nie występują duże zakłady przemysłowe. Tereny o takim przeznaczeniu skupione są w m. Topole przy dawnej drodze krajowej 22 (na zachód od miasta Chojnice), wraz z terenami przeznaczonymi na cele techniczno-produkcyjne wg obowiązujących i sporządzanych aktualnie planów miejscowych tworzą one zespół – rodzaj lokalnej strefy przemysłowej.

Na terenie gminy nie ma zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej i zakładów o dużym ryzyku. Potencjalne zagrożenie (chemiczne) mogą stwarzać, ze względu na stosowane procesy technologiczne: Mleczarnia w Chojnicach oraz Ubojnia „Skiba”.

W południowej części gminy funkcjonują niewielkie zakłady profilu przetwórstwa rolno-spożywczego, takie jak piekarnie, mleczarnie, masarnia, gorzelnie, młyny, przetwórnice ziemniaków, wytwórnie mieszanek i koncentratów paszowych. W gminie występują także niewielkie zakłady przetwórstwa drewna (ok. 30 podmiotów), garbarstwo oraz szkutnictwo.

Tereny eksploatacji surowców występują w m. Moszczenica i Niezychowice (na pd od miasta Chojnice).

Stan obecnego zagospodarowania gminy przedstawiono na podstawie prac terenowych na planszach graficznych w „Inwentaryzacji urbanistycznej” w skali 1:10000 i 1:20000 – w dokumentacji STUDIUM.

Uzbrojenie terenu

Zaopatrzenie w wodę

Zaopatrzenie w wodę gminy Chojnice odbywa się z 5 odrębnych układów wodociągowych

1. Układ pierścieniowo-rozgałęziony w m. Swornegacie z ujęciem i stacją wodociągową zasilający w wodę Swornegacie, Małe Swornegacie oraz małe osady w obrębie tych miejscowości.
2. Układ pierścieniowo-rozgałęziony w m. Charzykowy z ujęciem i stacją wodociągową
3. Układ pierścieniowo-rozgałęziony zasilany z ujęć w Pawłowie, Krojantach, Zbeninach i Sternowie doprowadzający wodę do m. Pawłowo, Pawłówko, Lipienice, Klawkowo, Krojanty, Nowa Cerkiew, Szlachetna Nowa Cerkiew, Kruszką, Jeziorki, Sternowo, Lotyń, Silno, Nicponie, Raclawki, Gockowice, Objezierze, Kłodawa, Zbeniny, Powalki i Klosnowo.
4. Układ pierścieniowo-rozgałęziony zasilany z ujęć w Lichnowach, Sławęcinie, Ogorzelinach i Niezychowicach doprowadzający wodę do m. Lichnowy, Ogorzeliny, Niezychowice, Sławęcin, Granowo, Ostrowite, Ciechocin, Nowy Dwór, Angowice, Cołdanki, Doręgowice, Moszczenica, Melanowo, Melanówek, oraz Jerzmionki w gminie sąsiedniej.
5. Układ rozgałęziony z ujęciem w Chojniczках zasilający m. Chojniczki, Jarcewo Czartołomie. Ujęcie wody w Chojniczках z końcem czerwca 2010 uległo likwidacji a układ został zasilany w wodę z wodociągów miejskich Chojnic. Wodociąg zasilający Ø 200, 160, 110 Chojnice – Chojniczki jest w końcowej fazie realizacji.

Ponadto zabudowa w rejonie Topole i Władysławek zaopatrywana jest bezpośrednio z sieci wodociągowej miasta Chojnice.

Istniejące ujęcia wody i stacje wodociągowe

Ujęcie wody w Swornegaciach

Ujęcie wody składa się z 2 studni wierconych oraz stacji uzdatniania wody.

Studnia Nr 1 o głębokości 44,0 posiada ustalone zasoby eksploatacyjne w wysokości $Q_1 = 46,0 \text{ m}^3/\text{h}$.

Studnia Nr 2 o głębokości 50,0 m posiada ustalone zasoby eksploatacyjne $Q_2 = 71,0 \text{ m}^3/\text{h}$.

Studnie mogą być eksploatowane jednocześnie z wydajnością:

$$Q_{\text{śr. dob.}} = 576 \text{ m}^3/\text{d}$$
$$Q_{\text{max.dob}} = 768 \text{ m}^3/\text{d}$$

Pozwolenie wodnoprawne na pobór wód (Decyzja Nr OS6223/15/254/05 z dnia 11.05.2005r. wydana przez Starostę Chojnickiego) ważne do 31.12.2015r.

Stacja wodociągowa jest zmodernizowana - w dobrym stanie technicznym.

Ujęcie wody w Charzykowach

Eksploatację wodociągu dla m. Charzykowy prowadzi Spółka Wodna w Charzykowach.

Ujęcie składa się z 3 studni głębinowych, stacji uzdatniania i zbiornika wyrównawczego o poj. $V = 250 \text{ m}^3$ i pompowni II⁰.

Ujęcie posiada zatwierdzone zasoby w kat. „B” w wysokości $Q = 68,0 \text{ m}^3/\text{h}$

Stacja uzdatnia składa się:

- 4 odżelaziaczy Ø1500
- 2 hydroforów Ø 1600 V = 5000 l
- sprężarki WAN-CE

Pompownia II⁰ o wydajności $162 \text{ m}^3/\text{h}$.

Stacja wodociągowa w Charzykowych wybudowana została w latach 90-tych, jest więc obiektem stosunkowo nowym. Jakość wody odpowiada obowiązującym przepisom.

Ujęcie wody w Pawłowie

Ujęcie wody posiada zatwierdzone zasoby w kat. „B” w ilości $160 \text{ m}^3/\text{h}$. Pozwolenie wodnoprawne (Decyzja nr OS 6223/3//01 z dnia 05.03.2001 wydana przez Starostę Chojnickiego) określa pobór wód w ilości:

$$Q_{\text{śr. dob.}} = 671,2 \text{ m}^3/\text{d}$$
$$Q_{\text{max.dob}} = 834,5 \text{ m}^3/\text{d}$$
$$Q_{\text{max.godz.}} = 66,6 \text{ m}^3/\text{h}$$

Ujęcie składa się z 2 studni głębinowych, stacji uzdatniania oraz pompowni II⁰

Studnie –	Nr 1 o głębokości 48,0m	$Q_{\text{eksplat.}} = 56,0 \text{ m}^3/\text{h}$
	Nr 2 o głębokości 57,0m	$Q_{\text{eksplat.}} = 160,0 \text{ m}^3/\text{h}$

Stacja wodociągowa:

- 6 odżelaziaczy ciśnieniowych Ø 1400
- 4 hydrofory V = 6300 l
- 2 sprężarki WAN-CE
- chlorator C52

Stan techniczny urządzeń zły. Stacja wodociągowa kwalifikuje się do natychmiastowego kapitalnego remontu.

Ujęcie wody w Krojantach

Ujęcie wody posiada zatwierdzone zasoby w kat. „B” w wysokości $42,0 \text{ m}^3/\text{h}$. Pozwolenie wodnoprawne (Decyzja Starosty Chojnickiego Nr OS 6223/9/ 225/01 z dnia 05.03.2001) określa pobór wód w ilości:

$$\begin{aligned}Q_{\text{śr. dob.}} &= 128,0 \text{ m}^3/\text{d} \\Q_{\text{max.dob}} &= 173,0 \text{ m}^3/\text{d} \\Q_{\text{max.godz.}} &= 18,0 \text{ m}^3/\text{h}\end{aligned}$$

Ujęcie składa się z 2 studni głębinowych, stacji uzdatniania oraz pompowni II⁰

Studnie – Nr 1 o głębokości 62,0m $Q_{\text{eksplat.}} = 26,0 \text{ m}^3/\text{h}$
 Nr 2 o głębokości 66,0m $Q_{\text{eksplat.}} = 42,0 \text{ m}^3/\text{h}$

Stacja wodociągowa:

- 4 odźelaziacze ciśnieniowe Ø 1500
- sprężarka WAN-CE
- chlorator C52
- pompownia II⁰ – zestaw hydroforowy WILOCOR-3MVIE 803/VR

Ujęcie wody w Zbeninach

Ujęcie wody posiada zatwierdzone zasoby w kat. „B” w wysokości 24,0 m³/h. Pozwolenie wodnoprawne (Decyzja Starosty Chojnickiego Nr OS 6223/6/ 23.../01 z dnia 05.03.2001) określa pobór wód w ilości:

$$\begin{aligned}Q_{\text{śr. dob.}} &= 136,2 \text{ m}^3/\text{d} \\Q_{\text{max.dob}} &= 187,7 \text{ m}^3/\text{d} \\Q_{\text{max.godz.}} &= 23,4 \text{ m}^3/\text{h}\end{aligned}$$

Ujęcie składa się z 3 studni głębinowych i stacji uzdatniania.

Studnie – Nr 2 o głębokości 112,0m $Q_{\text{eksplat.}} = 24,0 \text{ m}^3/\text{h}$
 Nr 3 o głębokości 106,0m
 i Nr 1 o głębokości 78,0m awaryjnie $Q_{\text{eksplat.}} = 5,0 \text{ m}^3/\text{h}$

Stacja wodociągowa:

- 2 odźelaziacze ciśnieniowe Ø 1500
- 1 hydrofor Ø 1500 V = 2870 l
- sprężarka i chlorator

Stacja pracuje w układzie jednostopniowego pompowania. Stacja jest w złym stanie technicznym i wymaga modernizacji.

Ujęcie wody w Sternowie

Ujęcie wody posiada zatwierdzone zasoby w kat. „B” w wysokości 62,0 m³/h. Pozwolenie wodnoprawne (Decyzja Starosty Chojnickiego z dnia 05.03.2001) określa pobór wód w ilości:

$$\begin{aligned}Q_{\text{śr. dob.}} &= 176,1 \text{ m}^3/\text{d} \\Q_{\text{max.dob}} &= 251,0 \text{ m}^3/\text{d} \\Q_{\text{max.godz.}} &= 34,3 \text{ m}^3/\text{h}\end{aligned}$$

Ujęcie wody składa się z 3 studni głębinowych i stacji uzdatniania.

Studnie – Nr 1 o głębokości 59,0m $Q_{\text{eksplat.}} = 48,0 \text{ m}^3/\text{h}$
 Nr 2 o głębokości 61,0m $Q_{\text{eksplat.}} = 60,0 \text{ m}^3/\text{h}$
 Nr 3 o głębokości 48,8m $Q_{\text{eksplat.}} = 62,0 \text{ m}^3/\text{h}$

Stacja wodociągowa:

- 2 odźelaziacze ciśnieniowe Ø 900
- 2 hydrofory V = 2000 l
- sprężarka

Ujęcie pracuje w układzie jednostopniowego pompowania. Stacja jest w złym stanie technicznym i wymaga modernizacji.

Ujęcie wody w Lichnowych.

Ujęcie wody posiada zatwierdzone zasoby w kat. „B” w wysokości $Q = 80,0 \text{ m}^3/\text{h}$. Pozwolenie wodnoprawne (Decyzja Starosty Chojnickiego Nr OS 6223/2/ 225/01 z dnia 05.03.2001 określa pobór wód w ilości:

$$Q_{\text{śr. dob.}} = 278,9 \text{ m}^3/\text{d}$$

$$Q_{\text{max.dob}} = 350,2 \text{ m}^3/\text{d}$$

$$Q_{\text{max.godz.}} = 28,6 \text{ m}^3/\text{h}$$

Ujęcie składa się z 2 studni głębinowych, stacji uzdatniania i zbiornika wyrównawczego.

Studnie : Nr 1 o głębokości 56,0m ustalone zasoby eksploatacyjne
 Nr 2 o głębokości 55,0m $Q_{\text{eksploat.}} = 30,0 \text{ m}^3/\text{h}$

Stacja wodociągowa:

- 3 odżelaziacze
- chlorator
- pompownia II⁰ – zwarte urządzenie hydroforowe

Zbiornik wodociągowy $V = 100 \text{ m}^3$

Stacja wodociągowa w Lichnowych to nowy obiekt gwarantujący dostarczanie wody o najwyższych parametrach jakościowych.

Ujęcie wody w Ogorzelinach

Ujęcie wody posiada zatwierdzone zasoby w kat. „B” w wysokości $Q = 50,0 \text{ m}^3/\text{h}$. Pozwolenie wodnoprawne (Decyzja Starosty Chojnickiego Nr OS 6223/1/ 224/01 z dnia 05.03.2001) określa pobór wód w ilości:

$$Q_{\text{śr. dob.}} = 568,9 \text{ m}^3/\text{d}$$

$$Q_{\text{max.dob}} = 722,4 \text{ m}^3/\text{d}$$

$$Q_{\text{max.godz.}} = 50,0 \text{ m}^3/\text{h}$$

Ujęcie składa się z 2 studni głębinowych, stacji uzdatniania wraz z pompownią II⁰ i zbiorników wyrównawczych.($V = 2 \times 100 \text{ m}^3$).

Studnie – Nr 1 o głębokości 70,0m ustalone zasoby eksploatacyjne
 Nr 2 o głębokości 79,0m $Q_{\text{eksploat.}} = 50,0 \text{ m}^3/\text{h}$

Stacja uzdatniania wyposażona jest w

- odżelaziacze
- 2 hydrofory $V = 4000 \text{ l}$ każdy
- pompownia II⁰ – zwarte urządzenie hydroforowe

Stacja wymaga modernizacji.

Ujęcie wody w Nieżychowicach

Ujęcie wody posiada zatwierdzone zasoby w kat. „B” w wysokości $Q = 50,0 \text{ m}^3/\text{h}$. Pozwolenie wodnoprawne (Decyzja Starosty Chojnickiego Nr OS 6223/5/ 227/01 z dnia 05.03.2001 określa pobór wód w ilości:

$$Q_{\text{śr. dob.}} = 441,8 \text{ m}^3/\text{d}$$

$$Q_{\text{max.dob}} = 541,9 \text{ m}^3/\text{d}$$

$$Q_{\text{max.godz.}} = 28,0 \text{ m}^3/\text{h}$$

Ujęcie składa się z 2 studni głębinowych, stacji uzdatniania i zbiornika wyrównawczego. ($V = 200 \text{ m}^3$).

Studnie: – Nr 2 o głębokości 113,0m ustal. zasoby eksploatacyjne $Q_{\text{eksploat.}} = 28,0 \text{ m}^3/\text{h}$
 Nr 3 o głębokości 112,0m ustal. zasoby eksploatacyjne $Q_{\text{eksploat.}} = 21,0 \text{ m}^3/\text{h}$

Stacja uzdatniania wyposażona jest w

- 3 odżelaziacze $\varnothing 1400$
- 2 hydrofory $V = 6300 \text{ l}$
- 2 sprężarki WAN-Es
- pompownia II⁰

Stacja wymaga modernizacji.

Ujęcie wody w Sławęcinie

Ujęcie wody posiada zatwierdzone zasoby w kat. „B” w wysokości $Q = 52,0 \text{ m}^3/\text{h}$. Pozwolenie wodnoprawne (Decyzja Starosty Chojnickiego Nr OS 6223/8/ 226/01 z dnia 05.03.2001) określa pobór wód w ilości:

$$Q_{\text{śr. dob.}} = 87,0 \text{ m}^3/\text{d}$$

$$Q_{\text{max.dob}} = 115,0 \text{ m}^3/\text{d}$$

$$Q_{\text{max.godz.}} = 14,4 \text{ m}^3/\text{h}$$

Ujęcie składa się z 2 studni głębinowych, hydroforni zbiornika wyrównawczego. ($V = 200 \text{ m}^3$).

Studnie: Nr 2 o głębokości 94,0m wydajność eksploatacyjna $Q_{\text{eksploat.}} = 52,0 \text{ m}^3/\text{h}$
 Nr 1 o głębokości 90,6m wydajność eksploatacyjna $Q_{\text{eksploat.}} = 15,2 \text{ m}^3/\text{h}$

Wyposażenie hydroforni stanowią:

- 2 hydrofory o poj. $V = 2100 \text{ l}$
- chlorator
- pompownia II⁰

Woda ze studni nie wymaga uzdatniania.

Ujęcie wody w Chojniczkach

Ujęcie wody posiada zatwierdzone zasoby w kat. „B” w wysokości $Q = 36,0 \text{ m}^3/\text{h}$. Pozwolenie wodnoprawne (Decyzja Starosty Chojnickiego Nr OS 6223/45/5/02/03 z dnia 06.01.2003) określa pobór wód w ilości:

$$Q_{\text{śr. dob.}} = 143,5 \text{ m}^3/\text{d}$$

$$Q_{\text{max.dob}} = 183,0 \text{ m}^3/\text{d}$$

$$Q_{\text{max.godz.}} = 14,61 \text{ m}^3/\text{h}$$

Ujęcie składa się z 2 studni głębinowych i stacji uzdatniania. Stacja pracuje w systemie jednostronnego pompowania.

Studnie: Nr 1 o głębokości 48,0m i ustal. wydajność eksploatacyjna - $25,0 \text{ m}^3/\text{h}$
 Nr 2 o głębokości 49,0m i ustal. wydajność eksploatacyjna - $36,0 \text{ m}^3/\text{h}$

Stacja uzdatniania wyposażona jest w:

- 3 odżelaziacze $\varnothing 1200$
- 2 hydrofory o poj. $V = 2500 \text{ l}$
- chlorator i sprężarka

Ujęcie wody w Chojniczkach zostanie wyłączona z eksploatacji do końca 2009r. Istniejący układ wodociągowy będzie zasilany z wodociągów miejskich w Chojnicach. Nowy wodociąg zasilający Ø200/160/110 jest już wybudowany.

Ponadto w miejscowości Funka znajduje się nie wykorzystywane ujęcie wody.

Opis i ocena stanu istniejącej sieci wodociągowej.

Istniejąca sieć wodociągowa w obrębie zwartej zabudowy miejscowości: Lichnowy, Ogorzeliny, Sławęcin, Nowa Cerkiew, Chojniczki, Zbeniny, Klawkowo, Pawłowo i Krojanty wykonana jest z rur azbestowo-cementowych i powinna być sukcesywnie wymieniana na inny materiał. Sieci wodociągowe łączące poszczególne miejscowości to sieci rur PCV wybudowane w latach 90-tych i później. Istniejące sieci wodociągowe w wielu przypadkach nie spełniają wymogów hydraulicznych. Nastąpiło to w związku ze zmianą kierunków zasilania (średnice istniejącej sieci maleją w kierunku aktualnego źródła zasilania). Generalnie na sieci brakuje armatury odcinającej co utrudnia eksploatację a w wypadku awarii naraża na przerwy w dostawie wody dużych obszarów.

Jeśli chodzi o miejscowość Charzykowy sieć wodociągowa w całości powinna ulec przebudowie. Niewielka część miejscowości posiada sieć wodociagową o normatywnych średnicach. Większość ulic nie posiada sieci rozdzielczych, a w wielu ulicach sieć wodociągowa ma średnicę Ø 32-40 mm a podłączenia poszczególnych nieruchomości zrealizowane zostały jako „pajęczyna” przez działki od posesji do posesji.

Odprowadzanie ścieków sanitarnych

Ścieki z północnej części gminy, czyli z m. Swornegacie i Małe Swornegacie układem k.s grawitacyjno-pompowym odprowadzane są do istniejącej oczyszczalni ścieków w Swornegaciach.

Z pozostałej części gminy ścieki odprowadzane są do oczyszczalni ścieków w Chojnicach bezpośrednio lub do miejskiej k.s i wraz ze ściekami miejskimi na oczyszczalnię – rozległymi układami grawitacyjno-pompowymi.

1. Układy k. s. w gminie Chojnice odprowadzające ścieki na oczyszczalnię miejską w Chojnicach.

Układ I

Obejmuje miejscowości: Charzykowy, Chojniczki, Jarcewo i Czartołomie. Ścieki k.tł. Ø 280 odprowadzane są do oczyszczalni w Chojnicach. Do tego układu, a konkretnie do k. s. w Charzykowach odprowadzane są ścieki systemem grawitacyjno-pompowym z ośrodków wypoczynkowych i zabudowy mieszkaniowej w m. Bachorze i Funka. W układzie tym funkcjonuje 14 przepompowni ścieków.

Układ II

Obejmuje miejscowości: Krojanty, Powalki, Kłodawa i Zbeniny. Ścieki, kol. tłoczonym Ø 160 odprowadzane są do „Układu I” – do k.tł. Ø 225 pomiędzy Jarcewem a Czartołomem.

Układ III

Ścieki z m. Klawkowo odprowadzane są systemem grawitacyjno-pompowym na oczyszczalnię ścieków w Chojnicach (k.tł. Ø 90).

Układ IV

Z m. Topole, Władysławek ścieki odprowadzane są do k. s. w ul. Asnyka.

Układ V

Obejmuje m. Doręgowice, Moszczenica i Niezychowice. Ścieki przepompowywane są k.tł. Ø 160 do k. s. w ul. 14 lutego.

Układ VI

Obejmuje m. Sławęcin, Ogorzeliny, Nowy Dwór i Angowice. Ścieki k.tł. Ø 225 przepompowywane są do k. s. w ul. Angowickiej. Do tego układu włączone są układy VII i VIII.

Układ VII

Jest to najbardziej rozległy układ k.s. Obejmuje następujące miejscowości: Ciechocin, Silno, Gockowice, Granowo, Raclawki, Nową Cerkiew, gospodarstwo rolne Nowa Cerkiew, Pawłowo, Pawłówko, Chojnaty. Ścieki przetwarzane są k.tł. Ø 125 do k.tł. Ø 225 w układzie VI.

Układ VIII

Obejmuje: gospodarstwo rolne Ostrowite, m. Lichnowy i gospodarstwo rolne Lichnowy. Ścieki przepompowywane są k.tł. Ø 110 do k.tł. Ø 225 w układzie VI.

II. Układ k.s. odprowadzający ścieki na oczyszczalnię ścieków w Swornegaciach.

Układ k.s. obejmuje miejscowości: Swornegacie i Małe Swornegacie. Ścieki z całego terenu odprowadzane są systemem grawitacyjno-pompowym na istniejącą oczyszczalnię ścieków zlokalizowaną na północ od m. Swornegacie po zachodniej stronie drogi Swornegacie – Zbrzyca.

Istniejąca oczyszczalnia ścieków jest w końcowej fazie modernizacji. Jest to oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna pracująca w oparciu o reaktor biologiczny, składający się z 2 niezależnie pracujących ciągów technologicznych. Wykonano już nowy stopień oczyszczania mechanicznego ścieków oraz nowy osadnik wtórny. Do wykonania pozostała jeszcze linia biologicznego stabilizowania i mechanicznego odwadniania osadów ściekowych oraz higienizacja. Wykonano również nowy wylot oczyszczonych ścieków do rz. Brdy. Wylot został oddalony o ~ 400 m od jez. Witoczno.

Gmina Chojnice posiada pozwolenie wodnoprawne (Decyzja Starosty Chojnickiego nr Os.6223/2/172/06 z dnia 28.02.2006 r.) na odprowadzenie do rz. Brdy oczyszczonych ścieków w ilości:

- sezon letni (od 15 VI – 15 IX): $Q_{sr\ dob} = 560,0 \text{ m}^3/\text{d}$

$Q_{max\ dob} = 685,0 \text{ m}^3/\text{d}$

- poza sezonem: $Q_{sr\ dob} = 200 \text{ m}^3/\text{d}$

$Q_{max\ dob} = 235 \text{ m}^3/\text{d}$

Układ k.s. jest układem grawitacyjno-pompowym. Z części wsi Swornegacie zlokalizowanej po wschodniej stronie rz. Brdy ścieki grawitacyjnie kol. głównym Ø 300-400 odprowadzane są do głównej przepompowni ścieków PS1 centrum, skąd przewodem tłocznym Ø 2 x 160 przetwarzane są na oczyszczalnię ścieków. Ścieki z zachodniej części miejscowości odprowadzane są systemem grawitacyjno pompowym do przepompowni ścieków PS2 centrum, skąd są przepompowywane do k. tł. 2x Ø 160 z PS1 centrum. W tej części funkcjonują jeszcze 2 przepompownie ścieków: jedna przy ul. Polnej, druga przy ul. Leśnej.

Małe Swornegacie posiadają grawitacyjno-pompowy układ k.s. Ścieki odprowadzane są do głównej przepompowni ścieków, skąd przetwarzane są k. tł. Ø 2 x 110 do kanału sanitarnego Ø 300 w Swornegaciach. Po drodze do tego kol. tłocznego odprowadzane są ścieki z kilku zespołów zabudowy lotniskowej nad jez. Karsieńskim oraz ośrodków wypoczynkowych

w Owinku. Na trasie Małe Swornegacie – Swornegacie funkcjonują jeszcze 3 przepompownie ścieków.

III. Układ k.s. w Cołdankach.

Ścieki odprowadzane są do lokalnej oczyszczalni ścieków w Cołdankach systemem lokalnej k.s. Jest to oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna oparta na złożu biologicznym. Ścieki po oczyszczeniu odprowadzane są do kolektora melioracyjnego uchodzącego do rowu otwartego. Pozwolenie wodnoprawne (Decyzja Starosty Chojnickiego Nr 05 6223/2/07 z dnia 15 lutego 2007 r.) określa ilość ścieków w wysokości:

$$Q_{\text{śr dob}} = 18,0 \text{ m}^3/\text{d}$$

$$Q_{\text{max dob}} = 27,0 \text{ m}^3/\text{d}$$

Ocena stanu istniejącego k.s.

Południowa część gminy: ścieki z lokalnych grawitacyjnych kanalizacji wiejskich w dużej części po dawnych PGR-ach trafiają do kilkudziesięciu przepompowni i rozległymi układami kol. tłocznych odprowadzane są do kanalizacji grawitacyjnej w mieście Chojnice lub bezpośrednio na oczyszczalnię. Przepompownie przeważnie pracują w systemie szeregowym, układy kanalizacyjne są rozległe, transport ścieków trwa długo, następuje zagniwanie ścieków w rurociągach tłocznych, a przy komorach rozprężnych i k.s. w pobliżu tych komór wydzielają się uciążliwe dla mieszkańców zapachy. Stan techniczny wielu przepompowni jest zły. Potrzebna jest modernizacja i przebudowa. Modernizacja odbywa się w sposób ciągły, ale ze względu na rozległość układów i dużą liczbę przepompowni jest to proces kosztowny i długotrwały.

Kanalizacja grawitacyjna również w dużym stopniu wymaga przebudowy. K.s. w Charzykowych właściwie prawie w całości wymaga przebudowy, gdyż jest często niewymiarowa i przebiega po działkach. Natomiast system k.s. w Swornegaciach:

- oczyszczalnia ścieków jest w końcowej fazie modernizacji
- przepompownie ścieków zostały zmodernizowane
- trwa rozbudowa k.s. w kierunku obsługi nowych terenów zabudowy

Zaopatrzenie w energię elektryczną

W obszarze gminy brak jest źródeł wytwarzania energii elektrycznej. Energia dostarczana jest z zewnątrz liniami wysokiego napięcia. Głównym gestorem sieci jest ENEA Operator sp. z o.o.

Główne punkty zasilania 110/15kV występują na terenie miasta Chojnice, są to GPZ Kościerska o mocy zainstalowanej 2 x 16MVA (zlokalizowany w północnej części miasta) oraz GPZ Przemysłowa o mocy zainstalowanej 2 x 16mVA (zlokalizowany w południowej części miasta w dzielnicy przemysłowej). W pobliżu terenu gminy znajdują się GPZ Brusy, GPZ Tuchola oraz GPZ Czersk, które mogą stanowić częściowe podparcie zasilania gminy. Obecnie nie ma ograniczeń w dostawie energii elektrycznej dla gminy. W przypadku znaczącego wzrostu zapotrzebowania mocy zakładana jest m. in. budowa nowego GPZ-u w okolicach miejscowości Topole (tereny przemysłowo-usługowe).

Przez teren gminy biegną linie wysokich napięć 110kV na trasach GPZ Chojnice Kościerska-GPZ Brusy, GPZ Kościerska-GPZ Tuchola, GPZ Kościerska-GPZ Człuchów, GPZ Przemysłowa-GPZ Sępólno Krajeńskie. Linie te wprowadzają ograniczenia w zagospodarowaniu terenów położonych w sąsiedztwie trasy – wskazany jest pas min. 40m ograniczony dla zabudowy (po 20m od osi linii w obie strony). Na terenie gminy znajdują się

stacje transformatorowe należące do ENEA oraz stacje abonenckie, w większości słupowe. Sieć średniego napięcia to głównie sieć napowietrzna.

W zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną potencjalnych terenów rozwojowych istnieją możliwości rozbudowy lokalnej sieci elektroenergetycznej w dostosowaniu do potrzeb (nowe stacje SN/nN, linie SN i nN, a w sytuacji szczególnej przy znaczącym zapotrzebowaniu mocy linie WN i stacje WN/SN (GPZ). Modernizacja istniejących sieci prowadzona jest sukcesywnie.

Obecnie nie są planowane na terenie gminy elementy ponadlokalnej sieci infrastruktury technicznej z zakresu elektroenergetyki. Może jednak nastąpić konieczność realizacji inwestycji z zakresu energetyki o znaczeniu ponadlokalnym, których działania mogą zostać wymuszone w związku z przyłączaniem źródeł energii odnawialnej (przebudowy, rozbudowy i budowy sieci WN oraz ewentualnie NN).

Zaopatrzenie w ciepło

Na obszarze gminy Chojnice nie występuje potrzeba budowy scentralizowanych systemów zaopatrzenia w ciepło w obrębie poszczególnych wsi.

Zaspokojenie potrzeb ciepłych odbiorców odbywa się obecnie w oparciu o:

- lokalne kotłownie węglowe, olejowe oraz opalane biomasą (drewno i odpady z drewna), zlokalizowane na terenie obiektów użyteczności publicznej oraz w wielorodzinnych budynkach mieszkalnych;
- kotłownie zakładowe zlokalizowane na terenie obiektów sektora gospodarki;
- indywidualne źródła i urządzenia grzewcze na paliwa stałe (węgiel, koks, drewno i odpady drewna), paliwa ciekłe (olej i gaz LPG) oraz elektryczne urządzenia grzewcze.

Ogólna moc cieplna kotłowni lokalnych i zakładowych:

- kotły węglowe	5,663 MW	57%
- kotły olejowe	2,680 -//-	27%
- kotły na biomasę	1,645 -//-	16%
razem	<u>9,988 MW</u>	<u>100%</u>

Na terenie gminy jest 5 kotłowni o mocy cieplnej powyżej 0,5 MW:

- 1) Gorzelnia Rolnicza R.B. Stelmaszyk w Jeziorkach Q = 1,3 MW – kotłownia parowa na miał węglowy
- 2) Spółdzielnia Mieszkaniowa „Jedność” w Silnie Q = 0,920 MW – kotłownia wodna na miał węglowy
- 3) Spółdzielnia Mieszkaniowa „Kłós” w Niezychowicach Q = 0,730 MW – kotłownia wodna na miał węglowy
- 4) Prywatna Klinika Rehabilitacyjna w Krojantach Q = 0,690 – kotłownia wodna na drewno
- 5) PPH „Star-meble” w Pawłótku – kotłownia wodna
 - Q = 0,530 MW – na odpady drewna
 - Q = 0,040 MW – na olej

Zgodnie z Rozporządzeniami Ministra Środowiska z dnia 22 grudnia 2004r. (Dz. U. Nr 283 poz. 2839 i 2840) w sprawie przypadków, w których wprowadzenie gazów lub pyłów do powietrza z instalacji nie wymaga pozwolenia oraz w sprawie rodzajów instalacji, których eksploatacja wymaga zgłoszenia – źródła ciepła istniejące na terenie gminy Chojnice nie podlegają obowiązkowi zgłoszenia oraz uzyskania pozwolenia z organu ochrony środowiska.

Podsumowując, lokalne źródła ciepła posiadają moc dostosowaną do potrzeb.

Zaopatrzenie w gaz

Gazyfikacja gminy oparta jest o gaz ziemny dostarczany z gazociągu wysokoprężnego systemu krajowego relacji Włocławek – Wybrzeże (w gestii OGP GAZ-SYSTEM) poprzez::

- dystrybucyjny gazociąg wysokiego ciśnienia DN 150 relacji Grudziądz – Świecie – Tuchola – Chojnice. Gazociąg zbudowany w 1984r. (w gestii Pomorskiej Spółki Gazownictwa sp z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy w Bydgoszczy)

Stacja redukcyjno-pomiarowa I^o zlokalizowana na terenie gminy Chojnice, na gruntach wsi Lipienice. Przepustowość stacji I^o Q = 6,000 Nm³/godz

Pozostałe dystrybucyjne gazociągi wysokiego ciśnienia:

- gazociąg DN 150 relacji Chojnice (Pawłowo) – Sępólno Krajeńskie. Gazociąg ten zbudowano 1989r.
- gazociąg DN 150 do Człuchowa; gazociąg ten zbudowano w 2000r. jako odgałęzienie od gazociągu Pawłowo – Sępólno Krajeńskie.

Ze stacji I^o „Lipienice” gaz pod średnim ciśnieniem dostarczany jest do miasta Chojnice. Istniejący układ gazociągów średniego ciśnienia na terenie miasta umożliwił rozbudowę na teren wsi Charzykowy, Chojniczki i Topole.

Przy lokalizacji nowych inwestycji na terenie gminy należy zachować odległości wynikające z:

* dla gazociągu w/c DN 150 relacji Chojnice Człuchów

Rozporządzenia Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 14 listopada 1995r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe (Dz. U. nr 139 poz. 686).

* dla gazociągów DN 150 w/c relacji Świecie – Tuchola – Chojnice oraz Chojnice – Sępólno Krajeńskie:

Rozporządzenia Ministra Górnictwa z dnia 18 sierpnia 1978r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe (Dz. U. Nr 21 poz. 94).

Dotychczas sieć gazowa średniego ciśnienia została doprowadzona do wsi Charzykowy, Chojniczki i Topole. Brak gazyfikacji pozostałej części gminy wynika z czynników ekonomicznych.

Gospodarka odpadami

Zasady organizacji zbierania i wywozu odpadów komunalnych określone zostały w Regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Chojnice, przyjętym przez Radę Gminy Uchwałą Nr XXXVII/480/2006 z dnia 24 lutego 2006r.

Na terenie gminy działalność w zakresie organizacji zbiórki odpadów oraz wywozu na składowisko prowadzą dwie firmy:

- Zakład Oczyszczania Miasta „ZOM” A.i D. Pestka w Klawkowie

- Firma „ABC” w Kościerzynie.

Obie firmy prowadzą systemy selektywnej zbiórki odpadów (workowe lub pojemnikowe), które w zależności od rodzaju zabudowy są zmieniane i udoskonalane.

Selektywna zbiórka przeterminowanych i niewykorzystanych leków prowadzona jest w trzech punktach:

- gminnej przychodni lekarskiej zlokalizowanej na terenie miasta;
- w punktach medycznych w Ogorzelinach i Silnie.

Zużyte baterie zbierane są w szkołach a zbieranie zużytego sprzętu elektronicznego organizuje firma „Pestar” ze Starogardu Gdańskiego.

Na terenie gminy znajdują się wyroby zawierające azbest. Są to:

- płyty dachowe na obiektach będących własnością osób fizycznych. W 2005r. zinventaryzowano 694,2 tys. m² płyt tj. około 8 tys. Mg.
- rury azbesto-cementowe Ø 80, 100, i 150 w ilości 15,0 km.

Składowiska odpadów

Składowiska gminne na których zaprzestano składowania odpadów

Na terenie gminy czynne były cztery gminne składowiska dostosowane do lokalnych potrzeb:

- 1) Składowisko w Chojniczkach o powierzchni 0,35 ha uruchomione w 1992r. i zamknięte w 2007r. zostało zrehabilitowane;
- 2) Składowisko w Swornegaciach o powierzchni 0,23 ha uruchomione w 1992r. i zamknięte w 2007r. zostało zrehabilitowane;
- 3) Składowisko w Ciechocinie o powierzchni 0,33 ha uruchomione w 1997r. zostało zamknięte w styczniu 2008r. i jest w trakcie rekultywacji;
- 4) Składowisko w Gockowicach o powierzchni 0,22 ha uruchomione w 1996r. zostało zamknięte w styczniu 2008r. i jest w trakcie rekultywacji.

Czynne składowisko odpadów w Nowym Dworze

Składowisko odpadów zlokalizowane jest na gruntach gminy Chojnice w miejscowości Nowy Dwór koło Angowic, w odległości 5,5 km od Chojnic

Na cele gospodarki odpadami przeznaczono w planie zagospodarowania przestrzennego działki nr 217/1, 217/2, 217/3, 217/4, 217/5 o łącznej powierzchni 19,79 ha.

Składowisko czynne jest od 1982 r. Kwatera I o pow. 3,26 ha i kwatera II o pow. 1,43 ha po napełnieniu do rzędnych 162-163 m n.p.m. zostały zrehabilitowane. Kwatera I nie była uszczelniona natomiast kwatera II była uszczelniona folią. Rekultywacja przeprowadzona została zgodnie z dokumentacją opracowaną w 1998r. Zainstalowano studnie odgazowujące, lecz gaz nie jest wykorzystywany. Docelowo teren przeznaczony jest pod zalesienie.

Kwatery III i IV zostały ukształtowane i wyłożone folią. Ocieki odprowadzane są przewodem tłocznym do przepompowni i dalej przez kanalizację miejską do oczyszczalni.

Bilans terenu:

- teren zagospodarowany:

działki: 217/1, 217/2, 217/3, 217/4 i część 217/5 razem 12,09 ha

- rezerwa terenu do zagospodarowania:

część działki 217/5	<u>7,70 ha</u>
ogółem	19,79 ha

Wg danych zawartych w WPGO 2010, pojemność całkowita składowiska określona została na 375,3 tys. Mg. natomiast pojemność pozostała do wypełnienia wg stanu na koniec 2006r. wynosiła 49,7 tys. Mg.

W latach 2005-2007 składowano średnio 16,0 tys. Mg/rok odpadów, zatem należy przyjąć, że kwatery III i IV zostaną całkowicie wypełnione w 2010r.

Termin wypełnienia składowiska uzależniony będzie od ilości odpadów wydzielonych w ramach selektywnej zbiórki szkła, papieru i tworzyw sztucznych.

Na składowisko przywożone są odpady z miasta Chojnice oraz całej gminy Chojnice.

Postęp w dziedzinie gospodarki odpadami jest zadawalający. Zamknięte zostały gminne składowiska, które nie spełniały wymagań technicznych określonych w przepisach oraz wdrażany jest system selektywnego zbierania odpadów.

Składowisko odpadów w Nowym Dworze wymaga pilnej rozbudowy. Istnieją korzystne warunki aby na bazie tego składowiska zbudowany został zakład zagospodarowania odpadów dla potrzeb powiatów: chojnickiego i człuchowskiego.

3.2. STAN ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGI JEGO OCHRONY

Gmina wyraźnie dzieli się na część północną – atrakcyjną turystycznie i krajobrazowo, ze znacznymi obszarami leśnymi, licznymi jeziorami, rzekami i strumieniami (Brda, Zbrzyca, Chocina, Czerwona Struga), unikalnymi krajobrazami, obszarami chronionymi przyrodniczo (w tym Park Narodowy, Park Krajobrazowy) oraz część południową – rolniczą. Krajobraz północnej części gminy składa się z dwóch monumentalnych form: wielkich jezior oraz kompleksów leśnych. Dominującą rolę odgrywają wnętrza jezior Charzykowskiego i Karskiego oraz znacznie mniejsze wnętrza krajobrazowe leśne czy dolinne. Atrakcją estetyczno-krajobrazową są przejścia z trasy kameralnego ciągu widokowego leśnego ku brzegom jeziora, punkty widokowe, ciągi widokowe.

Najistotniejsze punkty widokowe, ciągi widokowe atrakcyjne i wybitnie atrakcyjne zostały pokazane na planszy graficznej uwarunkowań – zał. 2-1 do uchwały w skali 1:20 000.

Niestety, zagospodarowanie turystyczne w północnej części gminy nie zawsze spełnia wymogi ładu przestrzennego, wiele obszarów wymaga poprawy stanu estetycznego (np. substandardowe zespoły zabudowy letniskowej).

Centralna część obszaru gminy związana jest z miastem oraz jego podmiejskimi terenami zarówno mieszkaniowymi, jak i gospodarczymi. Dla krajobrazu istotne znaczenie ma wybudowana obwodnica od strony południowej, która radykalnie odcina część południową obszaru gminy.

Natomiast południowa część gminy Chojnice to teren wysoczyzny morenowej, głównie obszar z dominacją terenów użytkowanych rolniczo. Krajobraz tej części ma charakter wybitnie rolniczy i rolniczo-osadniczy, z dużymi wsiami typu Ogorzeliny, Silno, Ostrowite, Lichnowy, Nowa Cerkiew, Sławęcín. Dominują rozległe przedpola widokowe tworzone przez

plaskie tereny pól uprawnych, dzięki czemu sylwety wsi charakteryzują się dużą czytelnością w krajobrazie. Dominantami w panoramach wsi są najczęściej wieże kościelne. Wyróżniają się także grupy zieleni wysokiej – pozostałości dawnych parków wiejskich oraz zieleni towarzysząca obiektom sakralnym. Krajobraz ma charakter harmonijny.

Walory środowiska przyrodniczego szczegółowo omówiono w opracowaniu ekofizjograficznym oraz w pkt. 3.2. Uwarunkowań.

W obszarze gminy występuje znaczna liczba atrakcyjnych krajobrazowo miejscowości i obiektów, związanych przede wszystkim z obiektami dziedzictwa materialnego, z czego jedynie część jest objęta formalną ochroną prawną poprzez wpis do rejestru zabytków. Nowe zagospodarowanie na ogół nie spowodowało istotnych zaburzeń, w wielu miejscowościach nadal czytelny jest historyczny układ przestrzenny. Zespoły zabudowy indywidualnej letniskowej charakteryzuje na ogół duży chaos przestrzenny, brak też kompleksowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Stan ładu przestrzennego i walorów krajobrazowych w poszczególnych miejscowościach

(szczegółowo omówiono w Studium walorów środowiska kulturowego i krajobrazu- „DOM” lipiec 2009, **wartościowe układy przestrzenne, pokazano na planszy graficznej uwarunkowań – zał. 2-1)**

Swornegacie – nadal czytelny układ pierwotny przestrzenny a także układ siedlisk w najstarszej części wsi; zachowanych kilka budynków drewnianych i murowanych z XIX/XX w., część budynków murowanych znacznie zmodernizowana, nowe budynki niestety często dysharmonijne (np. w otoczeniu kościoła i po zach. stronie Brdy), plac przykościelny stracił charakter wiejski.

Drzewicz – zachowany układ dawnej zagrody leśniczówki, budynki i otoczenie zadbane; domki letniskowe w otoczeniu niedostosowane architekturą i kolorystyką, degadujące krajobraz

Małe Swornegacie – zachowana zwarta zabudowa dawnych zagród po pld. stronie drogi Chociński Młyn – Małe Swornegacie, budynki szkolne remontowane, krajobraz kulturowy mocno przekształcony na skutek zmiany funkcji z wsi rybackiej na letniskową, tradycyjne budownictwo wyparte, nowa architektura letniskowa niezadawalająca

Kopernica – układ przestrzenny wsi dostosowany do rzeźby terenu; mimo modernizacji zabudowa harmonijna

Chociński Młyn – jedna z niewielu zachowanych i niezniszczonych przez nową zabudowę wsi, dość dobrze zachowane budynki: mieszkalny młynarza oraz zagrody robotników leśnych, jednak dwór oraz park bardzo zaniedbany, w złym stanie; zagrożeniem dla miejscowości jest nowa zabudowa po północnej stronie rzeki Chociny

Charzykowy – bardzo atrakcyjne położenie; sporo zachowanych zabytkowych obiektów, jednak układ wsi nieczytelny wskutek nowej zabudowy, nieliczne zachowane domy historyczne w raczej złym stanie technicznym, często znacznie przebudowane; środowisko kulturowe zniszczone; wieś utraciła pierwotny charakter, przekształcona i rozbudowana, nie jest już, ani dwaną wsią, ani interesującym letniskiem; wieś charakteryzuje się słabą współczesną architekturą, kiepskimi rozwiązaniami urbanistycznymi (układ i wielkość działek) oraz chaosem przestrzennym;

Stary Młyn, Funka – atrakcyjne położenie, zachowany układ przestrzenny; zachowanych kilka budynków o walorach historycznych mimo prac modernizacyjnych (bryła zachowana); w Funce nowa zabudowa letniskowa nie zawsze dostosowana do tradycyjnych form budownictwa; bloki mieszkalne wielorodzinne niedostosowane do krajobrazu wiejskiego

Kłodawa – zachowany układ wsi wielodrożnej; budynki dawnych zagród często w przebudowie lub rozbierane; nowa zabudowa niestety niedostosowana do tradycyjnych form, chaotyczna

Powałki – niezachowany dwór, park w formie szczątkowej, zachowany dawny zespół budynków dworca kolejowego na zach. od wsi; słabo czytelny układ przestrzeni miejscowości

Zbeniny – malownicze położenie, w szczątkowej formie zachowany park i dwór (dawny obiekt rozebrany, pozostały fundamenty i portyk), zieleń wokół stawu niedostosowana do miejsca, budynki zmodernizowane, ogrodzenie przed dworem szpecące

Kłosnowo – zachowany układ zabudowy fabrycznej, a także pierwotny układ przestrzenny osiedla mieszkaniowego, zadbane otoczenie, stan zabudowy dobry

Czarłotomie – atrakcyjne położenie, park z dworem stanowią dominantę krajobrazową, niezmieniony układ przestrzenny dawnego założenia folwarcznego i wsi, dwór i park w dobrym stanie, atrakcyjne aleje; teren wokół stawu zaniedbany po wsch. stronie alei wjazdowej

Jarcewo – układ przestrzenny zachowany, stan techniczny zachowanych budynków budzi zastrzeżenia; park krajobrazowy zaniedbany; charakterystyczne aleje rozchodzące się promieniście

Chojniczki – nadal czytelny układ przestrzenny, częściowo zachowany podział niw siedliskowych, stan techniczny zachowanych dawnych budynków nienajlepszy, dawny cmentarz ewangelicki zdewastowany; nowe budynki na historycznych siedliskach obok dawnej zabudowy niedostosowane kubaturowo i kolorystycznie

Krojanty – interesujący układ przestrzenny dostosowany do rzeźby terenu; dwór z parkiem, gosp. budynki folwarczne – stanowią zespół zakładu leczniczego, kościół, otoczenie kościoła i zabudowania przy nieutwardzonej drodze zachowały wiejski charakter

Kruszka – zachowany układ przestrzenny wsi – osady folwarcznej

Jeziorki – wieś przekształcona, utraciła dawny charakter

Nowa Cerkiew – układ wsi zachowany, sporo obiektów historycznych w dość dobrym stanie technicznym; Nowa Cerkiew Szlachetna – dawny folwark, dysharmonijne osiedle zabudowy wielorodzinnej, zdewastowane otoczenie dawnego dworu i parku nieestetyczne budynki gospodarcze, zła kolorystyka nowych budynków (kilka kolorów na jednej elewacji)

Lotyń – zachowany układ przestrzenny wsi, zabudowa znacznie przekształcona, zachowane budynki wymagają remontów, park dworski zachowany choć układ kompozycyjny nieczytelny;

Sternowo – historyczny układ wsi zakłócony wyburzeniem dworu i gorzelni, park zaniedbany, zły stan techniczny zachowanych dawnych budynków

Pawłówek – zachowany układ wsi, dwór w dobrym stanie

Pawłowo – dawny układ przestrzenny przebudowany na przełomie XIX/XX w., kościół i założenie pałacowo-parkowe bez zmian, park o charakterze krajobrazowym - to dominanta; zachowane dawne budynki pałacu, park jednak zaniedbany, budynek gosp. zniszczony

Niezychowice – układ przestrzenny dawnej wsi zachowany; budynek pałacu z oficynami w średnim stanie technicznym; dysharmonijne osiedle zabudowy wielorodzinnej o obcej krajobrazowi wsi architekturze

Topole – bardzo przekształcony układ, na terenie dawnego folwarku nowa zabudowa – hale, magazyny

Angowice – zachowany dawny układ przestrzenny miejscowości oraz wiele budynków, zachowany wiejski charakter, rozbudowa w kierunku zachodnim jako kontynuacja historycznego założenia;

Chojnaty – zachowany dawny układ założenia folwarczno-dworsko-parkowego, nowa zabudowa mieszkalna PGR-u dysharmonijna

Moszczenica – układ przestrzenny miejscowości zachowany, dawne budynki w dość dobrym stanie, nowa zabudowa nie zawsze zharmonizowana z tradycyjną (forma, architektura, kolorystyka)

Doręgowice – zachowany dawny układ przestrzenny wsi, dawne budynki podlegają modernizacji

Nowy Dwór – dawna wieś folwarczana, zachowany zespół budynków szkolnych i wiele innych obiektów, zachowany dawny układ przestrzenny w najstarszej części wsi, przeważają jednak nowe budynki na starych siedliskach

Cołdanki – malownicze położenie, dawny dwór - zabudowania odnowione, zmodernizowane, park – w formie szczątkowej, dawne budynki mieszkalne w złym stanie technicznym, nowa zabudowa wielorodzinna nie harmonizująca z historycznymi wartościami

Ogorzeliny – dawna wieś owalnicowa o ciekawym założeniu przestrzennym, układ wsi czytelny, w krajobrazie znaczący zespół młyna parowego poza wsią – akcent w panoramie wsi; niekorzystne krajobrazowo - osiedle mieszkaniowe dawnego PGR-u; w bardzo dobrym stanie zespół kościoła z cmentarzem i plebanią; dawny zespół folwarczy w złym stanie technicznym, park zdewastowany, teren zaniedbany; nowa zabudowa nie związana z tradycyjnymi formami budownictwa, dysharmonijna (Osiedle Słoneczne)

Lichnowy – duża wieś owalnicowa o regularnym rozplanowaniu, wieża kościoła – znacząca dominanta krajobrazowa w panoramie wsi widoczna z wielu stron, układ wsi zachowany, dawne budynki zabytkowe często w nienajlepszym stanie technicznym; wiele dawnych obiektów wymieniane jest na nowe współczesne niedostosowane do zwartej, historycznej zabudowy wiejskiej; osiedle PGR-u na południowy zachód od wsi - dysharmonijne

Sławęcin – wieś owalnicowa o zachowanym układzie, wartościowa struktura wsi, liczne budynki o tradycyjnej zabudowie, ale budynki często w złym stanie technicznym;

Raławki – wieś folwarczna, układ przestrzenny nie zachował się w pełni, czytelny w panoramie wsi park dworski, stan techniczny dawnej osady kolejowej i dworca niezadawalający;

Granowo – wieś owalnicowa, pierwotny układ dobrze zachowany, mimo modernizacji dawnych budynków bryły zachowane, we wsi dużo zieleni; osiedle budynków wielorodzinnych z 2 poł. XX w. o architekturze obcej krajobrazowi wiejskiemu

Gockowice – nieczytelny pierwotny układ przestrzenny wsi, budynki dawne modernizowane

Objezierze – interesujące założenie ładnie wpisane w otoczenie, dawne założenie dworsko-parkowe zachowane w dobrym stanie

Silno – wieś owalnicowa o ciekawym rozplanowaniu dostosowanym do topografii terenu; zachowane dość liczne obiekty zabytkowe, w tym pałac dawnego założenia, kościół. Podcieniowa chata kaszubska z XIX w., budynki na ogół zadbane, zachowany także zespół dawnego dworca i kolejowe budynki mieszkalne

Ostrowite – duża wieś owalnicowa o zachowanym układzie przestrzennym; kościół z wieżą - dominanta, szczególnie atrakcyjna panorama z drogi do Ciechocina; duża ilość zachowanych budynków charakterystycznych dla dawnej Kosznejderii, cenny zespół kościoła i cmentarz przykościelny; nowe budynki niestety często niedostosowane do zabytkowego otoczenia (forma, architektura, kolorystyka)

Ciechocin – wieś owalnicowa, o zachowanym czytelnym układzie, w panoramie odznacza się grupa drzew między kościołem a jeziorem; cenny kościół z cmentarzem, najstarsze budynki zabytkowe w złym stanie technicznym, park zaniedbany

W opracowaniu „Studium walorów środowiska kulturowego i krajobrazu” dla gminy Chojnice (opracowanie Przedsiębiorstwo Projektowo-Realizacyjne DOM w Starogardzie Gdańskim, lipiec 2009) dla każdej z miejscowości przedstawiono w formie opisowej jej historię, wartości przestrzenne i krajobrazowe, wartości materialne i stan zachowania; w formie graficznej (w skali 1:10 000) wskazano granice historycznego układu ruralistycznego, wartościowe zespoły i obiekty, historyczną zieleń, a także zagospodarowanie dysharmonijne. Opracowanie ilustrowano historycznymi mapami, zdjęciami lotniczymi oraz fotografiami zabudowy.

Generalnie gmina Chojnice charakteryzuje się wysokim potencjałem krajobrazu, decyduje o tym występowanie w jednym miejscu wartości przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych (wyjątkowe walory przyrodnicze i krajobrazowe części północnej, znaczące walory krajobrazowe południowej, wiejskiej części gminy z licznymi atrakcyjnymi krajobrazowo panoramami miejscowości o czytelnym, zachowanym układzie przestrzennym). Potencjał ten (także części południowej gminy) może być wykorzystywany turystycznie.

Główne problemy ładu przestrzennego gminy Chojnice :

- nie wykorzystywane turystycznie walory krajobrazowe południowej części gminy, nie wykorzystany potencjał środowiska kulturowego
- zauważalne jest naruszenie układu przestrzennego niektórych wsi ze względu na wprowadzenie zabudowy blokowej, lokalizację baz produkcyjnych rolnictwa oraz lokalizację zespołów zabudowy mieszkaniowych nie kontynuujących tradycji budowlanej; historyczne układy przestrzenne niektórych wsi są znacznie przekształcone i prawie nieczytelne, a stan techniczny zabudowy zabytkowej zły
- wiele obiektów o walorach kulturowych jest w złym stanie technicznym, niektóre są już całkowicie zdewastowane i ledwo czytelne w krajobrazie (zachowały się np. jedynie relikty parków podworskich)
- nowa zabudowa często nie jest dostosowana formą, gabarytami, kolorystyką do dawnych układów zabudowy (dot. głównie nowej zabudowy mieszkaniowej, realizowanej wg katalogowych, powtarzalnych rozwiązań – bez indywidualizacji ich formy i bez dostosowania do krajobrazu)
- układ parcelacyjny nowych wydzieleń geodezyjnych często nie szanuje dawnych układów przestrzennych, nowe zespoły nie są kontynuacją układów zabudowy historycznej
- ewentualnie nowoprojektowane zespoły elektrowni wiatrowych w południowej części obszaru gminy winny być lokalizowane z poszanowaniem i zachowaniem najcenniejszych widoków, nie powinny zakłócać cennych panoram wsi
- zainwestowanie rekreacyjne w terenach atrakcyjnych przyrodniczo jest często nadmierne, konfliktowe wobec przyrodniczych i krajobrazowych wartości - wskazane byłoby przebudowanie tego zagospodarowania, a czasem likwidacja (np. Drzewicz)
- w zespołach rekreacyjnych, turystycznych brak jest zasad kształtujących ład przestrzenny, tereny te zabudowywane były dotychczas dość spontanicznie i chaotycznie, bez ustalonych regulacji planistycznych i krajobrazowych

- istniejące dysharmonijne zagospodarowanie rekreacyjne wymaga podniesienia estetyki rozwiązań, poprawy fizjonomicznej istn. zainwestowania, uzupełniania odpowiednio kształtowaną zielenią i małą architekturą (estetyzacja krajobrazowa)
- brak kompleksowych opracowań planistycznych zarówno dla zainwestowania rekreacyjnego jak i dla historycznych zespołów, układów przestrzennych wartościowych miejscowości

Gmina posiada wybitne walory środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu (porównaj kolejny rozdział 3.3). Walory przyrodnicze północnej części gminy pozwoliły na wyodrębnienie obszarów objętych różnymi formami ochrony prawnej. Niewystarczająca jest natomiast ochrona prawna walorów środowiska kulturowego. Niektóre z nich postuluje się objąć ochroną prawną (propozycje ochrony w kolejnych rozdziałach) na podstawie przepisów szczególnych, inne natomiast stanowią lokalną wartość przestrzenną do ochrony w planie miejscowym i do wykorzystania w lokalnych programach rozwojowych gminy.

Z analizy uwarunkowań kulturowych wynika, że dawne zespoły zabudowy wymagają odpowiedniej ochrony, przekształceń, czy rewaloryzacji – tak, aby wykorzystać ich potencjał oraz istotnie poprawić stan ładu przestrzennego.

Stan ładu przestrzennego w gminie nie jest zadowalający – dotyczy to zwłaszcza terenów zabudowanych i zainwestowanych. Polityka przestrzenna w zakresie lokalizacji nowej zabudowy i zagospodarowania w ostatnich latach była prowadzona głównie na podstawie indywidualnych decyzji o warunkach zabudowy. To narzędzie bardzo ograniczone w zakresie możliwości kształtowania ładu przestrzennego, zwłaszcza w sposób całościowy odnoszący się np. do całej miejscowości. Pożądanym byłoby sporządzenie planów miejscowych dla znacznych obszarów poszczególnych wsi, w szczególności tych posiadających jednocześnie wyjątkowe wartości kulturowe oraz potencjał rozwojowy.

W pierwszej kolejności ochroną należy objąć miejscowości o zachowanym, czytelnym układzie ruralistycznym i określić warunki ich rewaloryzacji. Kolejnym zagadnieniem jest opracowanie takich wskaźników zagospodarowania i użytkowania terenów, które zapewnią obecnym i przyszłym mieszkańcom wysoką jakość życia. Szczególnie dotyczy to nowopowstających zespołów zabudowy mieszkaniowej i rekreacyjnej, w których należy przewidzieć tereny dla realizacji zieleni publicznej, ogólnodostępnych miejsc parkingowych oraz ustalić jednolite zasady kształtowania zabudowy. Opracowane zatem w części kierunków studium wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów muszą odpowiadać na indywidualne cechy i wymogi ochronne walorów środowiska w poszczególnych miejscowościach.

3.3. STAN ŚRODOWISKA, W TYM STAN ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚĆ I JAKOŚĆ ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGI OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

Opracowano na podstawie opracowania ekofizjograficznego opracowanego w styczniu 2009 r. Zaktualizowanego i uzupełnionego w styczniu 2011r.

Waloryzacja zasobowo-użytkowa

Potencjał transurbacyjny

Potencjał transurbacyjny środowiska przyrodniczego uwarunkowany jest przede wszystkim charakterem podłoża geologicznego, głębokością zalegania pierwszego poziomu wody gruntowej, ukształtowaniem terenu i stosunkami biotopoklimatycznymi - są to uwarunkowania fizjograficzne. Drugą podstawową grupę uwarunkowań tworzą właściwości ekologiczne terenu - rola poszczególnych ekosystemów w funkcjonowaniu środowiska na poziomie lokalnym lub regionalnym.

Ocenę potencjału transurbacyjnego gminy Chojnice wykonano dla otoczenia wszystkich wsi o zwartej zabudowie. Graficznym wyrazem oceny są progi ekofizjograficzne przedstawione graficznie na **planszy uwarunkowań (zal. 2-1)**.

Progi te ograniczają tereny, dla których nie występują istotne ograniczenia fizjograficzne lub ekologiczne, mogące utrudnić procesy inwestycyjne lub skomplikować funkcjonowanie przyszłych struktur osadniczych. Za progami znajdują się tereny, których zajmowanie na cele inwestycyjne, ze względu na uwarunkowania fizjograficzne (przede wszystkim spadki terenu, grunty nienośne, płytki 1. poziom wody gruntowej) i uwarunkowania ekologiczne (przede wszystkim występowanie ekosystemów leśnych i hydrogeniczných) jest nieuzasadnione.

Prawne ograniczenia wynikają z:

- jakości pokrywy glebowej (południowa część gminy – duży udział gleb dobrych 4. i lokalnie 2. kompleksu przydatności rolniczej należących do III klasy bonitacyjnej);
- występowania lasów (głównie część północna gminy);
- występowania form ochrony przyrody: Park Narodowy „Bory Tucholskie”, rezerwat przyrody „Małe Łowne”, Parki Krajobrazowe Zaborski i Tucholski, Chojnicko-Tucholski Obszar Chronionego Krajobrazu, Obszary Natura 2000, użytki ekologiczne, pomniki przyrody, tereny zieleni i zadrzewień.

Przeprowadzona analiza wykazała, że w gminie Chojnice najbardziej dogodne warunki dla lokalizacji zainwestowania występują w otoczeniu miasta Chojnice wzdłuż drogi krajowej nr 22 (wsie Topole, Nieżywieć) oraz we wsiach Chojniczki, Pawłówek, Niezychowice (silne powiązania z miastem Chojnice), a także w rejonie wsi Nowa Cerkiew – Sternowo – są to potencjalne rejony koncentracji planowanego zainwestowania.

W ogólnej ocenie potencjał transurbacyjny gminy należy określić jako duży w otoczeniu większości wsi w centralnej i południowej, wysoczyznowej części gminy i mały w części północnej.

Rezerwat biosfery Bory Tucholskie

Rezerwat biosfery to obszary obejmujące unikalne, szczególnie wartościowe ekosystemy lądowe i wodne, które posiadają znaczenie międzynarodowe i są wyznaczane jako główny

element realizacji programu „Człowiek i Środowisko” w ramach funkcjonowania UNESCO. Rezerваты biosfery mają zapewnić realizację następujących funkcji („Rezerваты biosfery – warunki tworzenia i funkcjonowania”, 2000):

- konserwatorskiej – ochrona krajobrazów, ekosystemów, gatunków, różnorodności genetycznej;
- ekonomicznej – promocja rozwoju ekonomicznego zrównoważonego pod względem ekologicznym, kulturowym i społecznym.

Rezerваты biosfery nie są kolejną formą ochrony przyrody. Tworzy się je w celu promocji i wdrażania zrównoważonego rozwoju obszarów o wybitnych walorach przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych, co stanowi nawiązanie do koncepcji trójochrony.

Podstawą ustanawiania rezerwatów biosfery są istniejące formy i obszary chronione (parki narodowe, parki krajobrazowe, rezerваты przyrody itd.), których funkcjonowanie określa polskie prawo. Oprócz Parku Narodowego Bory Tucholskie znajdują się w nim cztery istniejące parki krajobrazowe (Tucholski, Wdecki, Wdzydzki i Zaborski) oraz projektowany Doliny Wdy.

Gmina Chojnice znajduje się w zachodniej części Rezerwatu Biosfery „Bory Tucholskie”.

Podstawowe problemy Rezerwatu Biosfery „Bory Tucholskie” to:

- ekologizacja gospodarki leśnej (najkorzystniejsze byłoby objęcie lasów rezerwatu leśnym kompleksem promocyjnym);
- wdrożenie wspólnej dla całego obszaru strategii zagospodarowania turystycznego z preferencjami dla ogólnodostępnych form bazy i turystyki kwalifikowanej;
- kompleksowe uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej, w tym w zlewni Brdy.

Potencjał rekreacyjny

Przyrodnicze uwarunkowania rozwoju funkcji rekreacyjnej interpretowane mogą być jako:

- istnienie walorów środowiska przyrodniczego stwarzających podstawę wykształcenia i rozwoju rekreacji; inaczej uwarunkowanie to można określić jako stopień atrakcyjności rekreacyjnej środowiska przyrodniczego;
- przydatność środowiska przyrodniczego dla rozwoju różnych form rekreacji;
- ograniczenia rekreacyjnego wykorzystania środowiska przyrodniczego wynikające z jego naturalnej chłonności rekreacyjnej i stopnia antropogenicznego przekształcenia;
- wymogi w zakresie zagospodarowania środowiska przyrodniczego w celu przystosowania go dla funkcji rekreacyjnej, w aspekcie dostępności i ochrony walorów przyrodniczych.

Ponadto pośrednie, przyrodnicze uwarunkowania rekreacji wynikają z istnienia przestrzennych form ochrony środowiska przyrodniczego oraz z pełnienia lub możliwości pełnienia przez środowisko równoległe z funkcją rekreacyjną innych, przyrodniczo uwarunkowanych funkcji społeczno-gospodarczych.

Potencjał rekreacyjny środowiska przyrodniczego stanowi pochodną jego atrakcyjności i przydatności rekreacyjnej. Z tych dwóch cech wiodące znaczenie ma przydatność rekreacyjna gdyż:

- poprzez określenie przydatności możliwa jest optymalizacja wykorzystania środowiska przyrodniczego, polegająca na zabezpieczeniu trwałości zasobów, które stanowiły podstawę rozwoju rekreacji;

- atrakcyjność rekreacyjna ma bardzo subiektywny charakter i może być oceniona wyłącznie w kategoriach indywidualnych, osobniczych odczuć.

Gmina Chojnice charakteryzuje się dużą przyrodniczo-krajobrazową atrakcyjnością turystyczną. Warunkują ją:

- duża lesistość (lasy zajmują 37,3 % powierzchni gminy i dominują powierzchniowo w części północnej, centralna i południowa część gminy charakteryzuje się niewielką lesistością, przez co odznacza się mniejszą atrakcyjnością turystyczną);
- bogactwo wód powierzchniowych – jeziora z których największe to: Charzykowskie, Karsińskie (łącznie z Długim), Ostrowite, Śpiewnik, Witocznio i Śluzo, doliny rzeczne Brdy i Zbrzycy (atrakcyjne szlaki kajakowe);
- specyficzny bioklimat;
- liczne, prawne formy ochrony przyrody i krajobrazu (głównie PNBT i parki krajobrazowe);
- unikalne krajobrazy.

Mała atrakcyjność turystyczna charakteryzuje wysoczyznę morenową w południowej części gminy, gdzie dominują tereny użytkowane rolniczo.

Atrakcyjność turystyczną gminy Chojnice podnoszą walory kulturowe, związane przede wszystkim z obiektami dziedzictwa materialnego, w tym wpisanymi do rejestru zabytków woj. pomorskiego. Obiekty krajoznawcze środowiska kulturowego stanowią: obiekty sakralne (Ciechocin, Ostrowite i Nowa Cerkiew), dwory, dworki z założeniami parkowymi, obiekty budownictwa ludowego (m. in. w Silnie, Chocińskim Młynie) i cmentarze.

Rozkład przestrzenny walorów turystycznych powoduje, że na terenie gminy Chojnice ruch turystyczny koncentruje się w części północnej i centralnej w miejscowościach położonych na wschodnim brzegu Jezior Charzykowskiego i Karsińskiego: Charzykowy, Swornegacie, Małe Swornegacie, Drzewicz, Babilon, Bachorze i Funka w bezpośrednim sąsiedztwie Parku Narodowego „Bory Tucholskie”.

Główne rejon turystyczne w gminie stanowią:

- zespół Jezior Charzykowskich z jeziorami: Charzykowskim, Długim, Karsińskim, Witocznio, z ogromnym zapleczem leśnym i preferencją do turystyki kwalifikowanej oraz wypoczynku pobytowego;
- Szlak Brdy - jeden z piękniejszych szlaków kajakowych Europy, trasa międzynarodowych spływów, o znaczeniu międzyregionalnym;
- Charzykowy, Swornegacie, Funka - miejscowości turystyczne, wypoczynkowe, bazy sportów wodnych, wsie letniskowe.

Na obszarze gminy znajdują się następujące szlaki turystyczne:

Szlaki piesze:

- szlak zielony – BY 2061: „Szlak Strugi Siedmiu Jezior”: Chojnice – Jarcewo – Kłosnowo – Dębowa Góra – Małe Swornegacie – Chojniczki – Charzykowy (46 km);
- szlak czerwony – BY 2016c: „Szlak Kaszubski im. Juliana Rydzkowskiego”: Chojnice – Chojniczki – Bachorze – Stara Piła – Męcikał – Giełdon - Wiele (51 km);

- szlak niebieski – BY 2059n, „Szlak Zbrzycy”: Swornegacie – Zbrzyca – Kłonicznica – Laska – Widno – Rolbik – Kaszuba – Leśno – Orlik – Lamk (33 km) przebiegający dalej do Wdzydz Kiszewskich;
- szlak zielony – BY2056: Brusy – Zalesie – Leśno – Parzyn – Kruszyn – Kubianowo – Laska – Płesno – Drzewicz (41 km);
- szlak żółty – im. Józefa Bruskiego: Charzykowy – Wolność – Babilon – j. Duże Łowne – Charzykowy - o długości 27 km;
- szlak niebieski – BY 202n, „Szlak Brdy”: Konarzyny – Małe Swornegacie – Swornegacie - Drzewicz – Męcikał – Myłof – Rytel, szlak przebiega dalej do Bydgoszczy;
- szlak żółty „Kasztelański”: Rytel – Lotyń – Wysoka, szlak dochodzi do miejscowości Gostycyn.

Szlaki wodne:

- Brda – dostępna do spływów kajakowych na długości 233 km, szlak zaczyna się od Jeziora Głębokiego i wiedzie przez jeziora Szczytno, Końskie, Krępsko, Charzykowskie, Długie, Karsińskie, Witoczno, Małoląckie, Dybrzk, dalej przez Tucholski Park Krajobrazowy do Zalewu Koronowskiego i Bydgoszczy;
- Zbrzyca – długość 45 km – rozpoczyna się na Jeziorze Sarnowiczym Wielkim, prowadzi przez jeziora: Dywan, Somińskie, Kruszyńskie, Parzyn, Michałowo, Laska, Książę, Parszczenica i łączy się z Brdą w Jeziorze Witoczno.

Szlaki wodne lokalne jednodniowe:

- szlak Chociny z miejscowości Zielona Huta do Swornegaci
- szlak Charzykowski z Charzyków wzdłuż brzegów jeziora do Małych Swornegaci, gdzie łączy się ze Szlakiem Brdy.

Trasy rowerowe znakowane:

- trasa czarna po Borach Tucholskich - długość 113 km – Tuchola – Raciąż – Lutom – Woziwoda – Czersk – Odry – Karsin – Wiele – Leśno – Czapiewice – Drzewicz – PN „Bory Tucholskie” – Bachorze – Chojnice lub alternatywnie ze wsi Leśno przez Kaszubę – Rolbik – Laskę – Śluzę – Swornegacie – Chociński Młyn do Bachorza;
- trasa niebieska – długość 166km - Bydgoszcz – Tuchola – Woziwoda – Lutom – Rytel – Myłof – Klosnowo – Drzewicz – Swornegacie – Chociński Młyn – Bachorze – Charzykowy – Chojnice

Baza noclegowa skupiona jest głównie w północnej części gminy. Składają się na nią cztery, podstawowe rodzaje obiektów noclegowych:

- ośrodki wypoczynkowe i inne trwałe obiekty ogólnodostępne, w tym obiekty agroturystyczne, w gospodarstwach i obiektach administracji Lasów Państwowych;
- pola namiotowe;
- trwała zabudowa letniskowa;
- przyczepy campingowe umiejscowione na stałe.

Łączna liczba miejsc noclegowych w ZPK wynosi ok. 13350 (2002 r.), w tym: w ośrodkach wypoczynkowych i w innych trwałych obiektach ogólnodostępnych 3690 miejsc, w obiektach

agroturystycznych 310 miejsc, na polach namiotowych 2570 miejsc, w indywidualnych obiektach letniskowych 6560 miejsc i w przyczepach campingowych 220 miejsc.

Pod względem struktury funkcjonalno-przestrzennej bazę noclegową charakteryzują m. in. :

- przewaga zabudowy letniskowej;
- duży udział bazy trwałej otwartej;
- mniejszy udział pól namiotowych;
- coraz większy udział bazy agroturystycznej w trwałej bazie otwartej;
- powolny wzrost standardu w dawnych ośrodkach wypoczynkowych;
- dominacja prywatnych pensjonatów w Charzykowach w nowych inwestycjach;
- wzrost liczby miejsc noclegowych na polach namiotowych;
- zdecydowanie największa dynamika rozwoju zabudowy letniskowej;
- wzrost silnego rozproszenia zabudowy letniskowej;
- kolonizacja letniskowa nowych wsi m.in. w dolinie Zbrzycy, nad jez. Witoczno;
- wyraźna koncentracja wszystkich typów bazy noclegowej w trzech zespołach: Charzykowy, Swornegacie, Małe Swornegacie;
- skupienie w południowej części ZPK (na południe włącznie z jez. Witoczno) ponad 94% całej bazy noclegowej, nad jeziorami, w dużych skupiskach (średnio po 150 miejsc);
- mały udział bazy trwałej otwartej w atrakcyjnych turystycznie jednostkach (np. Małe Swornegacie);
- duża sezonowość bazy noclegowej (tylko ok. 5% bazy ogólnodostępnej na obszarze ZPK można zaliczyć do bazy całorocznej, z tego ponad 90% znajduje się w Charzykowach);
- bardzo niski standard (praktycznie substandard) wielu, zwłaszcza drewnianych obiektów letniskowych (np. Małe Swornegacie, Swornegacie, Charzykowy oraz nad jeziorami Małe Łąckie i Łąckie);
- brak instalacji kanalizacyjnych w większości substandardowych obiektów letniskowych (sanitariaty zlokalizowane są często w bezpośrednim sąsiedztwie jezior i rzek i na dużych polach namiotowych (m. in. Małe Swornegacie, Owink, Kokoszka);
- duży chaos przestrzenny i brak zgodności realizacji zainwestowania z planami zagospodarowania przestrzennego.

Intensywny rozwój bazy noclegowej zwłaszcza w przypadku indywidualnej zabudowy letniskowej i całorocznej stanowi zagrożenie dla zasobów przyrodniczych północnej części gminy.

Potencjał biotyczny

Zasoby leśne

Lasy zajmują około 37,3 % powierzchni gminy. Największe kompleksy leśne występują w północnej części gminy. Około 42% lasów na terenie gminy ma status lasów ochronnych. Wyżej położone tereny sandrowe są siedliskiem przede wszystkim borów sosnowych. Wśród sandrów na niewielkich połaciach równiny morenowej dennej o żyzniejszych glebach występują lasy mieszane dębowo-grabowe, bukowe, a w dolinach spotyka się lasy łęgowe.

Na terenie gminy występują także bory sosnowo-wrzosowe, bory świeże oraz bory suche. Bory świeże występują wokół akwenów wodnych, bądź wyspowo w obrębie borów suchych. Na zwydmionych terenach sandrowych występuje bór chrobotkowy.

Na glebach wytworzonych z glin morenowych zachowały się w naturalnym stanie lasy typu grądowego z bogatym runem.

Dominującymi typami siedliskowymi lasu na terenie gminy Chojnice są: bór świeży – 52,7%, bór suchy – 26,2%, bór mieszany świeży – 13,5%.

Lasy na terenie gminy Chojnice, w większości należące do Skarbu Państwa, administrowane są przez Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych w Toruniu. Administracyjnie lasy należą do nadleśnictw: Rytel (obręb Rytel i Klosnowo), Przymuszewo (obręb Przymuszewo i Laska), Lutówko i Tuchola (obręb Świt). Wyłączone z administracji leśnej są lasy położone w zasięgu Parku Narodowego Bory Tucholskie - lasy podlegają Dyrekcji Parku. Na obszarze Parku realizowane są zadania ochronne wskazane w „Planie Ochrony PNBT”.

Na terenie gminy przeważają monokultury sosnowe z niewielką domieszką lasów mieszanych i liściastych, szczególnie w okolicach rzek i jezior. Znaczny odsetek stanowią lasy sosnowe na ubogich glebach o podwyższonej wrażliwości na zanieczyszczenia, choroby i szkodniki. M.in. plaga: igłówki sosnowki w ostatnich latach dotknęła dużą część Borów Tucholskich, powodując wysychanie i umieranie igieł, a w dalszej kolejności także pędów i całych drzew. Dodatkowo lasy Borów Tucholskich osłabiane są od dłuższego czasu przez zanieczyszczenia gazowe, głównie związki siarki i azotu pochodzące z odległych, zurbanizowanych rejonów Polski i Europy Zachodniej. Obecnie dominują drzewostany sosnowe w wieku około 50 lat.

Na części lasów ustanowiono Leśny Kompleks Promocyjny Bory Tucholskie, w nadleśnictwie Tuchola i w nadleśnictwie Woziwoda (poza gminą Chojnice). W Leśnych Kompleksach Promocyjnych nacisk w gospodarce leśnej położony jest na jej ekologizację, przede wszystkim wprowadzanie większej ilości gatunków liściastych wzmacniających sosnowa monokulturę i rozwój społecznych, w tym dydaktycznych funkcji lasów.

Lasy oprócz pozyskiwania drewna, pełnienia funkcji rekreacyjnych i dydaktycznych, pełnią także inne funkcje gospodarcze, z których najistotniejsze dla przyszłego rozwoju gospodarczego gminy to pozyskiwanie runa i łowiectwo.

Potencjał agroekologiczny

Na obszarze gminy Chojnice użytki rolne stanowią 48,6% powierzchni z czego grunty orne zajmują 19.907 ha (43,4%), a użytki zielone 2.388 ha czyli 5,2% powierzchni gminy („Strategia ekorozwoju gminy Chojnice” 2001).

Jakość gleb jest zróżnicowana. Na obszarze gminy Chojnice występują kompleksy rolniczej przydatności gleb od 2. - pszennego bardzo dobrego do 9. - zbożowo-pastewnego słabego oraz kompleksy użytków zielonych 2z. średnie i 3z - słabe i bardzo słabe. W części północnej gminy, w formie drobnych enklaw śródleśnych, występują gleby słabe i bardzo słabe. W centralnej części gminy przeważają gleby kompleksu 5 i 6. Natomiast w części południowej gminy przeważają gleby kompleksu 4, przy udziale gleb kompleksów 2. i 5. Rejon południowy ma najlepsze warunki zarówno glebowe jak i klimatyczne do prowadzenia działalności rolniczej.

Pod względem bonitacyjnym przeważają gleby klasy IV – 50%, gleby klasy III stanowią 28,7% gruntów ornych a gleby klasy V – 11,4%. Pozostałe gleby 9,6% to gleby klasy VI. Wśród użytków zielonych dominują użytki klasy V – 46,3% i klasy IV – 35,5%. W strukturze zasiewów w gminie Chojnice przeważają zboża (70%) i ziemniaki (12%). Niewielkie obszary

zajmują zasiewy buraków cukrowych, rzepaku i innych przemysłowych i motylkowych. Zwiększa się areał upraw warzyw i truskawek („Strategia ekorozwoju gminy Chojnice” 2001).

W „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Chojnice” (2007) w południowej części gminy wydzielone zostały regiony glebowo-rolnicze wymagające ochrony, w tym:

- północno-chojnicki z optymalnymi warunkami do upraw żyta i ziemniaków upraw nasiennych i sadzeniaków ziemniaka;
- południowo-chojnicki z warunkami do upraw pszenicy, buraka, żyta i ziemniaków.

Użytki zielone, o charakterze śródpolnym należą do siedlisk bagiennych, są średniej jakości. Wskazana jest ich ochrona, jako lokalnych elementów osnowy ekologicznej.

Potencjał wodny

Potencjał wodny dotyczy zarówno wód powierzchniowych jak i podziemnych. W pierwszym ujęciu o potencjale wodnym gminy Chojnice decydują zasoby wodne rzek zlewni Brdy oraz jezior. W drugim decydują zasoby wód podziemnych pochodzące z różnych okresów geologicznych i o różnej dostępności i potencjale.

W granicach gminy występują duże powierzchniowo zbiorniki, największe z nich to Jez. Charzykowskie.

Potencjał wód podziemnych omówiono w rozdziale 3.11.

W generalnej ocenie potencjał wodny gminy jest duży.

Potencjał surowcowy

Omówiono szczegółowo w rozdziale 3.11.

Osnowa ekologiczna gminy

Najwartościowsze pod względem ekologicznym są tereny należące do osnowy ekologicznej gminy, którą tworzą elementy rangi ponad regionalnej, regionalnej, subregionalnej i lokalnej.

Strukturami przyrodniczymi o **ponadregionalnym i regionalnym znaczeniu ekologicznym** w gminie Chojnice są:

- **ranga ponadregionalna:**
 - płat ekologiczny Borów Tucholskich - o istotnej roli w funkcjonowaniu środowiska przyrodniczego, głównie z powodu wielkości i zwartości kompleksów leśnych oraz z faktu tworzenia ekologicznych połączeń z otoczeniem, a także poprzez wypełnianie następujących przyrodniczych funkcji: ekologicznej, hydrologicznej, klimatycznej i pedologicznej, ponadto duże walory fizjonomiczne; zwarte kompleksy leśne środkowej części Borów Tucholskich, rozdzielone są korytarzem ekologicznym Brdy (element ponadregionalnego korytarza);
 - korytarz ekologiczny Brdy - fragment korytarza Pojeziernego-północnego; w gminie Chojnice w rejonie Parku Narodowego „Bory Tucholskie”, korytarz przebiega przez płat ekologiczny Borów Tucholskich i wspólnie z nim odgrywa ogromną rolę jako ostoja przyrodnicza, kształtując warunki zachowania różnorodności biologicznej całej środkowo-północnej Polski („Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego” 2009).

- **ranga regionalna:**

- korytarz ekologiczny doliny rzeki Zbrzycy - obejmuje dolinę rzeki Zbrzycy i rozciąga się od jeziora Duży Zbełk w okolicach miejscowości Dziemiany na Równinie Charzykowskiej i dalej obejmuje liczne jeziora: Wielkie Sarnowicze, Somińskie, Kruszyńskie i dalej przez jezioro Witoczno łączy się z korytarzem rangi ponadregionalnej – Pojeziernym północnym.

Obszary i obiekty objęte ochroną zaznaczono na załączniku graficznym „Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego” skala 1:20 000.

Lokalne składowe osnowy ekologicznej to przede wszystkim:

- korytarze ekologiczne drobnych ciągów dolinnych: doliny użytkowane rolniczo (użytki zielone), częściowo hydrogeniczne, stymulujące powiązania ekologiczne, wzmacniające ciągłość przestrzenną osnowy,
- mikropląty ekologiczne drobnych kompleksów leśnych i semileśnych oraz zadrzewień: enklawy leśne i semileśne w krajobrazie rolniczym, różnicujące jego strukturę biotyczną i modyfikujące przebieg procesów przyrodniczych, charakteryzujące się dużymi walorami fizjonomicznymi;
- mikropląty ekologiczne hydrogenicznych zagłębień terenu z ekosystemami łąkowo-pastwiskowymi i torfowiskami oraz oczkami wodnymi - tereny hydrogeniczne z zaroślami i szuwarami (tereny podmokłe i bagienne, jak wilgotne łąki, torfowiska, trzcinowiska itp. o dużej roli w zróżnicowaniu nisz ekologicznych i w całościowo ujmowanym funkcjonowaniu środowiska przyrodniczego, a zwłaszcza w zakresie regulacji bilansu wodnego).

Struktura przestrzenna osnowy ekologicznej w gminie Chojnice jest dobrze wykształcona w północnej części gminy. Występujące tu regionalne i ponadregionalne elementy osnowy ekologicznej przenikają się z terenami osnowy ekologicznej rangi lokalnej.

Silnymi barierami ekologicznymi są miasto Chojnice, droga krajowa nr 22 wraz z obwodnicą południową miasta i droga wojewódzka nr 240 oraz urbanizujące się pasma Chojnice – Charzykowy i Chojnice - Człuchów.

W ogólnej ocenie osnowę ekologiczną gminy Chojnice cechują:

- duży powierzchniowy udział regionalnych i ponadregionalnych struktur przyrodniczych w północnej części gminy jako składowych decydujących o walorach ekologicznych gminy – dominacja użytkowania leśnego, bogactwo wód powierzchniowych, znaczne walory fizjonomiczne krajobrazu, silne powiązania z terenami sąsiednich gmin części północnej (Lipnica, Brusy, Konarzyny i Czersk);
- uboga struktura ekologiczna południowej części gminy – przewaga użytkowania rolnego w oparciu o duży potencjał agroekologiczny, występowanie tylko lokalnych elementów osnowy, głównie związanych z dolinami rzecznyymi, przepływowymi jeziorami i towarzyszącymi im i drobniejszymi kompleksami leśnymi wzdłuż południowo-zachodniej i południowo-wschodniej granicy gminy.

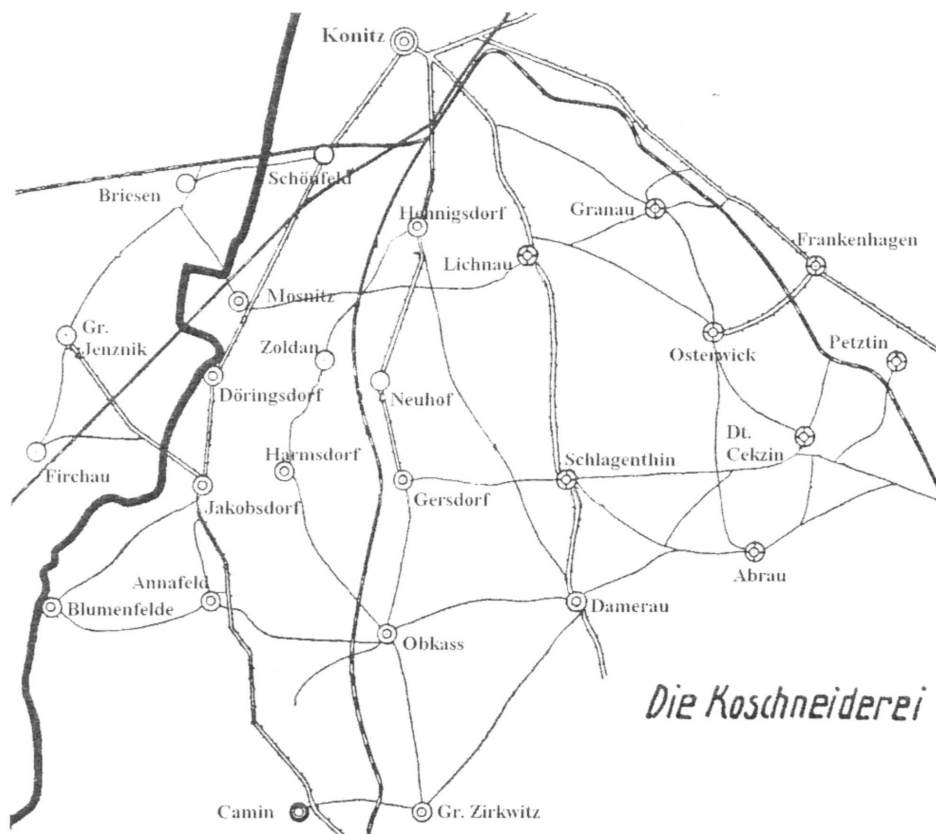
3.4. STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

Rys historyczny

Północny obszar gminy Chojnice w XIII wieku stanowił zwarty kompleks leśny. Niewielkie siedliska ludzkie powstawały nad jeziorami, rzekami, czy strugami, natomiast grody obronne zakładano w miejscach obronnych z natury. Intensywny rozwój osadnictwa nastąpił tu dopiero w XVI wieku, kiedy to wskutek intensywnej trzebieży lasów powstawały polany śródleśne, a na nich siedziby ludzkie.

Natomiast południowa część gminy Chojnice – zwana później Kosznajderią – otoczona w XIII wieku zwartymi kompleksami leśnymi, prawdopodobnie przeżywała w tym czasie okres szybkiego rozwoju. Późniejsza kolonizacja krzyżacka na tym obszarze ograniczała się przede wszystkim do przekształcania zastanych już stosunków poprzez nadawanie po 1320 r. istniejącym już osadom prawa niemieckiego. Zatem ówczesne zmiany nie polegały głównie na zakładaniu nowych wsi – tych liczba była niewielka – ale na nadawaniu tym istniejącym nowego prawa (najczęściej chełmińskiego).

Kosznajderią nazwano obszar zmieniony wskutek napływu w XV w. ludności pochodzenia niemieckiego. Do wsi kosznajderskich na terenie gminy Chojnice należą: ANGOWICE (niem. *Henningsdorf*), CIECHOCIN (*Deutsch Cekzin*), COŁDANKI (*Zoldan*), DORĘGOWICE (*Döringsdorf*), GRANOWO (*Granau*), KAMIONKA (*Steinberg, Sterns*), LICHNOWY (*Lichtnau*), MOSZCZENICA (*Mosnitz*), NIEŻYCHOWICE (*Schönfeld*), NOWY DWÓR (*Neuhof*), OGORZELINY (*Gersdorf*), OSTROWITE (*Osterwick*), SILNO (*Frankenhagen*), SŁAWĘCIN (*Schlagenthin*).

Mapa terenu Kosznajderii (źródło: Materiały z konferencji popularno-naukowej „Kosznajderia – fenomen tożsamości”, która odbyła się 5 października, 2007 w Ostrowitem).

W połowie XV w. zakon krzyżacki starał się obsadzić spustoszone wsie czynszowe, które były jego własnością. Pierwsi nowi osadnicy zaczęli przybywać już w 1435 roku sprowadzeni prawdopodobnie przez proboszcza z Ostrowitego Jana Ossenbrugge (tj. z Osnabrück). Najprawdopodobniej koloniści pochodzili z okolic Osnabrück, jak proboszcz oraz kupiec chojnicki Jakub Ossenbrugge, który możliwe, iż również miał udział w sprowadzeniu osadników. Potomkowie tych właśnie osadników to mieszkańcy „wsi kosznajderskich”, którzy żyli tam do 1950 roku.

Obszar ten podlegał tym samym zmianom i wpływom co sąsiadujące z nim tereny, zatem przypuszcza się, iż wspólnota kosznajderska wykształciła się wskutek występowania czynników, tj. pochodzenie etniczne kolonizatorów i związane z nim zwyczaje oraz specyficzny język.

Wartości środowiska kulturowego

Krajobraz kulturowy

Obszar gminy rozciągający się w kierunku północ-południe warunkuje specyficzny charakter jej krajobrazu. W północnej części gminy dominują lasy przecinane łańcuchami jezior polodowcowych, licznymi rzekami i strumieniami (Brda, Zbrzyca, Chocina, Czerwona Struga). Walory przyrodnicze tego terenu pozwoliły na wyodrębnienie obszarów objętych różnymi formami ochrony prawnej. Najważniejszym z nich jest Park Narodowy „Bory Tucholskie”. Wykorzystując walory przyrodnicze i krajobrazowe, istotną rolę w gospodarce tej części gminy odgrywa działalność turystyczna. Do najważniejszych turystycznych wsi należy zaliczyć Charzykowy, Funkę, Bachorze i Swornegacie. Krajobraz tej części gminy składa się generalnie z dwóch monumentalnych form: wielkich jezior oraz ciągnących się kilometrami kompleksów leśnych. Dominującą rolę odgrywają wielkie wnętrza wodne jezior Charzykowskiego i Karasińskiego oraz znacznie mniejsze wnętrza krajobrazowe leśne, czy dolinne. Atrakcją estetyczno-krajobrazową są tu przejścia z trasy kameralnego, leśnego ciągu widokowego ku brzegowi jeziora i spojrzenie na nieogarnięte otwarcie widokowe jego wód.

Centralna część gminy związana jest z miastem Chojnice. Niektóre wsie stanowią niemalże część miasta, np. Topole i część Chojniczek. Inne zaś, w związku z budową obwodnicy Chojnic, zostały odcięte od miasta i ich powiązania komunikacyjne istotnie się zmieniły (np. Pawłówko, Chojnaty).

Południowa część to teren wysoczyzny morenowej. Gleby są tu bardzo urodzajne i już w średniowieczu rozwinęło się tu rolnictwo, które dominuje i obecnie. Krajobraz tej części gminy ma charakter wybitnie rolniczy (krajobraz upraw rolniczych, rolno-osadniczy). Znajdują się tu duże wsie, tj.: Ogorzeliny, Silno, Ostrowite, Lichnowy, Nowa Cerkiew i Sławęcín. Z uwagi na rozległe przedpola widokowe płaskiego terenu pól uprawnych, sylwety wsi charakteryzują się dużą czytelnością w krajobrazie. Najczęściej występującą dominantą w panoramach wsi jest wieża kościoła (np. panorama wsi Lichnowy). Nieodłącznym elementem krajobrazu wiejskiego, dopełniającym panoramy wsi są grupy zieleni wysokiej stanowiące najczęściej dawne parki dworskie, a także grupy zieleni towarzyszącej obiektom sakralnym.

W gminie Chojnice znajduje się wiele obiektów o wysokich walorach zabytkowych, do nich należą zespoły sakralne: kościoły, kapliczki, plebanie, zespoły leśniczówek, zespoły dworsko – parkowe, zespoły zabudowy dworców kolejowych, całe zagrody z ciekawą architekturą budynków mieszkalnych i gospodarczych oraz wiele innych, które ilustruje ewidencja zabytków gminy Chojnice.

W ostatnim ćwierćwieczu wiele zabytkowych obiektów, ujętych w ewidencji konserwatorskiej, uległo zniszczeniu. Domy drewniane, tak charakterystyczne dla regionu chojnickiego stanowią obecnie niewielką część historycznej zabudowy gminy. Zachowała się natomiast wspaniała architektura murowana z cegły czerwonej i żółtej obiektów mieszkalnych, gospodarczych i przemysłowych. Różnorodne budynki mieszkalne od małych, przypominających dawne chaty drewniane, po okazałe domy jednorodzinne, a także często spotykane w południowej części gminy niewielkie kamienice o charakterze małomiasteczkowym. Na uwagę zasługują wspaniałe budynki gospodarcze z czerwonej cegły o bogato zdobionych ścianach. Zabudowania nieczynnych młynów, mleczarni czy gorzelni zasługują na natychmiastową pomoc, ponieważ większość z nich jest w bardzo złym stanie technicznym. Zespoły dworsko – parkowe również wymagają opieki, szczególnie parki, które są mocno zaniedbane.

OBIEKTY I ZESPOŁY O DUŻYM ZNACZENIU DLA GMINY

Zespoły ruralistyczne:

Na terenie gminy Chojnice zlokalizowanych jest około 30 zespołów ruralistycznych oraz ponad 20 osad - w tym osady leśne, folwarczne i przemysłowe.

Do najcenniejszych zespołów ruralistycznych należą:

- zespoły ruralistyczne o cennym układzie i znacznym stopniu zachowania wartościowej struktury : Angowice, Ciechocin, Doręgowice, Granowo, Krojanty, Lichnowy, Moszczenica, Nowa Cerkiew, Ogorzeliny, Ostrowite, Silno, Sławęcin, Swornegacie
- zespoły ruralistyczne o zachowanym układzie i znacznym stopniu zachowania struktury: Kruszką, Lotyń, Niezychowice, Nowy Dwór, Pawłowo
- zespoły ruralistyczne o cennym, dobrze zachowanym układzie i znacznym stopniu przekształcenia (degradacji) struktury: Chojniczki, Raclawki, Zbeniny
- zespoły osad (folwarcznych i leśnych) o znacznym stopniu zachowania układu i wartościowej struktury: Chociński Młyn, Ciechocin (folwark), Chojnaty, Czartołomie, Jarcewo, Klosnowo (osada przemysłowa i leśna), Pawłówek
- zespoły ruralistyczne o zachowanych elementach układu i/lub struktury: Gockowice, Kłodawa, Objezierze
- zespoły ruralistyczne zdekomponowane: Jeziorki, Małe Swornegacie

Obiekty architektury i budownictwa

Obiekty sakralne

- kościoły katolickie: Ciechocin, Krojanty, Lichnowy, Moszczenica, Niezychowice, Nowa Cerkiew, Ogorzeliny, Ostrowite, Sławęcin, Swornegacie
- kapliczki: Angowice, Charzykowy, Ciechocin, Cołdanki, Gockowice, Granowo (2), Kłodawa, Kruszką, Lichnowy, Moszczenica, Nowa Cerkiew (2), Nowy Dwór, Ogorzeliny (2), Ostrowite, Sławęcin (2)
- dzwonnice: Angowice, Doręgowice
- kaplice grobowe: Jarcewo – Czartołomie, Ogorzeliny

Obiekty rezydencjonalne

Na terenie gminy Chojnice zlokalizowano 22 zespoły dworsko- parkowe, w tym:

- zespoły dworsko - parkowe zachowane: Chociński Młyn, Chojnaty, Ciechocin, Cołdanki, Czartołomie, Gockowice, Jarcewo, Krojanty, Kruszka, Lichnowy, Lotyń, Niezychowice, Objezierze, Ogorzeliny, Pawłowo, Pawłówko, Silno, Szlachetna Nowa Cerkiew, Topole.
- pozostałości zespołów dworsko – parkowych: Jeziorki, Raclawki, Sternowo, Zbeniny

Obiekty użyteczności publicznej

- szkoły (czynne i przekształcone): Angowice, Ciechocin, Charzykowy, Doręgowice, Gockowice, Krojanty, Kruszka, Lotyń, Małe Swornegacie, Moszczenica, Niezychowice, Nowy Dwór, Ostrowite, Silno

Zabytki techniki

- gorzelnie: Gockowice, Jarcewo, Jeziorki, Krojanty
- mleczarnie: Ogorzeliny, Silno
- młyny: Doręgowice, Ogorzeliny
- dworce kolejowe: Krojanty, Moszczenica, Powalki, Raclawki, Silno

Cmentarze

Na terenie gminy Chojnice zachowało się 18 cmentarzy zabytkowych, znaczna część w bardzo złym stanie, w kilku przypadkach zachowały się tylko grupy zieleni pocmentarnej. W dobrym stanie są cmentarze przykościelne, a dwa z nich wpisane do rejestru zabytków (Ciechocin, Lichnowy).

- cmentarze rzymskokatolickie przykościelne: Ciechocin, Krojanty, Lichnowy, Niezychowice, Ogorzeliny, Ostrowite, Pawłowo, Sławęcin, Swornegacie
- cmentarze rzymskokatolickie: Angowice, Charzykowy, Jarcewo – Czartołomie, Nowa Cerkiew, Silno, Kopernica (nieczynny), Gockowice (nieczynny)
- cmentarze ewangelickie nieczynne: Chojniczki, Doręgowice, Powalki

Zabytkowe zespoły zieleni

Zabytkowe zespoły zieleni to przede wszystkim parki w założeniach dworsko – parkowych, ogrody ozdobne w niewielkich zespołach folwarcznych, aleje wzdłuż dróg, zielen cmentarna oraz zielen wysoka związana z zabytkowymi siedliskami zagrodowymi.

W gminie Chojnice parki jako część zespołu dworsko – parkowego zachowały się w następujących miejscowościach: Chojnaty, Ciechocin, Cołdanki, Czartołomie, Jarcewo, Krojanty, Kruszka, Lichnowy, Lotyń, Niezychowice, Objezierze, Pawłowo, Pawłówko, Silno, Szlachetna Nowa Cerkiew, Topole

- parki stanowiące pozostałość po założeniu dworsko – parkowym: Jeziorki, Raclawki, Zbeniny

Miejsca historyczne

W gminie Chojnice występują miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne w postaci tablic pamiątkowych poświęconych między innymi mieszkańcom wsi poległym podczas II wojny światowej, np. w Swornegaciach, czy w Nowym Dworze, tablic fundowanych z okazji

rocznic istnienia wsi np. w Angowicach, czy tablic poświęconych pamięci wybitnych mieszkańców np. Nowodworskiego w Nowym Dworze, czy Łukowicza w Chojniczkach.

Gminna Ewidencja Zabytków

Ewidencja zabytków gminy Chojnice, została sporządzona w 2009 r. Zostało do niej wpisanych **371 obiektów**. Wśród nich są zespoły sakralne: kościoły, kapliczki, plebanie, zespoły leśniczówek, zespoły dworsko – parkowe, zespoły zabudowy dworców kolejowych całe zagrody z ciekawą architekturą budynków mieszkalnych i gospodarczych oraz wiele innych.

Poniższa tabela przedstawia ilość zewidencjonowanych obiektów zabytkowych w poszczególnych miejscowościach.

L.P.	OBRĘB	IŁOŚĆ OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH
1.	Angowice	14
2.	Bachorze	5
3.	Charzykowy	11
4.	Chociński Młyn	8
5.	Chojnaty	2
6.	Chojniczki	4
7.	Ciechocin	7
8.	Cołdanki	5
9.	Czarłomie	6
10.	Doręgowice	16
11.	Drzewicz	3
12.	Funka	3
13.	Gockowice	5
14.	Granowo	8
15.	Jarcewo	15
16.	Jeziorki	7
17.	Kamionka - Swornegacie	1
18.	Kamionka	2
19.	Klawkowo	4
20.	Kłosnowo	11
21.	Kłodawa	14
22.	Kokoszka	1
23.	Krojanty	10
24.	Kruszka	6
25.	Lichnowy	22
26.	Lotyń	4
27.	Małe Swornegacie	2
28.	Moszczenica	12
29.	Nieżychowice	10
30.	Nowa Cerkiew	15
31.	Nowy Dwór	8
32.	Objezierze	2
33.	Ogorzeliny	22
34.	Ostrowite	26
35.	Pawłowo	3
36.	Pawłówko	3
37.	Powałki	9
38.	Raławki	7
39.	Silno	16
40.	Sławęcin	12

L.P.	OBRĘB	IŁOŚĆ OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH
41.	Stary Młyn	2
42.	Sternowo	4
43.	Swornegacie	12
44.	Szlachetna Nowa Cerkiew	2
45.	Topole	2
46.	Wączos	5
47.	Zbeniny	3

Do niniejszego opracowania dołączono, w postaci aneksu, spis obiektów figurujących w GEZ.

Archeologia

Dla terenu gminy Chojnice, nie wykonano archeologicznych zdjęć Polski, na podstawie których można by określić miejsca występowania potencjalnych stanowisk archeologicznych. Informacja na temat stanowisk na terenie gminy Chojnice pochodzi z penetracji terenu i obserwacji powierzchniowych oraz z prowadzonych prac wykopaliskowych. Zatem należy uznać, iż informacje te mogą nie być pełne i konieczne są dalsze badania środowiska archeologicznego w gminie.

Na terenie gminy Chojnice odkryte zostały obiekty archeologiczne niemal ze wszystkich epok i okresów pradziejów. Najstarsze obiekty pochodzące ze schyłku paleolitu i mezolitu pochodzą z rejonu Swornegaci i Zbrzycy, gdzie odkryte zostały pozostałości obozowisk ludności zbieracko-traperskiej z niezwykle bogatym materiałem zabytkowym, pozwalającym wyodrębnić tzw. kulturę chojnicko-pieńkowską. Młodsza epoka kamienia (neolit) reprezentowana jest tylko przez pojedyncze znaleziska, a pozostałości osad czekają na odkrycie. Epoka brązu, a praktycznie jej młodsza część, reprezentowana jest na stanowiskach wielokulturowych takich jak: Chojnaty, Ostrowite, czy Charzykowy. Wczesna epoka żelaza reprezentowana jest przez niezwykle interesujące cmentarzysko w Gockowicach częściowo przebadane wykopaliskowo. Z tego okresu czasu pochodzą groby skrzynkowe odkryte m.in. w Chojnatach na stanowisku nr 2 i wielu innych stanowiskach, które uległy zniszczeniu. Okres rzymski reprezentowany jest na stanowisku w Ostrowitem, na którym odkryto grób książęcy z końca II w. n.e. Z okresu rzymskiego pochodzą zaginione zabytki z Gockowic i odkryty w czasie przypadkowych prac ziemnych grób w Lotyniu. Okres średniowiecza to przede wszystkim niezwykle interesujące stanowiska w Ostrowitem i grodziska w Charzykowach i Kamionce.

Na terenie gminy Chojnice zinwentaryzowano **147 stanowisk archeologicznych**, które podzielono na wymagające:

- bezwzględnej ochrony archeologicznej,
- nadzoru archeologicznego,
- informacji i monitoringu archeologicznego.

Poza tym miejscowości: Angowice, Charzykowy, Chojniczki, Jarcewo, Jeziorki, Klawkowo, Kłodawa, Krojanty, Lotyń, Moszczenica, Niezychowice, Nowa Cerkiew, Ogorzeliny, Ostrowite, Swornegacie i Zbeniny zostały nazwane **historycznym centrum gminy** – są to wsie o najstarszej chronologii w gminie. W tych miejscowościach występują liczne wartości architektoniczne, archeologiczne i krajobrazowe, które należy upowszechnić wśród lokalnych społeczności i można je wykorzystać w promocji gminy.

Do niniejszego opracowania dołączono, w postaci aneksu, spis zinwentaryzowanych stanowisk archeologicznych. Spis przeprowadzono w porządku alfabetycznym, przedstawiając dla każdego stanowiska: nazwę i rodzaj stanowiska.

3.5. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONA ICH ZDROWIA

Ludność

Rozwój ludnościowy gminy wiejskiej Chojnice

Według GUS -u w końcu 2009 r. na terenie gminy Chojnice zamieszkiwało 16 936 osób w co stanowiło:

- 0,76% ludności województwa
- 18,1% ludności powiatu chojnickiego.

Rozwój liczby ludności gminy Chojnice w latach 2000-2009

Rok	Liczba ludności	Dynamika zmian	
		rok 2000 = 100	rok poprzedni = 100
2000	15182	100,0	
2001	15245	100,4	100,4
2002	15340	101,0	100,6
2003	15612	102,8	100,3
2004	15758	103,8	100,9
2005	15885	104,6	100,8
2006	16206	106,7	102,0
2007	16416	108,1	101,3
2008	16625	109,5	101,3
2009	16936	111,6	101,9

W gminie Chojnice rejestruje się wyraźny wzrost liczby ludności. W ciągu ostatnich dziesięciu lat liczba ludności wzrosła prawie 12%. Największy przyrost odnotowano w roku 2006. Jest on głównie skutkiem suburbanizacji czyli przenoszenia się ludności z miast na tereny podmiejskie.

Gęstość zaludnienia gminy jest niższa od średniej gęstości gmin wiejskich województwa pomorskiego, natomiast wyższa od gęstości w porównywalnej gminie Człuchów.

Wyszczególnienie	Gęstość zaludnienia osób na km ² stan na 31.12.2007 r.
Gminy wiejskie województwa pomorskiego	45
Powiat chojnicki	68
Gmina Chojnice	36
Gmina Człuchów	29

Przyrost naturalny*Ruch naturalny w gminie Chojnice w latach 2000 -2007*

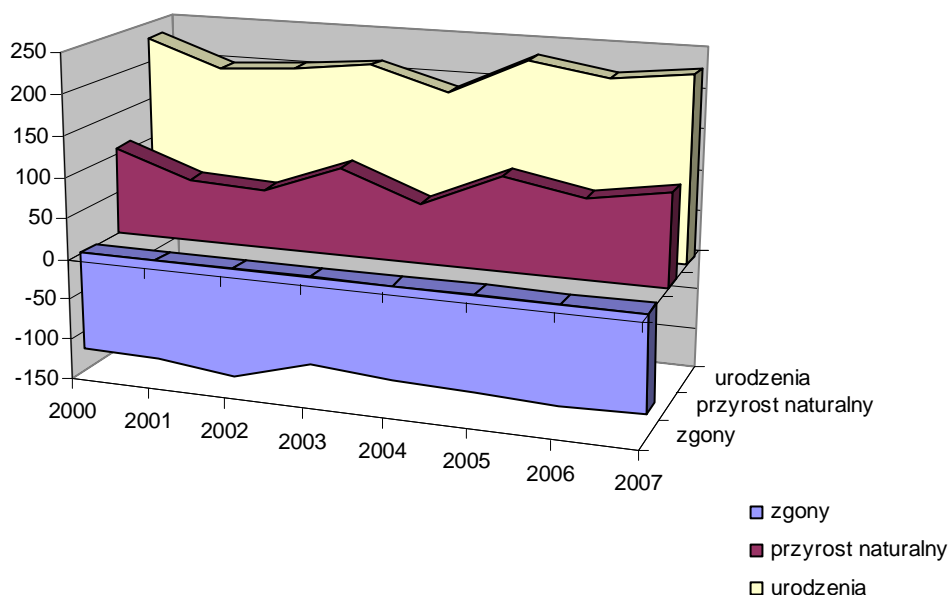
Rok	Ruch naturalny						Saldo migracji
	Osób			osób na 1000 ludności			
	urodzenia żywe	Zgony	przyrost naturalny	urodzenia żywe	zgony	przyrost naturalny	
2000	229	121	108	15,1	8,0	7,1	27
2001	198	122	76	13,0	8,0	5,0	10
2002	204	133	71	13,3	8,7	4,6	8
2003	214	106	108	13,7	6,8	6,9	116
2004	188	115	73	11,9	7,3	4,6	133
2005	232	117	115	14,6	7,4	7,2	49
2006	217	121	96	13,4	7,5	5,9	135
2007	230	118	112	14,0	7,2	6,8	145

Przyrost naturalny w przeliczeniu na 1000 mieszkańców jest w gminie wyższy od przeciętnego dla terenów wiejskich województwa pomorskiego.

Ruch naturalny w gminie Chojnice na tle województwa oraz gmin wiejskich w roku 2007

Wyszczególnienie	Małżeństwa	Urodzenia	Zgony	Przyrost
	na 1000 ludności			
Województwo pomorskie	7,0	11,6	8,9	2,7
Gminy wiejskie województwa pomorskiego	7,5	13,8	7,6	6,2
Gmina Chojnice	7,4	14,0	7,2	6,8
Gmina Człuchów	6,2	11,8	8	3,8

osoby

Stosunek liczby urodzeń do liczby zgonów, zwany współczynnikiem dynamiki demograficznej, kształtował się w gminie Chojnice (w 2007r.) dużo powyżej średniego

dla województwa, czy gminy Człuchów. Zbliżony jest natomiast do współczynnika dla gmin wiejskich województwa pomorskiego. Oznacza to podobny dynamizm demograficzny.

Współczynniki dynamiki demograficznej w 2007 r.

Wyszczególnienie	Współczynnik dynamiki demograficznej
Województwo pomorskie	1,30
Gminy wiejskie województwa pomorskiego	1,81
Gmina Chojnice	1,95
Gmina Człuchów	1,48

Ruch migracyjny

Gmina Chojnice wykazuje dodatnie saldo migracji ludności na pobyt stały. O ile do 2002 roku wzrost liczby ludności spowodowany był głównie przyrostem naturalnym, to w ostatnich pięciu latach już 54% przyrostu liczby ludności jest efektem ruchu wędrówkowego tzn. przewagi imigracji nad emigracją. Świadczy to o dużej atrakcyjności osadniczej gminy wynikającej głównie z jej położenia.

Struktura wieku ludności

Ludność gminy Chojnice w 2007 r. według funkcjonalnych grup wieku (dane wg Urzędu Statystycznego. w Gdańsku)

Funkcjonalne grupy wieku	Wiek	Ludność gminy	
		Liczba	%
1. żłobkowa	0-2	687	4,2
2. przedszkolna, w tym:	3-5	613	3,7
	6	211	1,3
3. szkoły podstawowej	7-12	1455	8,9
4. gimnazjalna, w tym:	13-15	813	5,0
	13-14	533	3,2
	15	280	1,7
5. liceum profilowanego, szkoły zawodowej w tym:	16-18	901	5,5
	16-17	611	3,7
	18	290	1,8
6. studencka	19-24	1743	10,6
7. wieku przedprodukcyjnego	0-17	4390	26,7
8. wieku produkcyjnego	18-59K/64M	10114	61,6
9. wieku poprodukcyjnego	60K/65M i więcej	1912	11,6

Struktura wieku ludności gminy Chojnice jest strukturą młodą. Jest zbliżona do struktury przeciętnej dla gmin wiejskich województwa, a określając terminologią demografów, zdecydowanie „młodsza” od struktury wieku ludności całego województwa pomorskiego. Na terenie gminy niższy jest bowiem udział osób w wieku poprodukcyjnym, natomiast udział procentowy dzieci i młodzieży jest zdecydowanie wyższy niż w województwie.

Udział ludności w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w gminie Chojnice

Wyszczególnienie	wiek		
	przedprodukcyjny	produkcyjny	Poprodukcyjny
Województwo pomorskie	20,9	64,6	14,5
Gminy wiejskie województwa pomorskiego	25,9	63,1	11,0
Gmina Chojnice	26,7	61,6	11,6
Gmina Człuchów	25,3	63,3	11,4

Analizując jednak zmiany struktury wieku od 1995 r. stwierdzamy, że w gminie Chojnice, podobnie jak to się dzieje w całej Polsce, następuje również proces starzenie się społeczeństwa wyrażający się spadkiem udziału wieku przedprodukcyjnego, a wzrostem udziału starszych grup wieku. Fakt ten obrazują dane w tabeli poniżej.

Udziały ludności w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w gminie Chojnice w latach

Wyszczególnienie	Udział w ludności ogółem w % w latach		
	1995	2001	2007
wiek przedprodukcyjny	33,2	31,0	26,7
wiek produkcyjny	55,7	57,4	61,3
wiek poprodukcyjny	11,1	11,6	11,6

Odnosząc liczbę ludności w wieku nieprodukcyjnym, do liczby osób w wieku produkcyjnym otrzymujemy obciążenie osobami nieprodukcyjnymi. Obciążenie to w gminie Chojnice wynosi 62,3 osób w wieku nieprodukcyjnym przypadające na 100 osób w wieku produkcyjnym i jest wyższe od obciążenia w gminie Człuchów (58) i w województwie w całości (54,8). Podobnie kształtują się relacje wielkości obciążenia osobami w wieku przedprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym. Wysokie obciążenie przedprodukcyjnymi grupami wieku rzutuje na sytuację materialną rodzin.

Obciążenia grupy produkcyjnej grupami nieprodukcyjnymi.

Wyszczególnienie	ludność w wieku przedprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
Województwo pomorskie	32,4	54,8	22,4
Województwo pomorskie gminy wiejskie	41,0	58,4	17,4
Gmina Chojnice	43,4	62,3	18,9
Gmina Człuchów	40,1	58,0	17,9

Struktura płci

W gminie na 100 mężczyzn przypada 98 kobiet. Udział kobiet w liczbie mieszkańców jest nieznacznie niższy od udziału dla terenów wiejskich województwa pomorskiego (99/100). Równowaga płci na wsi jest zjawiskiem rzadkim nie tylko w Polsce. Na wsiach brakuje młodych kobiet, bo uciekają one do miast od trudów pracy na roli.

Struktura płci mieszkańców gminy Chojnice na tle struktury powiatowej i wojewódzkiej

Wyszczególnienie	Gmina Chojnice		Gmina Człuchów		Gminy wiejskie województwa pomorskiego	Województwo pomorskie
	Osób	%	Osób	%	%	%
Ogółem	16 416	100,0	10 344	100,0	100,0	100,0
Mężczyźni	8 280	50,4	5 282	51,1	50,3	48,6
Kobiety	8 136	49,6	5 062	48,9	49,7	51,4

Struktura wykształcenia

Informacje dostępne na temat wykształcenia mieszkańców mamy tylko dla momentów przeprowadzania narodowych spisów powszechnych. Wg NSP 2002 na terenie gminy Chojnice ludność w wieku 13 lat i więcej legitymowała się następującym wykształceniem:

Struktura wykształcenia wg NSP 2002

Wykształcenie	Gmina Chojnice		Gmina Człuchów	Powiat chojnicki	Województwo pomorskie
	Osoby	%	%	%	%
Wyższe	431	3,6	2,9	6,1	11,2
Średnie (ogólnokształcące, zawodowe, policealne)	2287	19,0	14,8	25,3	32,4
Zasadnicze zawodowe	3917	32,6	32,6	32,4	24,4
Podstawowe ukończone	4979	41,1	44,8	33,6	29,2
Bez wykształcenia	403	3,4	4,9	2,5	2,8

Spółeczność gminy Chojnice charakteryzuje się wyższym poziomem wykształcenia w porównaniu z gminą Człuchów, natomiast porównanie z strukturą powiatową stawia gminę na gorszej pozycji; około 45% ludności gminy w wieku powyżej 13 lat miało w czasie spisu co najwyżej ukończoną szkołę podstawową, podczas gdy w całym powiecie odsetek ten wynosi aż 33,6%. Niekorzystnie kształtuje się udział osób z wyższym wykształceniem; o ile w województwie wynosi 11,2%, to w gminie Chojnice 3,%.

Struktura wykształcenia w gminie Chojnice wg NSP2002

Wykształcenie	Mężczyźni	Kobiety
Wyższe	45,2	54,4
Średnie (ogólnokształcące, zawodowe, policealne)	40,5	59,5
Zasadnicze zawodowe	63,1	36,9
Podstawowe ukończone	45,8	54,2
Bez wykształcenia	47,9	52,1

Wśród osób wyżej wykształconych udział kobiet jest wyższy. Przewiduje się, że będzie to typowe i nie tylko dla Polski.

Gospodarstwa domowe

NSP 2002 wykazał, że na terenie gminy Chojnice było 4148 gospodarstw domowych, z czego 3509 (84,6%) to gospodarstwa rodzinne. Gospodarstwa jednorodzinne stanowiły 76,2% .

Gospodarstwa domowe według liczby osób w %

1	2	3	4	5 i więcej
14,3	17,1	17,6	21,6	29,3

Przeciętna wielkość gospodarstwa domowego w gminie to 3,68 osoby. W gospodarstwach domowych 5-cio i więcej osobowych żyło w gminie aż 29,3% mieszkańców. Podczas poprzednich narodowych spisów powszechnych przeciętna wielkość gospodarstwa domowego w gminie przedstawiała się następująco:

Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym wg NSP

Narodowy Spis Powszechny	1970	1978	1988	2002
Przeciętna liczba osób w gospodarstwie	4,27	4,02	4,06	3,68

Obserwuje się wyraźną tendencję spadkową przeciętnej wielkości gospodarstwa domowego, czego przyczyną jest szybki spadek udziału gospodarstw pięć i więcej osobowych na rzecz wzrostu udziału gospodarstw mniejszych.

Gospodarstwa domowe wg typu gospodarstwa i liczby rodzin w gospodarstwie na podstawie NSP 2002

Ogółem	Jednorodzinne	Dwurodzinne	Trzy i więcej rodzinne	Nierodzinne
4148	3159	334	16	639

Analizując źródła utrzymania stwierdzamy, że tylko dla niespełna 58% gospodarstw domowych praca jest głównym źródłem utrzymania. Pozostałe 42% gospodarstw ma inne źródła dochodu, w tym emerytury i renty.

Główne źródło utrzymania gospodarstw domowych

	Liczba	%
Ogółem gospodarstw	4148	100,0
Praca:	2398	57,8
w tym najemna	1555	37,5
w tym na rachunek własny	843	20,3
W rolnictwie	851	20,5
Poza rolnictwem	1547	37,3
Pozostałe źródła	1750	42,2
w tym emerytury i renty	1327	32,0
zasiłki	187	4,5
inne niezarobkowe źródło	164	4,0
nieustalone i na utrzymaniu	72	1,7

Gospodarstwa domowe z użytkownikiem indywidualnego gospodarstwa rolnego lub działki rolnej stanowiły 33,8%.

Stan mieszkalnictwaWielkość zasobów mieszkalnictwa rodzinnego

Według GUS w końcu 2007 r. na terenie gminy Chojnice było

mieszkań	4 084
o łącznej powierzchni użytkowej	362,9 tys. m ²
o liczbie	17 666 izb,

Liczba mieszkań w gminie Chojnice przeliczona na 1000 mieszkańców jest niższa od średniej dla wszystkich gmin wiejskich województwa pomorskiego oraz porównywalnej gminy Człuchów i znacząco odbiega od przeciętnej dla województwa pomorskiego (poniższa tabela). Natomiast średnia wielkość mieszkania w gminie Chojnice jest większa od mieszkań zarówno w gminie Człuchów jak i w województwie.

Gmina Chojnice - wskaźniki zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych na tle województwa i gminy porównywanej

Wyszczególnienie	Liczba mieszkań na 1000 ludności	Przeciętna powierzchnia w m ² użytkowa na osobę	Przeciętna liczba osób		Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania
			na mieszkanie	na izbę	
Województwo pomorskie	334,3	22,9	3,0	0,8	68,5
Gminy wiejskie woj. pomorskiego	263,6	22,8	3,8	0,9	86,3
Gmina Chojnice	248,8	22,1	4,0	0,9	88,9
Gmina Człuchów	264,1	20,3	3,8	1,0	76,9

Ocena warunków zamieszkiwania

Wskaźniki warunków zamieszkiwania wyrażone przeciętną liczbą osób na mieszkanie i na izbę są w przypadku gminy Chojnice zbliżone do warunków zarówno w gminach wiejskich woj. pomorskiego, jak i gminy Człuchów.

Warunki zamieszkiwania w gminie nie można uznać za zadawalające ze względu na brak samodzielności zamieszkiwania; na 10 mieszkań przypada około 12 gospodarstw, co oznacza, że w co piątym mieszkaniu są dwa gospodarstwa domowe. Wprowadzie wskaźniki zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych z kolejnych spisów powszechnych wskazują na stałą poprawę warunków zamieszkiwania, to stwierdzenia tego nie można odnieść do liczby gospodarstw domowych w jednym mieszkaniu. Wskaźnik ten nie maleje, a nawet, jak wykazały ostatnie dwa spisy, rośnie.

Zestawiając liczby mieszkań oddanych na terenie gminy w latach 2003-2007 (wg GUS - 345) z liczbą zawartych w tym czasie w gminie małżeństw (494) nasuwa się wniosek, że tylko 70% zawartych w tych latach małżeństw miałyby teoretycznie szansę na własne mieszkanie.

Wyszczególnienie	NSP 1970	NSP 1978	NSP 1988	NSP 2002	2007
Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców	201,0	215,4	225,3	234,8	248,8
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w m ²	61,1	66,5	73,6	85,5	88,9
Przeciętna powierzchnia	12,3	14,3	16,6	20,1	22,1

użytkowa na osobę					
Przeciętna liczba osób na mieszkanie	5,0	4,6	4,4	4,3	4,0
Przeciętna liczba osób na izbę	1,4	1,3	1,1	1,0	0,9
Liczba gospodarstw domowych w jednym mieszkaniu	1,16	1,14	1,08	1,17	1,19

Stopień wyposażenia w urządzenia infrastruktury technicznej

Na ocenę warunków zamieszkiwania wpływa poziom wyposażenia w urządzenia infrastruktury technicznej; wyraża się to udziałem ludności korzystającej z sieci wodociągowej, gazowej i kanalizacji. Na terenach wiejskich dodatkowo informuje się o długości sieci.

Wodociągi:

- długość czynnej sieci rozdzielczej – 343,3 km,
- połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania – 2 664, ludność korzystająca z sieci wodociągowej – 14 324 osób.

Kanalizacja:

- długość czynnej sieci kanalizacyjnej - 128,1 km
- połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania – 2 117 ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej - 8 989

Sieć gazowa:

- długość sieci wysokiego ciśnienia – 28 751 m
- długość sieci średniego ciśnienia – 12 765 m
- długość czynnej sieci ogółem – 41 516 m (stan na 31.12.2009 r.)

Wyposażenie mieszkań zamieszkiwanych w gminach wiejskich województwa pomorskiego oraz Chojnice i Człuchów

Wyszczególnienie	gminy wiejskie woj. pomorskiego	gmina Chojnice	gmina Człuchów
Wodociąg	96,5	98,2	97,7
Łazienka	85,2	86,9	82,2
centralne ogrzewanie	69,5	69,1	53,1

Z powyższej tabeli wynika, że poziom wyposażenia w infrastrukturę techniczną (wodociąg, kanalizację itd.) w gminie Chojnice nie jest jeszcze 100-procentowy. Jest on zbliżony do stopnia wyposażenia w gminie Człuchów i przeciętnej dla gmin wiejskich województwa.

Rynek pracy**Aktywność zawodowa ludności**

Informacje na temat aktywności zawodowej mieszkańców gminy znamy tylko dla momentów przeprowadzania narodowych spisów powszechnych. Aktywność zawodowa ludności w trakcie NSP 2002 kształtowała się następująco:

Wyszczególnienie		Ogółem
Aktywni ekonomicznie w wieku 15 lat i więcej		11 478
Aktywni zawodowo	razem	6 413
	pracujący	4 835
	bezrobotni	1 578
Bierni zawodowo		4 903
Nieustalony status na rynku pracy		162
Współczynnik aktywności zawodowej ² w %		55,9
Współczynnik aktywności zawodowej grupy w wieku produkcyjnym w %		70,8
Wskaźnik zatrudnienia ³ w %		42,1
Stopa bezrobocia ⁴ w %		24,6

Wielkość i struktura bezrobocia

W końcu roku 2008 r. w gminie Chojnice było 887 bezrobotnych. Aż 60% ogółu bezrobotnych stanowiły kobiety. Młodzi ludzie w wieku do 24 lat stanowią 27% bezrobotnych.

Stopa bezrobocia w gminie kształtuje się powyżej średniej wojewódzkiej i wynosi obecnie około 12%. Osoby długotrwale bezrobotne stanowią 15% bezrobotnych i jest to stosunkowo niski procent.

Struktura bezrobotnych w gminie Chojnice na koniec roku 2008 r. w zależności od poziomu wykształcenia przedstawiała się w sposób następujący:

wykształcenie: wyższe	4,8 %
policealne i średnie zawodowe	22,9%
średnie ogólnokształcące	7,3%
zasadnicze zawodowe	36,8%
podstawowe i niepełne podstawowe	28,2%.

Ze statusu bezrobotnego najczęściej korzystają osoby o niskim wykształceniu – osoby te chętniej niż wyżej wykształcone pracują w szarej strefie. Ta konstatacja w znacznym stopniu podważa wiarygodność danych o bezrobociu.

Liczba bezrobotnych w gminie Chojnice w ostatnich latach

Rok	Ogółem	Kobiety	
		Liczba	%
2003	1920	1010	52,6
2004	1838	999	54,4
2005	1740	1002	57,6
2006	1595	970	60,8
2007	1062	669	63,0
2008	887	531	59,9

² Udział ludności aktywnej zawodowo w ogólnej liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej lub danej grupy

³ Procentowy udział ludności pracującej w ogólnej liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej

⁴ Stosunek liczby osób bezrobotnych do liczby osób aktywnych zawodowo

Ze statystyk Powiatowego Urzędu Pracy w Chojnicach wynika, że maleje udział ludzi młodych (w wieku do 24 lat) w ogólnej liczbie bezrobotnych. To zjawisko jest prawdopodobnie związane z emigracją zarobkową. Niepokojący natomiast jest fakt feminizacji bezrobocia, co spowodowane jest słabą dostępnością do miejsc pracy w mieście i trudnością pogodzenia prowadzenia domu z dojazdami do odległej pracy.

Miejsca pracy

Na koniec 2007 r. na terenie gminy zarejestrowane były 889 podmioty gospodarki narodowej, w tym 860 w sektorze prywatnym.

Liczba podmiotów gospodarki narodowej w gminie zarejestrowanych w rejestrze Regon wg sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD)

Działy gospodarki narodowej	Liczba podmiotów
Rolnictwo łowiectwo i leśnictwo	64
Rybołówstwo i rybactwo	2
Górnictwo i kopalnictwo	1
Przetwórstwo przemysłowe	106
Budownictwo	114
Handel hurtowy i detaliczny, naprawa	231
Hotele i restauracje	47
Transport, Gospodarka magazynowa i łączność	48
Pośrednictwo finansowe	21
Obsługa nieruchomości, usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	121
Administracja publiczna, obrona narodowa obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	15
Edukacja	21
Ochrona zdrowia i opieka społeczna	30
Pozostała działalność usługowa komunalna społeczna i indywidualna	68

Liczbę miejsc pracy w gminie Chojnice szacuje się na ok. 3,9 tys. osób, z tego około 1,2 tys. osób to pracujący w rolnictwie indywidualnym, ok. 1,3 tys. to pracujący w podmiotach gospodarczych o zatrudnieniu powyżej 9 osób (stan na 31.12.2007).

Pracujący w gospodarce narodowej (w podmiotach o zatrudnieniu powyżej 9 osób). Stan w dniu 31.12. 2007r.

Sekcja	Liczba	%
Ogółem	1246	100,0
Rolnictwo leśnictwo i rybołówstwo	79	6,3
Rybołówstwo i rybactwo	9	0,7
Przetwórstwo przemysłowe	318	25,5
Budownictwo	105	8,4
Handel i naprawy	254	20,4
Hotele i restauracje	48	3,9
Transport łączność i gospodarka magazynowa	44	3,5
Obsługa nieruchomości itp.	48	3,9
Edukacja	226	18,1
Ochrona zdrowia i opieka społeczna	60	4,8
Pozostała działalność usługowa komunalna społeczna i indywidualna	49	3,9

Na 1000 mieszkańców gminy przypada tylko 76 miejsc pracy w podmiotach zatrudniających powyżej 9 osób tzn. w podmiotach objętych statystyką zatrudnienia. Jest to liczba bardzo mała tłumacząca bezrobocie w gminie.

Pozostałe miejsca pracy są w podmiotach o zatrudnieniu do 9 osób. Liczba tych miejsc pracy to wielkość nieznana i podlega szacunkowi⁵. Pomocna w tym jest informacja o liczbie osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (poniższa tabela). Takich osób na koniec 2007r. było 686.

Osoby fizyczne prowadzący działalność (Stan w dniu 31.12. 2007 r.)

Sekcje	Liczba	%
Ogółem	686	100,0
Przetwórstwo przemysłowe	77	11,2
Budownictwo	107	15,6
Handel i naprawy	211	30,8
Hotele i restauracje	35	5,1
Transport gospodarka magazynowa i łączność	42	6,1
Pośrednictwo finansowe	21	3,1
Obsługa nieruchomości i firm	86	12,5

Liczbę pracujących w podmiotach gospodarczych o zatrudnieniu poniżej 9 osób (w podmiotach nie podlegających statystyce) szacuje się na ok. 1400 osób. Jeżeli szacunek jest trafny, oznacza to, że zatrudnienie w małych podmiotach jest bardziej znaczące niż to objęte statystyką. Na 1000 mieszkańców przypada zatem ok. 240 miejsc pracy, co jest wielkością niewystarczającą i tłumaczy ciążenie do miejskiego rynku pracy.

Osoby fizyczne prowadzące działalność na 1000 mieszkańców (stan w dniu 31.12. 2007r.)

Wyszczególnienie	Gmina Chojnice	Gmina Człuchów	Powiat chojnicki
Ogółem	41,8	42,7	64,1
Przetwórstwo przemysłowe	4,7	4,4	8,7
Budownictwo	6,5	7,3	9,3
Handel, naprawy	12,9	12,8	20,4
Hotele i restauracje	2,1	1,0	1,9
Transport, gosp. magazynowa, łączność	2,6	4,1	4,0
Pośrednictwo finansowe	1,3	0,6	2,1
Obsługa nieruchomości itp.	5,2	4,1	7,5

Miejsca pracy w gminie Chojnice podobnie jak w większości gmin wiejskich to głównie praca w przetwórstwie przemysłowym, handlu i naprawach oraz budownictwie.

Bilans zasobów pracy

Bilans zasobów pracy ma charakter szacunkowy, gdyż szacowana jest zarówno liczba zawodowo czynnych, jak i liczba pracujących w gminie. Wynikowy charakter ma też wielkość salda dojazdów do pracy. Jest różnica nieznanej liczby dojazdów do pracy i wyjazdów poza gminę.

Liczba aktywnych zawodowo

7250 – szac.

⁵ Sprawozdawczość GUS nie obejmuje pracujących w podmiotach o zatrudnieniu do 9 osób

Liczba pracujących w podmiotach powyżej 9 osób 1250
 Liczba pracujących w podmiotach poniżej 9 osób 1400 - szac.
 Liczba pracujących w rolnictwie ok. 1200 - szac.
 Liczba bezrobotnych ok. 900 - szac.
 Saldo dojazdów do pracy ok. minus 1700 - szac.

Saldo dojazdów do pracy jest ujemne tzn. występuje przewaga wyjazdów do pracy poza gminę (głównie do Chojnic) nad przyjazdami do gminy, co wynika z braku wystarczającej liczby miejsc pracy na terenie gminy. Liczba miejsc pracy w gminie pokrywa bowiem w ok. 53% potrzeby lokalnego rynku pracy, gdyż dla 7,2 tys. aktywnych zawodowo mamy do dyspozycji 3,8 tys. miejsc pracy, a i one też częściowo zajmowane są przez dojeżdżających do gminy.

Usługi dla ludności

Oświata i wychowanie

Wychowanie przedszkolne

W roku szkolnym 2008/09 na terenie gminy Chojnice nie ma samodzielnego, wydzielonego przedszkola. Działalność przedszkolna odbywa się na terenie szkół podstawowych. We wszystkich szkołach znajdują się oddziały „O” a w szkole w Charzykowach i Pawłowie dodatkowo punkty przedszkolne. Uczęszcza do nich 233 dzieci, z tego 39 to dzieci w wieku 3-5 lat.

Na koniec 2007 r. w gminie było (wg GUS) 613 dzieci w wieku 3-5 lat, a 6-latków – 211. Poziom uczestnictwa w opiece przedszkolnej dzieci z grupy wiekowej 3-5 wynosił zatem 6,4%. Jest to wskaźnik wyjątkowo niski i ze względu na potrzebę wyrównywania szans edukacyjnych dzieci wiejskich wysoce niezadowalający. Możliwe, że faktyczny wskaźnik uczestnictwa jest trochę wyższy, gdyż prawdopodobnie część rodziców dowozi dzieci do przedszkoli w mieście.

Szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne

Na terenie gminy Chojnice w roku szkolnym 2008/2009 działało 10 szkół podstawowych wszystkie podporządkowane są samorządowi gminnemu. Dysponują one łącznie 108 pomieszczeniami szkolnymi. Młodzież uczy się w 59 oddziałach. Uczęszcza do nich 1244 dzieci. Dodatkowo 193 do „O”. W 4 gimnazjach podporządkowanych również samorządowi gminnemu o 33 pomieszczeniach i 21 oddziałach uczy się 557 uczniów. Średnio w szkołach tych na jeden oddział przypada 22,1 uczniów.

Nazwa szkoły	Miejscowość	Liczba			Szkoła posiada
		uczniów	oddziałów	nauczycieli	
Szkoła Podstawowa w Charzykowach	Charzykowy	129	6	17	salę gimnastyczną boisko bibliotekę
Oddział „O”		21	1		
Punkt Przedszkolny		24	1	1	
Szkoła Podstawowa w Kłodawie	Kłodawa	118	6	16	salę gimnastyczną boisko bibliotekę
Oddział „O”		17	1		
Szkoła Podstawowa w Lichnowach	Lichnowy	170	6	13	salę gimnastyczną boisko
Oddział „O”		16	1		

					bibliotekę
Szkoła Podstawowa w Nieżychowicach	Nieżychowice	101	6	17	bibliotekę
Oddział „0”		14	1		
Szkoła Podstawowa w Ogorzelinach	Ogorzeliny	153	7	14	salę gimnastyczną boisko bibliotekę
Oddział „0”		22	1		
Szkoła Podstawowa w Ostrowitem	Ostrowite	133	6	12	salę gimnastyczną bibliotekę
Oddział „0”		21	1		
Szkoła Podstawowa w Pawłowie	Pawłowo	169	7	29	salę gimnastyczną boisko bibliotekę
Oddział „0”		23	1		
Zespół Wychowania Przedszkolnego		15	1	1	
Szkoła Podstawowa w Pawłowie – Filia Silno	Silno	58	3		
Oddział „0”		19	1		
Zespół Szkół w Nowej Cerkwi	Nowa Cerkiew	113	6	27	boisko bibliotekę
Szkoła Podstawowa		20	1		
Oddział „0”		127	6		
Gimnazjum	Swornegacie	100	6	22	salę gimnastyczną boisko bibliotekę internat
Zespół Szkół w Swornegaciach		20	1		
Szkoła Podstawowa		73	3		
Oddział „0”	Silno			19	salę gimnastyczną boisko bibliotekę
Gimnazjum					
Gimnazjum w Silnie		170	6		
Gimnazjum w Sławęcinie	Sławęcin	187	6	18	salę gimnastyczną boisko bibliotekę

Ochrona zdrowia i opieka społeczna

Zakłady opieki zdrowotnej

Mieszkańców gminy obsługuje Samodzielna Publiczna Przychodnia Wiejska Gminy Chojnice zlokalizowana w Chojnicach. Jest to poradnia centralna świadcząca podstawową opiekę lekarską. Dodatkowo działają 3 czynne codziennie ośrodki zdrowia: w Charzykowach, Ogorzelinach i Silnie oraz 4 punkty lekarski w Lichnowach, Nowej Cerkwi i Swornegaciach, czynne dwa razy w tygodniu. Dodatkowo z usług stomatologicznych mieszkańcy gminy mogą korzystać w 4 prywatnych gabinetach, które znajdują się w Swornegaciach, Charzykowach, Silnie i Ogorzelinach. Ponadto istnieją: Samorządowy Ośrodek Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zajmujący się profilaktyką uzależnień głównie alkoholowych i Samorządowa Świetlica Socjoterapeutyczna „Schron”.

Apteki

Na terenie gminy obecnie działają 2 apteki. Jednak ze względu na fakt, że główna przychodnia gminy znajduje się na terenie miasta zasadnicze zaopatrzenie mieszkańców gminy w leki odbywa się w aptekach miejskich. Na koniec 2007 na aptekę przypadało:

województwo pomorskie	3433 mieszkańców
powiat chojnicki	4389 mieszkańców
gminy wiejskie	6366 mieszkańców
gmina Chojnice	8208 mieszkańców.

Żłobki

Na terenie gminy nie ma żłobka.

Ośrodki pomocy społecznej

Na terenie gminy działa Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Chojnicach. Zajmuje się on głównie rozdziałem zasiłków stałych i okresowych oraz, zasiłki celowe), realizując trzy ustawy w ramach zabezpieczenia społecznego:

1. Ustawa o pomocy społecznej
2. Ustawa o świadczeniach rodzinnych.
3. Ustawa o pomocy uprawnionym do alimentów

Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną w 2008 r. na terenie gminy przedstawia się następująco:

Wyszczególnienie	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	Liczba rodzin ogółem	Liczba osób w rodzinach
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i własnych	2534	765	2941
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych	105	90	265
Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych	2520	751	2904
Pomoc udzielona w postaci pracy socjalnej		25	60
Świadczenia rodzinne	3091	1490	5058
Pomocy osobom uprawnionym do alimentów	165	100	365

Obiekty kultury**Gminny Ośrodek kultury**

Główna działalność kulturalna skupia się wokół Gminnego Ośrodka Kultury w Chojnicach działającego na terenie wiejskich domów kultury w Ogorzelinach, Silnie i w Swornegaciach oraz w świetlicach wiejskich w Angowicach, Chojniczkach, Ciechocinie, Czartołomiu, Kławkowie, Krojantach, Lotyniu, Nowym Dworze, Ostrowitem, Pawłowie i Raclawkach.

W placówkach odbywają się zajęcia edukacyjne, sportowe, rekreacyjne oraz profilaktyczne. Ponad to Gminny Ośrodek Kultury w Chojnicach organizuje: spotkania okolicznościowe, festyny, spektakle, koncerty, prezentacje i przeglądy twórczości dziecięcej, wyjazdy do teatru, opery, filharmonii, wycieczki krajoznawcze.

Biblioteki

Gmina Chojnice nie posiada biblioteki gminnej. Czytelnictwo rozpowszechniają biblioteki i czytelnie na terenie szkół w Charzykowach, Kłodawie, Lichnowach, Niezychowicach, Ogorzelinach, Ostrowitem, Pawłowie, Nowej Cerkwi, Swornegaciach, Silnie i Sławęcinie. Mieszkańcy mogą korzystać również z biblioteki miejskiej w Chojnicach.

Kina i teatry

Na terenie gminy znajdują się dwa kina letnie w Charzykowach i w Swornegaciach, obsługiwane przez podmiot prywatny. W tych samych miejscowościach znajdują się amfiteatry letnie (im. Ottona Weilanda w Charzykowach, w Swornegaciach) na deskach których odbywają się imprezy takie jak koncerty zespołów muzycznych, występy kabaretów, prezentacje grup folklorystycznych, pokazy tańca.

Ważniejsze cykliczne imprezy na terenie gminy Chojnice:

- Festiwal Piosenki Żeglarskiej,
- Międzynarodowy Festiwal Folkloru,
- Kaszubski Festiwal Piosenki Country „CHECZ”,
- Eliminacje Mistrzostw Polski w Piłce Nożnej Plażowej
- Ogólnopolski Bieg Ułański na dystansie 10 km,

Muzea

W Swornegaciach działa Kaszubski Dom Rękodzieła Ludowego - pełni on funkcję muzeum sprzętów kaszubskich oraz informacji turystycznej. Ponad to odbywają się tu wystawy tematyczne: rzeźba, malarstwo, fotografia itp.

W Silnie funkcję muzeum starych sprzętów gospodarstwa domowego oraz informacji turystycznej pełni Chata Podcieniowa.

Obiekty sakralne

Na terenie gminy znajdują się następujące parafie rzymskokatolickie:

- Matki Boskiej Częstochowskiej w Charzykowach
- Niepokalanego Poczęcia NMP w Krojantach - obiekt zabytkowy
- Podwyższenia Krzyża Świętego w Ogorzelinach - obiekt zabytkowy
- Świętej Barbary w Swornegaciach - obiekt zabytkowy
- Świętego Jakuba Apostoła w Ostrowitem - obiekt zabytkowy
- Świętej Marii Magdaleny w Nowej Cerkwi - obiekt zabytkowy
- Świętego Mikołaja w Pawłowie
- Trójcy Świętej w Niezychowicach
- Świętej Jadwigi Śląskiej w Lichnowach, - obiekt zabytkowy
- Niepokalanego Serca NMP w Silnie
- Świętego Bartłomieja w Moszczenicy - obiekt zabytkowy
- Świętego Mariana w Ciechocinie - obiekt zabytkowy.

Na jedną parafię przypada średnio 1,4 tys. mieszkańców gminy.

Przy wszystkich parafiach znajdują się czynne cmentarze.

Baza noclegowa

Gmina Chojnice należy do najpiękniejszych i największych gmin turystycznych województwa pomorskiego. Są tu bardzo dogodne warunki do uprawiania sportu i turystyki.

Można tu znaleźć wspaniałe pomniki przyrody i godne uwagi zabytki architektury. Walory te wpływają na rozkwit bazy noclegowej głównie w kwaterach prywatnych gospodarstwach agroturystycznych, ośrodkach wypoczynkowych i polach namiotowych.

Obecnie zgłoszonych jest 65 obiektów turystycznych świadczących usługi noclegowe (wymieniono je w pkt dot. stanu istniejącego zagospodarowania, opierając się na informacjach Urzędu Gminy). Dysponują one przeszło 2700 miejscami noclegowymi w tym około 350 całorocznymi.

Obiekty sportowe i rekreacyjne

Na terenie gminy w 19 sołectwach znajdują się boiska sportowe. Większość z nich mieści się przy szkołach. Gmina nie posiada hali sportowo-widowskowej. Zawody sportowe mogą odbywać się jedynie w salach gimnastycznych na terenie szkół. Wykaz istniejących boisk na terenie gminy (dane Urzędu Gminy)

Lp.	Miejscowość	Ilość boisk
1.	Charzykowy	3
2.	Chojniczki	1
3.	Swornegacie	2
4.	Zbeniny	1
5.	Kłodawa	1
6.	Krojanty	1
7.	Klawkowo	1
8.	Pawłowo	1
9.	Nieżychowice	2
10.	Moszczenica	1
11.	Lichnowy	2
12.	Raławki	1
13.	Silno	1
14.	Nowy Dwór	1
15.	Ostrowite ZR	2
16.	Ostrowite	1
17.	Ciechocin	1
18.	Sławęcín	1
19.	Ogorzeliny	2

3.6. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I ICH MIENIA

Zagrożenia przyrodnicze

Do istotnych zagrożeń naturalnych należą przyrodnicze zjawiska katastroficzne. W warunkach przyrodniczych Polski naturalne zjawiska katastroficzne mogące mieć wpływ na bezpieczeństwo i działalność ludzi oraz na twory ich działalności to głównie powodzie, ruchy masowe wierzchniej warstwy litosfery i ekstremalne stany pogodowe. Dwóm pierwszym zjawiskom można przeciwdziałać przez świadome kształtowanie środowiska w postaci zabezpieczeń przeciwpowodziowych (regulacja odpływu ze zlewni przez działania hydrotechniczne i z zakresu struktury użytkowania terenu, wały przeciwpowodziowe, poldery itp.) oraz stabilizacji stoków (działania biologiczne, techniczne i biotechniczne). Ekstremalne

stany pogodowe powodują okresową destabilizację funkcjonowania społeczno-gospodarczego, a przeciwdziałanie im polega na sprawnej organizacji społeczności zamieszkującej dany teren.

Zagrożenie powodziowe

W ujęciu prawnym obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią obejmują (Art.82.1 ustawy „Prawo wodne” z dnia 18 lipca 2001 r. - tekst jednolity Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 z późniejszymi zmianami):

- 1) *tereny między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano trasę wału przeciwpowodziowego, a także wyspy i przymuliska,*
- 2) *obszar pasa nadbrzeżnego w rozumieniu ustawy o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej,*
- 3) *strefę przepływów, wezbrań powodziowych określoną w planie zagospodarowania przestrzennego na podstawie studium, o którym mowa w art. 79 ust. 2. (...)*

Zgodnie z art. 79, ust. 2 ustawy (...) dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej sporządza studium ochrony przeciwpowodziowej, ustalające granice zasięgu wód powodziowych o określonym prawdopodobieństwie występowania oraz kierunki ochrony przed powodzią (...).

Dla rzeki Brdy i jej dopływów wyznaczone zostały obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią w opracowaniach:

„Wyznaczenie granic obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią w celu uzasadnionego odtworzenia terenów zalewowych. Etap II Brda” (2004/2005);

„Wyznaczenie granic obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią w celu uzasadnionego odtworzenia terenów zalewowych. Etap II Kamionka” (2004/2005);

„Wyznaczenie granic obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią w celu uzasadnionego odtworzenia terenów zalewowych. Etap II Zbrzyca” (2004/2005).

Obszar gminy położony jest częściowo w ich zasięgu. W ww. opracowaniach w punktach kontrolnych na rzece Brdzie i jej dopływach określone zostały rzędne wody o prawdopodobieństwie wystąpienia 1% (woda stuletnia) i 10% (woda dziesięcioletnia) oraz przedstawiony został zasięg obszarów zalewowych wodą powodziową o prawdopodobieństwie wystąpienia 1% i 10%. Na obszarze gminy obszary zagrożone powodzią mają mały zasięg, występują jedynie w dnach dolin rzek i w otoczeniu.

Zalewaniem zagrożone są również tereny miasta Chojnice.

Zagrożenie ruchami masowymi

Generowanie ruchów masowych uzależnione jest od wielu warunków, jak kąt nachylenia terenu, budowa geologiczna, pokrycie terenu, warunki klimatyczne oraz występowanie zjawisk morfogenetycznych. W przypadku terenów o naturalnych predyspozycjach do powstawania ruchów masowych, ingerencja antropogeniczna może doprowadzić do zachwiania stabilności stoku i uruchomienia procesów morfodynamicznych.

Zagrożenie morfodynamiczne na obszarze gminy ma znaczenie lokalne i głównie potencjalne. Duże wysokości względne i nachylenia zboczy dolin stwarzają zagrożenie morfodynamiczne zwłaszcza przy występowaniu naprzemian warstw utworów piaszczystych i gliniastych. Potencjalne zagrożenie potęgować mogą niewłaściwe lokalizacje obiektów, brak roślinności na stokach i występowanie sztucznych podcięć zboczy (skarp).

Wg „Rejestracji i inwentaryzacji naturalnych zagrożeń geologicznych na terenie całego kraju (ze szczególnym uwzględnieniem osuwisk oraz innych zjawisk geodynamicznych)” oraz

informacji Starostwa Powiatowego w Chojnicach na terenie gminy Chojnice nie występują zarejestrowane tereny zagrożone ruchami masowymi ziemi.

Powszechnym zagrożeniem w warunkach środowiska przyrodniczego Polski są ekstremalne stany pogodowe, jak bardzo silne wiatry, długotrwałe, intensywne opady deszczu lub śniegu. Zapobieganie ekstremalnym stanom pogodowym jest niemożliwe a likwidacja skutków jest kwestią organizacyjną.

Obiekty stwarzające zagrożenie wystąpienia poważnych awarii

Na obszarze gminy Chojnice nie ma:

- zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej;
- zakładów o dużym ryzyku;

w rozumieniu Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 9 kwietnia 2002 r. w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej z późniejszymi zmianami. (Dz. U. z 2002 r. Nr 58, poz. 535 i Dz. U. z 2006 r. Nr 30, poz. 208).

Istotnym źródłem potencjalnego zagrożenia są wypadki i awarie w transporcie kolejowym i drogowym materiałów niebezpiecznych. Wg „Raportu o stanie środowiska w województwie pomorskim w 2006 r.” (www.WIOŚ.gda.pl) linia kolejowa Tczew – Piła i doga krajowa nr 22 należą do głównych kierunków transportu materiałów niebezpiecznych w województwie pomorskim w 2006 r.

Do największych zagrożeń chemicznych na terenie gminy należą zagrożenia dla życia i zdrowia ludzi oraz środowiska pochodzące od zakładów pracy stosujących w procesach technologicznych TSP (amoniak), w tym:

- Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Chojnicach ok. 2 ton;
- Ubojnia „SKIBA” – 6 ton.

3.7. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY

Wnioski do zmiany sposobu użytkowania i zagospodarowania terenu

Potrzeby rozwoju gminy określono na podstawie wniosków złożonych w sprawie zmian dotychczasowego sposobu użytkowania i zagospodarowania terenu.

W trakcie sporządzania studium zebrano szereg wniosków mieszkańców dotyczących przyszłego zagospodarowania i zabudowy. Obrazują one potrzeby mieszkańców. W większości dotyczą lokalizacji zabudowy mieszkaniowej oraz mieszkaniowo-usługowej, na gruntach dotychczas rolnych. Wnioski złożyły głównie osoby fizyczne. Przeważają wnioski dotyczące obrębów Charzykowy i Swornegacie.

Duża część wniosków dotyczyła możliwości lokalizacji elektrowni wiatrowych, są to wnioski dotyczące zarówno pojedynczych działek, jak i większych obszarów. Dotyczą one przede wszystkim południowej części gminy.

Rozmieszczenie przestrzenne wniosków oraz ich zestawienie przedstawiono w materiałach planistycznych.

Wnioski (poza wnioskami dot. lokalizacji elektrowni wiatrowych) dotyczyły:

Angowice – 3 sztuki; zieleni, urządzenia sportowe, zab.mieszkaniowa – łącznie ok. 3,5ha
Charzykowy – 28 sztuk; zab. mieszkaniowa, rekreacyjna, letniskowa, obsługa turystyki, usługi; łącznie ponad 119ha
Chojniczki – 13 sztuk zab.mieszkaniowa, usługi, łącznie pow. ok. 47ha
Ciechocin – 3 sztuki; zab. mieszkaniowa, usługi, zieleni, tereny sportowe ;łącznie ok. 19ha
Czarłomie- 1 szt.; tereny sportu i rekreacji , zieleni ; pow. ok. 130ha
Doręgowice – 3 szt., zab.mieszkaniowa, eksploatacja kruszyw, łącznie ok. 38ha
Gockowice – 7 sztuk; głównie zab. mieszkaniowa , tereny sportu i rekreacji; pow. łącznie ok. 52ha
Granowo – 3 sztuki; zab.mieszkaniowa, tereny zieleni i sportowo-rekreacyjne, pow. łącznie ok. 8ha
Kłodawa – 14 sztuk. zab. mieszkaniowa, eksploatacja żwiru, usługi, łącznie pow. ok. 43ha
Kopernica – 2 sztuki; zab. turystyczna, obsługi rekreacji, pow. łącznie ok. 332 ha
Krojanty – 28 sztuk; głównie dot. wyznaczenia nowej zabudowy mieszkaniowej, łącznie ponad 132ha
Kruszka – 8 sztuk; zab.mieszkaniowa ; łącznie pow. ok. 80ha
Lichnowy – 9 sztuk. gł. zab. mieszkaniowa, usługowa, żwirownie; łącznie ok. 38ha
Lotyń – 12 sztuk; głównie zab.mieszkaniowa , żwirownia, usługi; łącznie 68ha
Moszczenica – 2 szt. Zab.mieszkaniowa, eksploatacja kruszyw, pow. ok. 6ha
Niezychowice – 8 sztuk; głównie zab. mieszkaniowa, usługi, obsługa turystyki, pow. ok. 209ha
Nowa Cerkiew – 18 sztuk; gł. usługi, zab. mieszkaniowa, łącznie pow. ok. 57ha
Nowy Dwór – 4 sztuki; zab.mieszkaniowa, usługi, funkcje gospodarcze, przemysł pow. łącznie ok. 52ha
Ogorzeliny – 10 sztuk; zab. mieszkaniowa, usługi ;pow. łącznie ok. 38ha
Ostrowite – 7 sztuk. eksploatacja kruszyw, zab. usługowa i mieszkaniowa , łącznie ok. 19ha
Pawłowo – 8 sztuk; głównie dot. wyznaczenia nowej zabudowy mieszkaniowej i usługowej, łącznie ponad 16ha
Pawłówko – 18 sztuk; głównie dot. wyznaczenia nowej zabudowy mieszkaniowej i usługowej, łącznie obejmowały ponad 50ha terenów
Raclawki – 14 sztuk; głównie dot. wyznaczenia nowej zabudowy mieszkaniowej i usługowej, drobnej wytwórczości, handlu, łącznie ponad 93ha
Silno – 19 sztuk; głównie zab. mieszkaniowa, usługi rzemiosła, łącznie ok. 79ha
Sławęcin – 9 sztuk; głównie dot. nowej zab. mieszkaniowej, łącznie ok. 12ha; ale także wiatraków
Swornegacie – 31 sztuk; głównie zab. mieszkaniowa, letniskowa, zagosp. turystyczne, usługi; łącznie ponad 129ha
Zbeniny – 13 sztuk; głównie zab. mieszkaniowa ; łącznie ok. 33ha

Łącznie pow. terenów objętych wnioskami dot. nowego zagospodarowania wyniosła ponad 1600ha. Wielkość ta jest absolutnie nieuzasadniona realnymi potrzebami gminy, nie znajduje potwierdzenia w prognozach demograficznych ani w prognozach rozwoju mieszkalnictwa. Nie jest też możliwe wyposażenie tak przewymiarowanych względem prognoz terenów w infrastrukturę techniczną. Odrzucono także wnioski dot. zainwestowania terenów cennych przyrodniczo, położonych z dala od istniejących skupisk zabudowy, z dala od infrastruktury społecznej.

Z tego powodu znaczna część wniosków nie zyskała pozytywnej weryfikacji i w efekcie nie została uwzględniona w projekcie Studium w części kierunki. Znacznie po wyznaczonym terminie wnoszenia wniosków wylętno jeszcze kilkanaście dot. zab. letniskowej, zab. mieszkaniowej oraz eksploatacji żwiru .

Ponadto wniesiono szereg wniosków dotyczących lokalizacji elektrowni wiatrowych na terenie gminy. Dotyczyły one pow. łącznie ponad 1000ha i miejscowości

Gockowice

Lichnowy

Nieżychowice

Nowa Cerkiew

Ogorzeliny

Ostrowite

Sławęcin

Niektóre z wniosków obejmowały niemal całą południową część obszaru gminy, część wniosków wniesionych przez różne podmioty nakładała się na siebie. Przy rozstrzyganiu możliwości ich uwzględnienia wzięto pod uwagę zarówno uwarunkowania przyrodnicze wskazane w opracowaniu ekofizjograficznym, jak i uwarunkowania krajobrazowe, wyłączając najcenniejsze obszary z takiej formy zagospodarowania. Propozycje lokalizacji zostały także przedyskutowane na zebraniach w gminie, w tym z udziałem sołtysów.

Po wyznaczonym terminie wnoszenia wniosków (w 2010r) wpłynęły dodatkowe wnioski dot. elektrowni wiatrowych w rejonie m. Nowa Cerkiew, Ostrowite, Lichnowy, Pawłówek.

Nie jest koniecznym spełnianie wszystkich wniosków o zmianę studium a w konsekwencji sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, pamiętać należy, że to gmina kształtuje samodzielnie swoją politykę przestrzenną (studium) i samodzielnie (ale w granicach przepisów prawa) przesądza w planach miejscowych o sposobach i zasadach zagospodarowywania i zabudowy terenów.

Zazwyczaj też to właśnie gmina ponosi największe koszty skutków uchwalenia planu miejscowego (zobowiązania dot. infrastruktury komunalnej, ew. roszczenia o odszkodowania, wykupy, zamiany gruntów), nie licząc samych bezpośrednich kosztów ich sporządzania (mapy, opracowania wyjściowe np. ekofizjografia, koszt planu i prognoz), które wprost obciążają budżet gminy.

Nawet tzw. renta planistyczna rzadko pozwala na uzyskanie korzyści przewyższających poniesione lub niezbędne do poniesienia nakłady.

Nie ma zatem obowiązku spełniania życzeń czy żądań prywatnych właścicieli terenów czy inwestorów, o ile nie jest to korzystne dla gminy, z punktu widzenia jej celów działania.

W obecnym stanie prawnym, część z wniosków, jakie jeszcze się pojawiają, jest realizowana poprzez procedury indywidualnych decyzji wzięt – dotyczy to wniosków dla terenów bezpośrednio sąsiadujących z już zabudowanymi działkami, przy drogach, z dostępem do uzbrojenia inżynierskiego, szczególnie w sytuacji gdy nie będzie wymagana zgoda na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze (klasy powyżej IV).

Generalnie wszystkie wnioski złożone do zmiany lub sporządzenia planu miejscowego, dla których nie jest możliwe wydanie decyzji wz, (a zatem także niektóre sprawy, dla których opracowano wcześniej decyzje odmowne) wymagają wyprzedzającej zmiany, aktualizacji studium. Korzystniej zatem jest połączyć złożone wnioski do planu położone w sąsiedztwie i ustalić wspólne zasady zabudowy i zagospodarowania terenu dla całego obszaru, poprzedzając je odpowiednim zapisem w dokumencie studium.

Wnioski dotyczące lokalizacji inwestycji celu publicznego, terenów istotnych dla zagospodarowania z punktu widzenia gminy jako zarządzającego obszarem

Wśród wniosków dot., nowego zagospodarowania wyróżniają się propozycje wniesione przez samą gminę Chojnice, dotyczące uzupełniającego bądź nowego zagospodarowania:

Angowice – zieleń gminna i urządzenia sportowo-rekreacyjne, w Angowicach i w Chojnach, przepompownia ścieków

Charzykowy – rezerwa na obwodnicę miejscowości,

Ciechocin – teren zieleni gminnej, zadrzewień, tereny sportowo-rekreacyjne, boisko, plac zabaw, budownictwo mieszkaniowe socjalne

Czarłomie – tereny rekreacji, sportu i turystyki – kompleks nowego zagospodarowania związany np. z polem golfowym, zieleń gminna, plac zabaw, boisko sportowe, przepompownie ścieków, tereny zieleni i rekreacji wiejskiej

Gockowice – tereny sportu i rekreacji, zab.mieszkaniowa uzupełniająca

Granowo – zab.mieszkaniowa uzupełniająca wieś, zieleń gminna, tereny sportowo-rekreacyjne, świetlica wiejska, przepompownia ścieków

Kłodawa – tereny sportowo-rekreacyjne boisko w Powąlkach

Kopernica – teren sportu i rekreacji wokół świetlicy wiejskiej

Krojanty – zab. mieszkaniowa komunalna uzupełniająca układ wsi, stacja uzdatniania wody

Lichnowy – parking publiczny i przepompownia ścieków

Nieżychowice – droga publiczna, ciąg pieszko-rowerowy, tereny sportowo-rekreacyjne (boisko), przepompownia ścieków

Nowa Cerkiew – zabudowa mieszkaniowa uzupełniająca wieś

Nowy Dwor – tereny zieleni gminnej, teren sportu i rekreacji w Cołdankach, lokalna oczyszczalnia ścieków, tereny usług i techniczno-produkcyjne związane z sąsiedztwem ZZO

Ogorzeliny – ciąg rowerowy wzdłuż drogi

Ostrowite – zab.mieszkaniowa uzupełniająca wieś

Silno – tereny zieleni gminnej, sportowo-rekreacyjne i zab. mieszkaniowa

Swornegacie – ciąg pieszki i droga, promenada, nowe tereny rekreacyjne i sportowe, plaża, przystań, wypożyczalnia sprzętu na północnym brzegu jez.Karskiego, przystań żeglarska w Małych Swornegaciach

Zbeniny – zab. mieszkaniowa uzupełniająca wieś

Inne wnioski tego typu to np. wniosek dot. ustanowienia rezerwy terenowej dla cmentarza w Krojantach (wniosek parafii), tereny sportu i rekreacji w Charzykowach dz. 1127 i 69/4 zgłoszony przez Nadleśnictwo Ryteń, teren dla hospicjum stacjonarnego w Chojniczkach, rozbudowa remizy i budowa izby regionalnej w Powąlkach zgłoszony przez sołectwo Powąłki

3.8. STAN PRAWNY GRUNTÓW

Podstawowa struktura własności gruntów w gminie wg ewidencji przedstawia się następująco (stan na: styczeń 2009 r.).

lp.	rodzaj własności	powierzchnia gruntów [ha]	% ogólnej powierzchni
1.	własność Skarbu Państwa	22 681	49,53
2.	własność Skarbu Państwa, w użytkowaniu wieczystym	2 802	6,12

lp.	rodzaj własności	powierzchnia gruntów [ha]	% ogólnej powierzchni
3.	własność spółek Skarbu Państwa, przeds. Państwowych i in. państwowych os. prawnych	0	0
4.	własność komunalna	616	1,35
5.	własność komunalna w użytkowaniu wieczystym	24	0,05
6.	własność samorządowych osób prawnych oraz osób nieznanych	9	0,02
7.	własność prywatna osób fizycznych	18 284	39,93
8.	własność spółdzielni	283	0,62
9.	własność kościołów i związków wyznaniowych	516	1,13
10.	wspólnoty gruntowe	0	0
11.	własność powiatu	2	0,004
12.	własność powiatu w użytkowaniu wieczystym	0	0
13.	własność województwa	0	0
14.	własność województwa w użytkowaniu wieczystym	0	0
15.	własność osób nie wymienionych w pkt. 1- 14	576	1,26
	RAZEM	45 795 (w tym powierzchnia wyrównawcza 2)	100

3.9. WYSTĘPOWANIE OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

Ustawa o ochronie przyrody

W granicach gminy Chojnice, spośród form ochrony przyrody w rozumieniu ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz. U. 2004 r., Nr 92, poz. 880 z późniejszymi zmianami), występują:

- Park Narodowy Bory Tucholskie;
- rezerwat przyrody „Małe Łowne”
- Zaborski Park Krajobrazowy i Tucholski Park Krajobrazowy;
- Chojnicko-Tucholski Obszar Chronionego Krajobrazu;
- obszary Natura 2000:

Gmina Chojnice wg stanu na styczeń 2011 r. położona jest w zasięgu następujących obszarów Natura 2000:

- obszary specjalnej ochrony ptaków:
 - o „Wielki Sandr Brdy” PLB220001;
 - o „Bory Tucholskie” PLB220009;
- obszary Natura 2000 mające znaczenie dla Wspólnoty (specjalne obszary ochrony siedlisk)²:
 - o „Sandr Brdy” PLH 220026;
 - o "Czerwona woda pod Babilonem" PLH220056;
 - o „Doliny Brdy i Chociny” PLH 220058;
 - o "Las Wolność" PLH220060.
- 111 użytków ekologicznych;
- 97 pomników przyrody;
- ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Park Narodowy „Bory Tucholskie” i jego otulina

Park Narodowy „Bory Tucholskie” został utworzony w 1996 roku na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 maja 1996 r. w sprawie utworzenia Parku Narodowego „Bory Tucholskie” z późniejszymi zmianami (Dz. U. z 1996 r. Nr 64, poz. 305 i Dz. U. z 1999 r. Nr 53, poz. 555). Park znajduje się w granicach województwa pomorskiego, powiatu Chojnickiego w gminie Chojnice (przeważająca część Parku) i Brusy.

² Projektowany specjalny obszar ochrony siedlisk, zatwierdzony przez Komisję Europejską w drodze decyzji, który w regionie biogeograficznym, do którego należy, w znaczący sposób przyczynia się do zachowania lub odtworzenia stanu właściwej ochrony siedliska przyrodniczego lub gatunku będącego przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także może znacząco przyczynić się do spójności sieci obszarów Natura 2000 i zachowania różnorodności biologicznej w obrębie danego regionu biogeograficznego; w przypadku gatunków zwierząt występujących na dużych obszarach obszarem mającym znaczenie dla Wspólnoty jest obszar w obrębie naturalnego zasięgu takich gatunków, charakteryzujący się fizycznymi lub biologicznymi czynnikami istotnymi dla ich życia lub rozmnażania. Planowane specjalne obszary ochrony siedlisk w gminie Chojnice zatwierdzone zostały przez Komisję Europejską w drodze decyzji z 13.11.2007 r. („Sandr Brdy” PLH 220026) i 10.01.2011 r. (pozostałe obszary).

Powierzchnia Parku wg stanu na dzień 31 grudnia 2007 r.³ wynosi 4613,04 ha, a jego otulina obejmuje 12.980,52 ha. Otulina, zawiera się prawie w całości w granicach Zaborskiego Parku Krajobrazowego. Funkcją otuliny jest ochrona PNBT przed zagrożeniami zewnętrznymi. Cały PNBT i tereny na północ od niego po dolinę Kulawy położone są w zasięgu obszaru Natura 2000 mającego znaczenie dla Wspólnoty „Sądr Brdy” PLH 220026.

Specyfika Parku wynika z jego położenia w obrębie równin sandrowych, urozmaiconych poprzez liczne wzniesienia, rynny i wytopiska. Park jest największym skupiskiem wydm śródlądowych w Borach Tucholskich. Bardzo charakterystycznym elementem krajobrazu sandrowego są również rynny polodowcowe o przebiegu południkowym. Jedną z większych rynien, nie tylko w rejonie Borów Tucholskich, ale i na całym niżu - jest Rynna Jeziora Charzykowskiego. Wody powierzchniowe PNBT zajmują obszar 530,06 ha (czyli 11,05 % ogólnej powierzchni parku). Znajduje się tu 21 jezior o różnej wielkości od kilku do przeszło 200 ha i różnej głębokości. Osiem z nich łączy się ze sobą tworząc kompleks o powierzchni 435,28 ha zwany Strugą Siedmiu Jezior.

Park Narodowy „Bory Tucholskie” to przede wszystkim obszar leśny (79,5 % powierzchni parku stanowią lasy) położony we wnętrzu ogromnego kompleksu Borów Tucholskich, z bardzo charakterystycznym borem suchym i siedliskami bagiennymi. Na obszarze parku zachowała się specyficzna flora naczyniowa złożona z wielu gatunków roślin, które w bardziej zagospodarowanych i uprzemysłowionych obszarach już wyginęły. Największą grupę gatunków rzadkich dostosowanych do skrajnych warunków siedliskowych panujących w PNBT, tworzą rośliny siedlisk ubogich - oligotroficznych, a więc te, którym najbardziej zagraża eutrofizacja nasilona przez działalność człowieka. Zatem są to zarówno gatunki borowe i wrzosowiskowe, rośliny torfowisk i czystych jezior położonych na jałowym mineralnym podłożu, z dala od zakładów przemysłowych. We florze parku stwierdzono występowanie wielu gatunków reliktowych z okresu glacjału i pierwszych okresów polodowcowych. Są to np. trzcinnik prosty, turzyca strunowa, skalnica torfowiskowa, gwiazdnica grubolistna, fiołek torfowy, żurawina drobnolistkowa, zimoziół północny, grążel drobny. Z reliktywów postglacialnych na uwagę zasługują: wyblin jednolistny, nasięźrzał pospolity i grzybienie północne. Na szczególną uwagę zasługuje grupa roślin spotykanych w czystych jeziorach lobeliowych, a należą tu: lobelia jeziorna, poryblin jeziorny, wywłócznik skrętolistny, elisma wodna. W parku znalazło zabezpieczenie wiele gatunków objętych ochroną, jak chociażby widłaki i rosiczki. Bogata jest również fauna Parku.

Rezerwat przyrody „Małe Łowne”

Rezerwat leśno-torfowiskowy „Jezioro Małe Łowne”, o powierzchni 37,83 ha, położony jest w Nadl. Rytel, Obręb Klosnowo, oddz. 212, 219. Rezerwat ustanowiono w 1993 r. (zarządzenie MOŚ, ZNiL z dnia 31.12.1993 – MP Nr 5, poz. 37) w celu ochrony zbiorowisk roślinnych wodnych, torfowisk wysokich, torfowisk przejściowych i borów bagiennych, a także stanowisk chronionych gatunków roślin naczyniowych: wodnych (grzybienie białe *Nymphaea alba*, grzybienie północne *Nymphaea candida*, grążel żółty *Nuphar luteum*), torfowiskowych (rosiczka okrągłolistna *Drosera rotundifolia*, rosiczka pośrednia *Drosera intermedia*) i lądowych związanych z borami sosnowymi (pomocnik baldaszkowaty *Chimaphila umbellata*, widlicz spłaszczony *Diphysastrum complanatum*, widłak jałowcowaty *Lycopodium annotinum* i widłak goździsty (*Lycopodium clavatum*)).

³ Powierzchnia Parku określona w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 15 grudnia 2008 r. w sprawie ustanowienia Planu ochrony dla Parku Narodowego „Bory Tucholskie” (Dz. U. Nr 230 poz. 1545).

Zaborski Park Krajobrazowy

Zaborski Park Krajobrazowy utworzony został w 1990 r., pierwotnie pod nazwą „Chojnicki Park Krajobrazowy” (Uchwała nr XI/68/90 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Bydgoszczy z dnia 28 lutego 1990 r. w sprawie utworzenia Chojnickiego Parku Krajobrazowego; Dz. Urz. Woj. Bydgoskiego Nr 8, poz. 85). Określony został jako teren wzmożonej ochrony szczególnych wartości przyrodniczych i krajobrazowych oraz kulturowych. W 1991 r. zmieniona została nazwa Parku (Rozporządzenie Nr 1/91 Wojewody Bydgoskiego z dnia 12 stycznia 1991 r. w sprawie zmiany nazwy Chojnickiego Parku Krajobrazowego na Zaborski Park Krajobrazowy (Dz. Urz. Woj. Bydgoskiego Nr 8, poz. 85).

Aktualnie obowiązuje Rozporządzenie Nr 53/06 Wojewody pomorskiego z dnia 15 maja 2006 r. w sprawie Zaborskiego parku Krajobrazowego (Dz. Urz. woj. Pom. Nr 58, poz. 1190)⁴. Powierzchnia parku wynosi 34.026 ha w gminach Brusy i Chojnice (południowa część parku) w powiecie chojnickim. Park nie posiada wyznaczonej otuliny.

Zaborski Park Krajobrazowy położony jest w dorzeczu Brdy. Występują tu liczne jeziora rynnowe połączone z Brdą. W sumie jest tu około 50 jezior, w tym lobeliowe z reliktową rośliną wodną – lobelią jeziorną. Krajobraz parku jest bardzo urozmaicony. Występują tu liczne doliny rzeczne, polodowcowe rynny, zagłębienia wytopiskowe wypełnione torfem lub oczka wodne. Około 71 proc. powierzchni zajmują lasy. Dominują bory sosnowe. Spotyka się tu suboceaniczny bór świeży, bór chrobotkowy oraz bór wrzosowy. Na obrzeżu jezior dystroficznych napotykamy zachowane w stanie naturalnym bory bagienne. Lasy na terenie parku obfitują w liczne gatunki grzybów jadalnych i innych, których doliczono się ponad kilkuset, m.in.: borowiki, koźlarze, podgrzybki, rydze, gąski, maślaki i kurki. Wiele gatunków grzybów jest pod ochroną gatunkową (smardzowate – okrątek czerwony, purchawica olbrzymia). Flora parku jest różnorodna, występuje tu wiele rzadkich gatunków chronionych oraz reliktywów glacialnych, takich jak trzcinnik prosty, turzycza strunowa, skalnica torfowiskowa, fiołek torfowy, storczyki, widłaki i ponad 300 gatunków porostów. Bogata jest roślinność wodna jezior lobeliowych – zbiorowisko zespołu lobelii i poryblinu jeziornego. Ozdobą wód stojących jest zespół lilii wodnych w jeziorach wypłyconych i zamulonych oraz zespół grzybieni północnych, spotykany w izolowanych jeziorach o czystej wodzie. Powierzchnie leśne zajmują: bór świeży, bór bagienny, las łęgowy i grąd.

Tucholski Park Krajobrazowy

Tucholski Park Krajobrazowy został powołany na podstawie uchwały Wojewódzkiej Rady Narodowej w Bydgoszczy w 1985 roku. Aktualnie obejmuje obszar o powierzchni 36.983 ha, w tym 11.323 ha położonych w województwie pomorskim, w gminach Chojnice (w granicach gminy znajduje się północno-zachodni skraj Parku) i Czersk oraz 25.660 ha położonych w województwie kujawsko-pomorskim. Park posiada otulinę o powierzchni 15.946 ha, w tym 3.887 ha w województwie pomorskim (częściowo w granicach gminy Chojnice) i 12.059 ha w województwie kujawsko-pomorskim. W granicach województwa pomorskiego obowiązuje Rozporządzenie Nr 59/06 Wojewody pomorskiego z dnia 15 maja 2006 r. w sprawie Tucholskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. woj. Pom. Nr 58, poz. 1196).

Krajobraz Parku jest urozmaicony przez liczne rozcięcia erozyjne, w postaci dolin i rynien polodowcowych. Główny szlak wodny parku stanowi rzeka Brda płynąca miejscami głęboką doliną otoczoną starodrzewem lasów liściastych. Istotnym elementem krajobrazu parku są jeziora wytopiskowe o nieregularnym zarysie linii brzegowej oraz nieliczne jeziora rynnowe z unikalną florą i fauną. Występują tu również niewielkie jeziorka śródlądowe, tzw. „oczka” i „kociołki”, naturalnie zarastające specyficzną roślinnością torfowiskową z pływającymi

⁴ Aktualnie obowiązuje Uchwała Nr 144/VII/11 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 27 kwietnia 2011 r. w sprawie Zaborskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. woj. Pom. Nr 66, poz. 1459)

wypami. Ponad 86% powierzchni parku stanowią lasy, w których gatunkiem panującym jest sosna.

Obszar Tucholskiego Parku Krajobrazowego cechuje specyficzna flora naczyniowa złożona z wielu rzadkich gatunków. Licznie reprezentowana jest tu grupa reliktywów glacialnych (polodowcowych): trzcinnik prosty, bagno zwyczajne, bażyna czarna, brzoza niska, żurawina drobnolistkowa, fiołek torfowy, gwiazdnica grubolistna, brzoza niska. Z reliktywów postglacialnych na szczególną uwagę zasługuje występowanie rzadko spotykanych storczyków: wyblina jednolistnego, wątlaka błotnego oraz grzybieni północnych.

Chojnicko-Tucholski Obszar Chronionego Krajobrazu

Obszar o powierzchni 15.000 ha utworzony został na mocy Rozporządzenia Woj. Bydgoskiego w 1991 r. (Dz. Urz. Woj. Bydgoskiego 1991 r. Nr 17, poz. 127 i z 1995 r. Nr10, poz. 102). Aktualnie na jego obszarze obowiązuje uchwała Nr 1161/XLVII/10 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 28 kwietnia 2010 r. (Dz. Urz. Woj. Pomorskiego nr 80 poz. 1455).

Obszary Natura 2000

Obszar specjalnej ochrony ptaków „Wielki Sandr Brdy” - PLB220001 utworzony Rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 z dnia 21.07.2004 r. (Dz. U. 229 poz. 2313 ze zm.), obejmuje obszar 37106,3 ha położony w województwie pomorskim, w tym na terenie gminy Chojnice 15565,9 ha (północna część gminy pokrywa w całości PNBT i częściowo ZPK).

W obrębie obszaru występuje, co najmniej 22 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej UE, 6 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie lęgowym obszar zasiedla powyżej 2% lęgowej populacji krajowej następujących gatunków ptaków: gągoł, nurogęś, puchacz; co najmniej 1% populacji krajowej: kania ruda i brodziec piskliwy; w stosunkowo wysokiej liczebności obszar zasiedla: bielik, samotnik, dzięcioł czarny, zimorodek i dudek.

W okresie wędrówkowym w znacznych ilościach występuje żuraw - zlotowisko tego gatunku znajduje się na terenie Parku Narodowego „Bory Tucholskie” (do 1800 ptaków); obszar stanowi ważne zimowisko łabędzia krzykliwego (do 400 osobników). Na obszarze gniazduje ponad 100 gatunków ptaków.

Na obszarze występują, co najmniej 4 gatunki roślin z Zał. II Dyrektywy siedliskowej (sasanka otwarta, skalnica torfowiskowa, obuwik pospolity i lipiennik Loesela), 71 gatunków chronionych roślin naczyniowych, wśród nich: 16 gatunków wymienionych w Czerwonej Księdze Roślin, 36 gatunków chronionych mszaków, w tym 23 gatunki z rodzaju *Sphagnum* i 64 gatunki chronionych porostów.

Zagrożenie dla obszaru stanowią: niezadowalająca czystość wielu zbiorników wodnych, choć sytuacja uległa poprawie i zbyt intensywna zabudowa rekreacyjna na terenie Zaborskiego PK.

Obszar specjalnej ochrony ptaków „Bory Tucholskie” PLB220009 utworzony Rozporządzeniem Ministra Środowiska zmieniającym rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 dnia 27.10.2008 r. (Dz. U. Nr 198, poz. 1226), obejmuje obszar 322535,8 ha, położony w województwach kujawsko-pomorskim i pomorskim, w tym na terenie gminy Chojnice 11341,5 ha (środkowa i wschodnia część gminy, pokrywa częściowo ZPK i TPK).

W obrębie obszaru występuje co najmniej 28 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 6 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi. Gniazduje tu 107 gatunków ptaków. W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: bielik, kania czarna, kania ruda, podgorzałka, puchacz, rybitwa czarna, rybitwa rzeczna, zimorodek, żuraw, gągoł, nurogęs, tracz długodzioby; w stosunkowo wysokim zagęszczeniu występuje błotniak stawowy. W okresie wędrówek występuje, co najmniej 1% populacji szlaku wędrówkowego łabędzia krzykliwego (do 400 osobników) i żurawia (do 1800 osobników na noclegowisku).

Zagrożenie dla obszaru stanowią: eksploatacja torfu, kredy, piasku; zmiany stosunków wodnych, zagrożenie eutrofizacją siedlisk oligotroficzných; presja turystyczna, zabudowa letniskowa, zabudowa rozproszona, kłusownictwo, drapieżnictwo ze strony norki amerykańskiej, odpady, ścieki, zanieczyszczenie wód, zakładanie upraw plantacyjnych (borówka amerykańska).

Obszar Natura 2000 mający znaczenie dla Wspólnoty - „Sandr Brdy” PLH220026
o powierzchni 7492,6 ha (pokrywa w całości PNBT i fragment ZPK) obejmuje największe w skali regionu skupienie jezior lobeliowych z charakterystyczną florą. Dobrze zachowały się tu wilgotne łąki, torfowiska i zbiorowiska leśne w tym cenny zespół boru chrobotkowego, a także torfowisko soligeniczne z charakterystyczną florą i roślinnością (w tym bardzo dobrze wykształcone mechowiska - torfowiska alkaliczne). W obrębie obszaru zidentyfikowano 25 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG (ok.30% obszaru). Występuje tu największa populacja obuwika *Cypripedium calceolus* na Pomorzu. Stwierdzono tu stanowiska licznych rzadkich i zagrożonych, w tym reliktowych, gatunków roślin naczyniowych - pięć z nich wymienionych jest w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG, podobnie jak stwierdzone na tym obszarze: 4 gatunki ssaków, 2 gatunki płazów i 3 gatunki ryb - łącznie 14 gatunków z Załącznika II. Bogata jest lichenoflora. Obszar charakteryzuje się bogatą chiropterofauną oraz ornitofauną. Jest to fragment ważnej ostoi ptasiej o randze europejskiej E011. Gniazduje tu 107 gatunków ptaków.

Główne zagrożenia stanowią: eksploatacja torfu, kredy i piasku, zmiany stosunków wodnych, eutrofizacja siedlisk oligotroficzných i zalesianie muraw napiaskowych. Obszar obejmuje w całości Park Narodowy Bory Tucholskie i fragment Zaborskiego Parku Krajobrazowego.

Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty „Czerwona Woda Pod Babilonem” PLH220056
w swojej zachodniej części obejmuje dwie, łączące się rynny polodowcowe. Rynna północna wypełniona jest torfami, na których wykształciły się bory i brzeziny bagienne, a część terenu została zajęta przez łąki. Rynna południowa zajęta jest przez ciąg jezior, wśród których znajduje się m. in. bardzo dobrze zachowane, lobeliowe Jezioro Kryształowe, z populacją elismy wodnej. W pobliżu szosy Chojnice-Bytów, w przedłużeniach ww. rynien, znajdują się kolejne, cenne jeziora: Sporackie (lobeliowe, rezerwat przyrody), Bardzo Małe (lobeliowe dystrofizujące się, rezerwat przyrody) i Bardzo Duże (mezotroficzne ramienicowe). Wschodnia część ostoi to dolina cieku Czerwona Struga, który na tym odcinku przebiera charakter rzeki włosienicznikowej. Nad strugą wykształciły się niewielkie, ale płaty łągów. Łączna powierzchnia ostoi wynosi 821,1 ha.

W ostoi występuje kompleks siedlisk przyrodniczych typowy dla rynien jeziornych oligotroficznego krajobrazu sandrowego, w tym trzy jeziora lobeliowe (dwa chronione jako rezerваты, w trzecim stanowisko elismy wodnej); jeziora ramienicowe i eutroficzne. Obszar stanowi skupisko cennych ekosystemów wodnych i bagiennych w krajobrazie Borów Tucholskich. Obszar jest ważny dla zachowania regionalnych zasobów borów bagiennych, tu wykształconych w nietypowej lokalizacji - w dolinie rzecznej. Bardzo liczna jest, jak na tak mały obszar, populacja bobra. Znajdują się tu także stanowiska zalotki większej *Leucorrhinia*

pectoralis. Są dane historyczne o występowaniu "w okolicach Babilonu" *Pulsatilla patens* sasanki dzwonkowatej i *Pulsatilla vernalis* Sasanki wiosennej.

Zagrożenie dla obszaru stanowią: nadmierna presja turystyczna na jeziora, zwłaszcza jez. Bardze Duże i jez. Gostyńskie, gospodarka rybacka i odprowadzenie wód dystroficznych do mezotroficznego jez. Karlinek, zarastanie łąk nad Czerwoną Strugą, eutrofizacja siedlisk borowych oraz odwodnienie i przesuszanie borów bagiennych.

Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty "Doliny Brdy i Chociny" PLH220058 obejmuje fragment doliny Brdy, doliny odcinek doliny Chociny, rynną jezior Duże Głuche i Małe Głuche, rynną jezior Małe i Duże Łowne, a także położony między Chociną a rynną Głuchych fragment równiny sandrowej z ubogimi, oligotroficznymi siedliskami borów chrobotkowych o łącznej powierzchni 1455,8 ha. Od wschodu ostoja przylega do brzegu jeziora Charzykowskiego. Rynny polodowcowe wcięte w równinę sandrową, wypełnione jeziorami lub wykorzystywane przez rzeki, są typowe dla krajobrazu Borów Tucholskich.

O wartości przyrodniczej ostoja stanowią doliny dwóch rzek włosienicznikowych, istotne dla ochrony zasobów siedliska 3260, a także liczne starorzecza, co jest unikatem w Borach Tucholskich. Do ostoja należą również sąsiadujące z dolinami jeziora: oligotroficzne Jez. Małe Łowne oraz kilka ramieniowych jezior eutroficznych. Istotne są zasoby typowych dla Borów Tucholskich borów chrobotkowych, kresowe stanowisko ksylobiontów: stawonogów jelonka rogacza oraz kozioroga dębosza - odnalezione podczas inwentaryzacji leśnej w 2007 r. Zasiedlone stare dęby występują w kilku punktach w dolinach Brdy i Chociny. Nie było możliwości potwierdzenia występowania owadów w 2008 r. (termin inwentaryzacji) ale na podstawie wyników wywiadu ze służbami nadleśnictwa, nie ma podstaw do kwestionowania tych danych.

Główne zagrożenia stanowią: urbanizacja i rozwój zabudowy letniskowej, problem ten dotyczy obecnie najsilniej osady Chociński Młyn, potencjalnie jednak również wszystkich terenów nad Chociną. Zagrożeniem dla jeziora Duże Łowne jest funkcjonujący nad nim ośrodek wczasowy. Zagrożeniem dla rzeki Chocina są zanieczyszczenia wód i neofityzacja - rozwój moczarki kanadyjskiej, wypierającej naturalną roślinność włosienicznikową. Miejscami obserwuje się także ekspansję rdestnicy grzebieniastej *Potamogeton pectinatus*, wskazującą na zbyt dużą eutrofizację Chociny. Dla ksylobiontycznych owadów zagrożeniem jest deficyt bazy pokarmowej (starych dębów).

Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty „Las Wolność” PLH220060 o powierzchni 335,3 ha obejmuje wzniesienie morenowe o bardzo urozmaiconej rzeźbie (deniwelacje do 80 m na odcinku 1 km), położone wśród sandrowych równin Borów Tucholskich. Obszar stanowi kilkusethektarową wyspę buczyn wśród generalnie borowego krajobrazu. Takie lasy stanowią unikat w regionie. Wśród buczyn w zagłębieniach terenu rozproszone są bory i brzeziny bagienne oraz niewielkie torfowiska, tworząc razem interesujący kompleks siedlisk. Niewielkim, lecz cennym elementem jest także fragment łągu źródłiskowego we wschodniej części obszaru.

Kompleks lasów liściastych porastający morenowe zniesienia o urozmaiconej rzeźbie jest unikatem wśród Borów Tucholskich. Dobrze wykształcona mozaika niewielkich bagienek (torfowiska przejściowe lub brzeziny bagienne) uwarunkowanych rzeźbą terenu - wypełniających zagłębienia wśród buczyn.

Zagrożenie dla obszaru stanowią: jednoczesne odnowienie buczyn, usuwanie starych drzew, potencjalne zagrożenie zmiany warunków wodnych (spadek poziomu wód gruntowych).

Użytki ekologiczne

(111 obiektów) w większości położone są na terenach leśnych, chronią przede wszystkim bagna śródleśne, zakrzaczone pastwiska i zabagnione łąki. Największe skupienia użytków ekologicznych znajdują się w rejonie: Bachorza, Charzykowych, Chojniczek, Drzewicza, Funki, Giełdona, Jakubowa, Kłodawy, Kopernicy, Krojant, Lotynia, Nowej Cerkwi, Powalek, Swornegaci, Wolności i Wysokiej. Zestawienie użytków ekologicznych na terenie gminy Chojnice zawiera poniższa tabela.

Użytki ekologiczne w gminie Chojnice

L.p.	Nr rej. woj. pom.	Nr rej. d. woj. byd.	Opis użytku	Pow. [ha]	Opis położenia
1.	38	1272	jezioro Mechówek	3,29	Śluza, AWRSP , obr. Swornegacie, dz.1149
2.	40	3	bagno	0,36	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Funka, o. 52f
3.	41	4	bagno	0,55	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Funka, o. 53b
4.	42	5	pastwisko częściowo zakrzaczone	4,36	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Funka, o. 159d i 160d
5.	43	6	pastwisko częściowo zakrzaczone	1,35	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Funka, o. 164g
6.	44	7	zabagniona łąka, samosiew drzew i krzewów	2,94	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Funka, o. 166j
7.	45	8	bagno	0,72	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Funka, o. 167f
8.	46	9	bagno	0,5	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Wolność, o. 290df
9.	47	10	bagno	0,33	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Wolność, o. 291h
10.	48	11	bagno	0,36	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Wolność, o. 292b
11.	49	12	bagno	0,8	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Wolność, o. 292h
12.	50	13	bagno	1,05	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Wolność, o. 293h
13.	51	14	bagno	0,92	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Wolność, o. 294b
14.	52	15	bagno	0,25	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Wolność, o. 294i
15.	53	16	bagno	0,32	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Wolność, o. 295c
16.	54	17	bagno z częściowo zakrzaczonym pastwiskiem	11,19	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Funka, o. 297b,h, 298d, 300b, 301c
17.	55	18	bagno	0,27	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Funka, o. 297f
18.	57	20	bagno	0,36	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Funka, o. 67c
19.	58	21	bagno z łąką częściowo zakrzaczoną	5,92	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Funka, o. 90g, 116 b,c,f

20.	59	22	bagno	0,34	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Funka, o. 115b
21.	60	23	bagno	1,15	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Funka, o. 116j,w
22.	61	24	pastwisko częściowo zakrzaczone	1,62	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Funka, o. 135c
23.	62	25	bagno	0,41	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Funka, o. 136d
24.	63	26	pastwisko częściowo zakrzaczone	1,94	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Funka, o. 138f,h, 139f
25.	64	27	bagno	0,56	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Funka, o. 140j
26.	65	28	zabagnione pastwisko częściowo zakrzaczone	0,88	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Kłodawa o.44k, L. Turowiec, o. 45k,46f
27.	66	29	bagno	0,20	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Kłodawa, o. 48f
28.	67	30	bagno	0,55	Nadl.Rytel, obr. Rytel, L. Jakubowo, o.131g;
29.	68	31	bagno	0,8	Nadl.Rytel, obr. Rytel, L. Jakubowo, o.131h; Jakubow o, obr. Lotyń
30.	69	32	bagno	0,98	Nadl.Rytel, obr. Rytel, L. Myłof, o.23a; Kłodawa, obr. Kłodawa
31.	70	33	bagno	0,7	Nadl.Rytel, obr. Rytel, L. Myłof, o.31d; Kłodawa, obr. Kłodawa
32.	71	34	bagno	4,28	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Kopernica, o. 204b,c, 205d
33.	72	35	bagno	0,29	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Kopernica, o. 213m
34.	73	36	bagno porośnięte samo siewem sosny i olszy	4,19	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Kopernica, o. 213o
35.	74	37	bagno	0,63	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Kopernica, o. 214g
36.	75	38	bagno	0,87	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Kopernica, o. 222f
37.	76	39	pastwisko porośnięte krzewami	4,54	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Kopernica, o. 226,a
38.	77	40	bagno	7,32	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Kopernica, o. 228g,i, 229j
39.	78	41	bagno	0,95	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Kopernica, o. 206a
40.	79	42	bagno	0,47	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Kopernica, o. 234d
41.	80	43	bagno	0,45	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Kopernica, o. 234h
42.	81	44	bagno	2,41	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Kopernica, o. 241c
43.	82	45	bagno porośnięte samo siewem olszy	3,46	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Kopernica, o. 242a
44.	83	46	bagno	2,48	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Kopernica, o. 254c,h, 255f
45.	84	47	bagno	0,9	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Krojanty, o.174b; Krojanty, obr. Kłodawa

46.	85	48	bagno	2,43	Nadl.Rytel,obr.Klosnowo,L.Krojanty,o.179c;Krojanty,obr.Czarłomie
47.	86	49	bagno	0,34	Nadl.Rytel,obr.Klosnowo,L.Krojanty,o.182n;Krojanty,obr.Krojanty
48.	87	50	bagno	1,42	Nadl.Rytel,obr.Klosnowo,L.Krojanty,o.200h;Krojanty,obr.Pawłówko
49.	88	51	bagno	0,27	Nadl.Rytel,obr.Klosnowo,L.Krojanty,o.182a;Krojanty,obr.Krojanty
50.	89	52	bagno	0,33	Nadl.Rytel,obr.Klosnowo,L.Krojanty,o.182h;Krojanty,obr.Krojanty
51.	90	53	bagno	0,35	Nadl.Rytel,obr.Klosnowo,L.Krojanty,o.182l;Krojanty,obr.Krojanty
52.	91	54	bagno	1,02	Nadl.Rytel,obr.Klosnowo,L.Krojanty,o.186+E1192c;Krojanty,obr.Krojanty
53.	92	55	bagno	0,25	Nadl.Rytel,obr.Klosnowo,L.Krojanty,o.186d;Krojanty,obr.Krojanty
54.	93	56	bagno	2,79	Nadl.Rytel,obr.Klosnowo,L.Krojanty,o.184n;Krojanty,obr.Krojanty
55.	94	57	bagno	1,05	Nadl.Rytel,obr.Klosnowo,L.Krojanty,o.184j;Krojanty,obr.Krojanty
56.	95	58	bagno	6,94	Nadl.Rytel,obr.Klosnowo,L.Krojanty,o.190d;Krojanty,obr.Krojanty
57.	96	59	bagno	0,3	Nadl.Rytel,obr.Klosnowo,L.Krojanty,o.193g;Krojanty,obr.Krojanty
58.	97	60	bagno	0,68	Nadl.Rytel,obr.Klosnowo,L.Krojanty,o.194c;Krojanty,obr.Krojanty
59.	98	61	bagno	0,81	Nadl.Rytel,obr.Klosnowo,L.Krojanty,o.188g;Krojanty,obr.Krojanty
60.	99	62	pastwisko częściowo zakrzaczone	0,42	Nadl.Rytel,obr.Klosnowo,L.Krojanty,o.188j;Krojanty,obr.Krojanty
61.	100	63	bagno	0,16	Nadl.Rytel,obr.Klosnowo,L.Krojanty,o.196d;Krojanty,obr.Krojanty
62.	101	64	zabagnione pastwisko	1,01	Nadl.Rytel,obr.Klosnowo,L.Krojanty,o.197n;Krojanty,obr.Krojanty
63.	102	65	zabagnione pastwisko	0,32	Nadl.Rytel,obr.Klosnowo,L.Krojanty,o.197m;Krojanty,obr.Krojanty
64.	104	67	bagno	0,38	Nadl.Rytel,obr.Klosnowo,L.Krojanty,o.199g;Krojanty,obr.Krojanty
65.	105	68	bagno	0,53	Nadl.Rytel,obr.Klosnowo,L.Krojanty,o.200c;Krojanty,obr.Krojanty
66.	106	69	bagno	0,25	Nadl.Rytel,obr.Klosnowo,L.Krojanty,o.200g;Krojanty,obr.Krojanty
67.	107	70	bagno	3,07	Nadl.Rytel,obr.Klosnowo,L.Krojanty,o.201b;Krojanty,obr.Krojanty
68.	108	71	zarośnięte pastwisko	0,66	Nadl.Rytel,obr.Rytel,L.Jakubowo,o.190f,191g;Lotyń,obr.Lotyń
69.	109	72	bagno	0,4	Nadl.Rytel,obr.Rytel,L.Jakubowo,o.217g;Lotyń,obr.Lotyń
70.	110	73	bagno	1,49	Nadl.Rytel,obr.Rytel,L.Jakubowo,o.262g;Lotyń,obr.Lotyń
71.	111	74	bagno	1,5	Nadl.Rytel,obr.Rytel,L.Jakubowo,o.135h;Nowa Cerkiew,obr.Nowa Cerkiew

72.	112	75	bagno	5,0	Nadl.Rytel,obr.Rytel,L.Jakubowo,o.138Ac,d;Nowa Cerkiew,obr.Nowa Cerkiew
73.	115	78	zabagnione pastwisko, częściowo zakrzaczone	0,82	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Powalki, o. 104h,i
74.	118	81	bagno	0,75	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Wolność, o. 245c
75.	119	82	bagno	0,30	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Wolność, o. 246g
76.	120	83	bagno	1,02	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Wolność, o. 260l
77.	121	84	bagno	2,42	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Wolność, o. 261i
78.	122	85	bagno	2,0	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Wolność, o. 262f
79.	123	86	bagno	0,68	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Wolność, o. 263d
80.	124	87	bagno	2,98	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Wolność, o. 272a
81.	125	88	bagno	2,26	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Wolność, o. 272i
82.	126	89	bagno	0,45	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Wolność, o. 273g
83.	127	90	bagno	0,25	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Wolność, o. 274a
84.	128	91	bagno	0,38	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Wolność, o. 274b
85.	129	92	bagno	0,25	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Wolność, o. 279f
86.	130	93	bagno z zakrzaczonym pastwiskiem i roślinnością objętą ochroną prawną	6,0	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Wolność, o. 279m,p, 280n,cx,kx, 284c,g
87.	131	94	bagno	2,36	Nadl.Rytel, obr. Klosnowo, L. Wolność, o. 287b
88.	132	95	zakrzaczone pastwisko	0,35	Nadl. Rytel, Obr. Rytel, o. 329o
89.	133	96	bagno	0,5	Nadl. Rytel, Obr. Rytel, o. 330b
90.	134	437	bagno nad jeziorem Karsieńskim	3,9	Nadl. Przymuszewo, obr. Laska, L. Chociński Młyn, o. 312a
91.	135	438	bagno nad rzeką Brdą	0,76	Nadl. Przymuszewo, obr. Laska, L. Borne, o.377i
92.	136	439	bagno nad rzeką Brdą	0,55	Nadl. Przymuszewo, obr. Laska, L. Borne, o.377j
93.	137	440	bagno nad rzeką Brdą	3,66	Nadl. Przymuszewo, obr. Laska, L. Borne, o.378j
94.	138	441	pow.zalana wodą	2,7	Nadl.Rytel,obr.Klosnowo,L.Krojanty,o.195n;Krojanty,obr.Krojanty
95.	139	442	bagno nad jeziorem Charzykowskim	5,33	Nadl. Przymuszewo, obr. Laska, L. Borne, o.348k,m
96.	140	443	bagno nad jeziorem Karsieńskim	3,55	Nadl. Przymuszewo, obr. Laska, L. Borne, o.359i
97.	141	1148	pow.zalana wodą	2,7	Nadl.Rytel,obr.Klosnowo,L.Krojanty,o.367k

98.	142	1219	bagno	3,37	Nadl. Tuchola, obr. Świt, L. Żalno, o. 220f; Ciechocin, obr. Ciechocin
99.	143	1220	bagno	0,66	Nadl. Tuchola, obr. Świt, L. Żalno, o. 220j; Ciechocin, obr. Ciechocin
100.	144	1223	bagno	1,04	Nadl. Tuchola, obr. Świt, L. Żalno, o. 225Aa; Ciechocin, obr. Ciechocin
101.	145	1226	bagno	0,42	Nadl. Tuchola, obr. Świt, L. Żalno, o. 228i; Siciny, obr. Żalno
102.	146	1227	bagno	0,53	Nadl. Tuchola, obr. Świt, L. Żalno, o. 228j; Siciny, obr. Ciechocin
103.	304	-	Czerwona Struga I - szuwary turzycowe i ostoja ptaków	0,51	Nadl. Ryteł Obr. Klosnowo, oddz. 227a
104.	305	-	Czerwona Struga II - szuwary turzycowe i ostoja ptaków	0,78	Nadl. Ryteł Obr. Klosnowo, oddz. 227f
105.	306	-	Czerwona Struga III - szuwary turzycowe i ostoja ptaków	7,44	Nadl. Ryteł Obr. Klosnowo, oddz. 224a, b, c, f
106.	307	-	Czerwona Struga IV - szuwary turzycowe i ostoja ptaków	6,83	Nadl. Ryteł Obr. Klosnowo, oddz. 223c, d, g
107.	308	-	Czerwona Struga V - szuwary turzycowe i ostoja ptaków	1,02	Nadl. Ryteł Obr. Klosnowo, oddz. 221f
108.	309	-	Czerwona Struga VI - szuwary turzycowe i ostoja ptaków	0,7	Nadl. Ryteł Obr. Klosnowo, oddz. 215n
109.	310	-	Czerwona Struga VII - szuwary turzycowe i ostoja ptaków	1,33	Nadl. Ryteł Obr. Klosnowo, oddz. 206f, g
110.	311	-	Czerwona Struga VIII - szuwary turzycowe i ostoja ptaków	10,31	Nadl. Ryteł Obr. Ryteł, oddz. 213k
111.	312	-	Czerwona Struga IX - szuwary turzycowe i ostoja ptaków	12,31	Nadl. Ryteł Obr. Ryteł, oddz. 222a, b, h

Źródło: Rejestr użytków ekologicznych województwa pomorskiego

Uwagi:

- W tabeli nie ujęto użytków ekologicznych utworzonych Rozporządzeniem nr 346/94 Wojewody Bydgoskiego z dnia 30 grudnia 1994 r.: nr 39, 56, 113, 114, 116 i 117 w rej. woj. pomorskiego znajdujących się w zasięgu Parku Narodowego Bory Tucholskie.
- Rozporządzeniem nr 26/08 Wojewody Pomorskiego z dnia 7.11.2008 r. zniesiony został użytek ekologiczny nr 103 w rejestrze woj. pomorskiego (w związku z realizacją obwodnicy południowej Chojnic).

Użytki ekologiczne na obszarze gminy Chojnice ustanowione zostały rozporządzeniami:

- Rozporządzenie nr 346/94 Wojewody Bydgoskiego z dnia 30 grudnia 1994 r. (pozycje w tabeli 1-89);
- Rozporządzenie nr 323/95 Wojewody Bydgoskiego z dnia 25 grudnia 1995 r. (pozycje w tabeli 90-96);
- Rozporządzenie nr 64/97 Wojewody Bydgoskiego z dnia 30.10.1997 r. (pozycje w tabeli 97-102);
- Rozporządzenie Woj. Pomorskiego Nr 49/06 z dnia 6 marca 2006 r. - Dz. Urz. woj. pom Nr 37, poz. 753 (pozycje w tabeli 103-111).

Pomniki przyrody

W gminie Chojnice za pomniki przyrody uznano dotychczas 97 obiektów. Są to pojedyncze drzewa, grupy drzew, aleje, stanowiska roślin, głazy i źródło. Pomniki przyrody na obszarze gminy Chojnice ustanowione zostały różnymi rozporządzeniami Wojewody Bydgoskiego w latach 1991 - 1997. 28 z nich znajduje się obecnie na terenie Parku Narodowego „Bory Tucholskie”. W poniższej tabeli ujęto pozostałe 69.

Pomniki przyrody w gminie Chojnice

Lp.	Nr rejestr.	Rodzaj	Gatunek 1	Ob. w m	Gatunek 2	Ob. w m.	Gatunek 3	Ob. w m	Ilość	Data powołania	Położenie
1.	145	drzewo	lipa drobnolistna	4.32		0.00		0.00	1	91-07-01	przy zabudowaniach w m. Charzykowy
2.	146	drzewo	buk zwyczajny	5.30		0.00		0.00	1	91-07-01	m. Charzykowy, obrzeże lasu prywatnego, na skarpie
3.	147	grupa drz	lipa drobnolistna	4.10	lipa drobnolistna	3.60	lipa drobnolistna	3.46	6	91-07-01	park podworski, dz. 261/3 i w m. Chojnaty
4.	148	aleja	dąb szypułkowy	3.75	dąb szypułkowy	3.62	dąb szypułkowy	3.40	11	91-07-01	droga Chojnice-Jarczewo, dz. Nr 51
5.	149	grupa drz	dąb szypułkowy	6.35	dąb szypułkowy	6.31	dąb szypułkowy	5.92	15	91-07-01	m. Jarczewo, dz. Nr 61/6
6.	150	grupa drz	lipa drobnolistna	4.90	lipa drobnolistna	4.12	lipa drobnolistna	3.10	4	91-07-01	m. Jarczewo, dz. Nr 53/1, w parku podworskim
7.	151	aleja	dąb bezszypułkowy	2.22-3.60	klon zwyczajny	1.10-3.57	klon jawor	1.33-3.45	141	91-07-01	droga Jarczewo - Powałki, dz. Nr 2
8.	152	drzewo	dąb szypułkowy	3.95		0.00		0.00	1	91-07-01	m. Jeziorki, dz. Nr 240/1
9.	153	drzewo	lipa drobnolistna	6.50		0.00		0.00	1	91-07-01	m. Jeziorki, dz. Nr 222, w parku wiejskim przy gorzelni
10	154	grupa drz	lipa drobnolistna	4.10	lipa drobnolistna	3.68	dąb szypułkowy	3.90	3	91-07-01	park podworski, m. Lotyń, dz. Nr 284/1
11	155	drzewo	lipa drobnolistna	3.15		0.00		0.00	1	91-07-01	park podworski, dz. nr 42/1, m. Niezychowice
12	156	drzewo	lipa drobnolistna	3.50		0.00		0.00	1	91-07-01	cmentarz, dz. Nr 168, m. Niezychowice
13	157	grupa drz	lipa drobnolistna	2.65	lipa drobnolistna	2.55	lipa drobnolistna	2.51	8	91-07-01	park podworski, dz. Nr 78, m. Nowa Cerkiew Szlachetna
14	158	drzewo	klon polny	2.97		0.00		0.00	1	91-07-01	cmentarz, m. Ogorzeliny
15	159	grupa drz	lipa drobnolistna	3.82	buk zwyczajny	5.80	wiąz szypułkowy	4.45		91-07-01	park podworski, dz. Nr 182/8, m. Pawłowo
16	160	grupa drz	lipa drobnolistna	5.25	lipa drobnolistna	4.05	lipa drobnolistna	3.70	9	91-07-01	park podworski, dz. Nr 93, m. Raclawki

17	161	drzewo	dąb szypułkowy	3.90		0.00		0.00	1	91-07-01	teren gospodarstwa, dz. Nr 357, m. Sławęcin
18	162	grupa drz	dąb szypułkowy	4.25	dąb szypułkowy	3.05		0.00	2	91-07-01	park podworski, dz. Nr 123, m. Sternowo
19	163	głaz		7.00		0.00		0.00	1	91-07-01	L.Chocimski Mł., Obr. Laska, o.372g, Ndl.Przymuszewo m. Konarzyńki
20	165	drzewo	buk zwyczajny	3.23		0.00		0.00	1	91-07-01	przed osadą byłego Ndl. Klosnowo, m. Klosnowo
21	178	grupa drz	topola biała	10.3	topola biała	0.64		0.00	3	91-07-01	przy drodze Charzykowy - Małe Swornegacie, L. Funka, Obr. Klosnowo, o. 302 g, Ndl. Rytel,
22	179	grupa drz	dąb szypułkowy	4.48	dąb szypułkowy	3.70	dąb szypułkowy	3.13	3	91-07-01	L. Jakubowo, Obr. Rytel, o.126d, Ndl. Rytel, w pobliżu m. Jakubowo
23	180	grupa drz	dąb szypułkowy	3.27	dąb szypułkowy	4.21	dąb szypułkowy	3.54	4	91-07-01	L. Jakubowo, Obr. Rytel, o.126h, Ndl. Rytel, w pobliżu m. Jakubowo
24	181	grupa drz	dąb szypułkowy	5.02	dąb szypułkowy	4.90		0.00	2	91-07-01	L. Jakubowo, Obr. Rytel, o.126j, Ndl. Rytel, w pobliżu m. Jakubowo
25	182	grupa drz	sosna zwyczajna	1.31	sosna zwyczajna	2.60		0.00	181	91-07-01	L. Szkółka Klosnowo, Obr. Klosnowo, ddz.311c, Ndl.Rytel, pow. 2 ha
26	183	drzewo	dąb szypułkowy	4.75		0.00		0.00	1	91-07-01	L. Kopernica, Obr. Klosnowo, o. 384 k, Ndl. Rytel
27	792	drzewo	sosna zwyczajna	1.84	sosna zwyczajna	1.21	sosna zwyczajna	1.71	1	92-07-22	m. Swornegacie, dz. Nr 803/3
28	794	drzewo	świerk pospolity	2.37		0.00		0.00	1	92-07-22	na plaży w odl. 18 m od brzegu J. Charzykowskiego, dz. Nr 820, m. Małe Swornegacie
29	795	drzewo	żywnotnik zachodni	1.60		0.00		0.00	1	92-07-22	droga Charzykowy-Chocimski Młyn, dz. Nr 819/3, m. Małe Swornegacie
30	796	głaz		10.8		0.00		0.00	1	92-07-22	L. Chocimski

											Młyn, Obr. Laska, o. 320 a, Ndl. Przymuszewo, na skarpie J. Długiego, m. Kokoszka
31	800	drzewo	jesion wyniosły	4.12		0.00		0.00	1	92-07-22	przy zabudowaniach, L. Funka, Obr. Kłosnowo, o. 302 g, nadl. Rytel, m. Stary Młyn
32	912	grupa drz	modrzew europejski	2.60	dąb szypułkowy	3.53	dąb szypułkowy	3.45	4	93-10-26	m. Jezioro, dz. Nr 222, w parku wiejskim przy gorzelnii
33	913	grupa drz	modrzew europejski	2.98	dąb czerwony	3.24	wiąz szypułkowy	3.81	16	93-10-26	park podworski, m. Lotyń, dz. Nr 284/1
34	914	drzewo	grab zwyczajny	2.80		0.00		0.00	1	93-10-26	park wiejski, dz. Nr 3/7, m. Ostrowite
35	915	grupa drz	wiąz szypułkowy	4.45	buk zwyczajny	3.37	klon zwyczajny	3.62	6	93-10-26	park podworski, dz. Nr 93, m. Raclawki
36	916	grupa drz	buk zwyczajny	3.82	buk zwyczajny	2.82	buk zwyczajny	2.82	3	93-10-26	park podworski, dz. Nr 123, m. Sternowo
37	917	grupa drz	buk zwyczajny	2.74		0.00		0.00	1	93-10-26	park podworski, dz. 261/6 i w m. Chojnaty
38	918	grupa drz	jesion wyniosły	3.52	wiąz szypułkowy	3.06	buk zwyczajny	2.91	3	93-10-26	park wiejski, dz. Nr 64/1, m. Zbeniny
39	919	grupa drz	buk zwyczajny	3.20	buk zwyczajny	3.12	buk zwyczajny	3.16	14	93-10-26	park podworski, dz. Nr 8/3, m. Czrtołomie
40	920	grupa drz	lipa drobnolistna	3.57	lipa drobnolistna	3.10		0.00	2	93-10-26	park wiejski, dz. 22/2, m. Gołdanki
41	921	grupa drz	lipa drobnolistna	2.65	lipa drobnolistna	2.27		0.00	2	93-10-26	park podworski, dz nr 42/1, m. Niezychowice
42	922	grupa drz	dąb szypułkowy	3.80	dąb bezszypek.	3.45	lipa drobnolistna	3.43	4	93-10-26	park wiejski, dz. Nr 173/3, m. Topole
43	928	głaz		7.04		0.00		0.00	1	93-10-26	L. Wolność, Obr. Kłosnowo, o. 461 a, Ndl. Rytel, m. Wolność
44	929	drzewo	jałowiec pospolity	0.87		0.00		0.00	1	93-10-26	L. Wolność, Obr. Kłosnowo, o. 431 g, Ndl. Rytel, m. Łukomie
45	930	drzewo	lipa drobnolistna	6.70		0.00		0.00	1	93-10-26	L. Wolność, Obr. Kłosnowo, o. 444 w, Ndl. Rytel, m. Łukomie
46	931	drzewo	lipa drobnolistna	3.10		0.00		0.00	1	93-10-26	L. Wolność, Obr. Kłosnowo, o. 444 w, Ndl. Rytel, m. Łukomie

47	932	stanowisko	pełnik europejski			0.00		0.00	1	93-10-26	L. olność, Obr.Kłosnowo, o.450c, Ndl.Rytel, m.Wolność,pow. 0.01ha
48	1218	aleja	dąb szypułkowy	3.85	klon zwyczajny	3.35	kasztanowiec biały	2.85	170		droga Chojnice-Jarcewo, dz. Nr 51
49	1219	drzewo	sosna zwyczajna	2.62		0.00		0.00	1	95-02-14	przy drodze gruntowej, dz. 808/5, m. Małe Swornegacie
50	1220	drzewo	sosna zwyczajna	2.56		0.00		0.00	1	95-02-14	20 m od brzegu J. Charzykowskiego, na końcu dr. Gruntowej, dz. Nr 806/5, m. Małe Swornegacie
51	1221	drzewo	buk zwyczajny	3.02		0.00		0.00	1	95-02-14	m. Ostrowite, dz. 372/2
52	1222	drzewo	wierzba biała	4.55		0.00		0.00	1	95-02-14	przy drodze gruntowej, dz. Nr 207, m. Pawłowo
53	1223	drzewo	lipa drobnolistna	2.85		0.00		0.00	1		cmentarz, dz. Nr 249, m. Silno
54	1229	grupa drz	dąb szypułkowy	3.00	sosna zwyczajna	2.60		0.00	2	95-02-14	przy rz. Jarcewska Struga, L. Funka, Obr. Kłosnowo, o.303 d, Ndl.Rytel
55	1231	grupa drz	świerk pospolity	2.60	sosna zwyczajna	2.45	świerk pospolity	2.13	5	95-02-14	L. urowiec, Obr.Kłosnowo, o. 32 a, Ndl. Rytel, m.Turowiec
56	1232	drzewo	jałowiec pospolity	0.41		0.22		0.00	1	95-02-14	uprawa leśna,L.Turowiec, Obr.Kłosnowo,o.185k, Ndl.Rytel,m.Ameryka
57	1333	źródliko		0.00		0.00		0.00	1	95-12-29	L.Turowiec, Obr.Kłosnowo, o.17a, Ndl.Rytel, m. Drzewicz, pow.540m ²
58	1334	grupa drz	sosna zwyczajna	3.32	sosna zwyczajna	2.70	sosna zwyczajna	2.62	3	95-12-29	L. Turowiec, Obr. Kłosnowo, o. 86 b, Ndl. Rytel, m.Debowa Góra
59	1425	aleja	dąb szypułkowy	3.25	klon zwyczajny	2.95	lipa drobnolistna	3.05	31	97-04-14	przy drodze brukowej łączącej Zakł. Rolny Czartołomie z szosa Jarcewo - Powalki, dz. Nr 7, m. Czartołomie
60	1426	drzewo	dąb szypułkowy	3.65		0.00		0.00	1	97-04-14	dz. Nr 13/2 Obr. Czartołomie, m. Jarcewo

61	1427	drzewo	dąb szypułkowy	5.41		0.00		0.00	1	97-04-14	na cmentarzu, dz. Nr 40/2 Obr. Czartołomie, m. Jarcewo - Czartołomie
62	1428	drzewo	dąb szypułkowy	4.01		0.00		0.00	1	97-04-14	przy dr. grunt. Jarcewo-Funka, dz. Nr 42/1 Obr. Czartołomie, m. Jarcewo
63	1429	grupa drz	dąb szypułkowy	4.30	dąb szypułkowy	4.10	dąb szypułkowy	4.00	5	97-04-14	dz. Nr 50/3 Obr. Czartołomie, m. Jarcewo
64	1430	drzewo	dąb szypułkowy	5.92		0.00		0.00	1	97-04-14	dz. Nr 50/3 Obr. Czartołomie, m. Jarcewo
65	1431	drzewo	dąb szypułkowy	4.23		0.00		0.00	1	97-04-14	w pobliżu zabudowań zakładu Rolnego w Jarcewie, dz. Nr 50/3 Obr. Czartołomie, m. Jarcewo
66	1432	grupa drz	dąb szypułkowy	4.53	dąb szypułkowy	4.06	dąb szypułkowy	4.00	4	97-04-14	w lesie śródpolnym, dz. Nr 50/3 Obr. Czartołomie, m. Jarcewo
67	1433	aleja	dąb szypułkowy	3.90		0.00		0.00	21	97-04-14	na skraju parku podworskiego, dz. Nr 59 Obr. Czartołomie, m. Jarcewo
68	1434	drzewo	klon zwyczajny	3.80		0.00		0.00	1	97-04-14	dz. Nr 66 Obr. Czartołomie, m. Jarcewo
69	1435	grupa drz	jesion wyniosły	3.64	dąb szypułkowy	3.40	klon zwyczajny	3.16	8	97-04-14	zabytkowy park dworski, dz. nr 53/1, m. Jarcewo

Źródło: Rejestr pomników przyrody województwa pomorskiego

Uwagi:

W tabeli pominięto pomniki przyrody utworzone różnymi rozporządzeniami Wojewody Bydgoskiego w latach 1991-1996 a w 1996 r. objęte ochroną przez Park Narodowy „Bory Tucholskie”.

Ustawa prawo wodne

Zagrożenie powodzią

W granicach gminy Chojnice występują obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią (zob. rozdz. 3.6.), w tym wyznaczone w opracowaniach „Wyznaczenie granic obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią w celu uzasadnionego odtworzenia terenów zalewowych. Etap II” dla rzek Brdy, Zbrzycy i Kamionki 2004/2005).

Zgodnie z ustawą „Prawo wodne” z dnia 18 lipca 2001 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 z późniejszymi zmianami):

2. Na obszarach bezpośredniego zagrożenia powodzią zabrania się wykonywania robót oraz czynności, które mogą utrudnić ochronę przed powodzią, w szczególności:

- 1) wykonywania urządzeń wodnych oraz wznoszenia innych obiektów budowlanych,

- 2) sadzenia drzew lub krzewów, z wyjątkiem plantacji wiklinowych na potrzeby regulacji wód oraz roślinności stanowiącej element zabudowy biologicznej dolin rzecznych lub służącej do wzmacniania brzegów, obwałowań lub odsypisk,
- 3) zmiany ukształtowania terenu, składowania materiałów oraz wykonywania innych robót, z wyjątkiem robót związanych z regulacją lub utrzymywaniem wód oraz brzegu morskiego, a także utrzymywaniem lub odbudową, rozbudową lub przebudową wałów przeciwpowodziowych wraz z ich infrastrukturą.

3. Jeżeli nie utrudni to ochrony przed powodzią, dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej może, w drodze decyzji, na obszarach, o których mowa w ust. 1:

- 1) zwolnić od zakazów określonych w ust. 2,
- 2) wskazać sposób uprawy i zagospodarowania gruntów oraz rodzaje upraw wynikające z wymagań ochrony przed powodzią,
- 3) nakazać usunięcie drzew lub krzewów.

Ponadto, zgodnie z art. 40 ww. ustawy, na obszarach bezpośredniego zagrożenia powodzią zabrania się lokalizowania inwestycji zaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, gromadzenia ścieków, odchodów zwierzęcych, środków chemicznych, a także innych materiałów, które mogą zanieczyścić wody, prowadzenia odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, w tym w szczególności ich składowania.

Dopuszcza się odstępstwo od ww. zakazów pod warunkiem uzyskania zgody, w drodze decyzji, dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gdańsku.

Strefy ochronne ujęć wody pitnej

Dla ujęć wody podziemnej, dla których ustanowiono tereny ochrony bezpośredniej obowiązują zasady gospodarowania określone w decyzjach o ich ustanowieniu lub w pozwoleniach wodno-prawnych. W związku z wygradzeniem terenów stref ochrony bezpośredniej, zostały one jednocześnie wyłączone z bezpośredniego oddziaływania nie związanego z "ujmowaniem wody pracą urządzeń ściśle z tym związanych". W obrębie terenów ochrony bezpośredniej zabronione jest:

- odprowadzanie wód opadowych w taki sposób, aby nie mogły one przedostać się do urządzeń służących do poboru wody;
- zagospodarowanie terenu zielenią;
- szczelne odprowadzenie ścieków z urządzeń sanitarnych, przeznaczonych do użytku osób zatrudnionych przy urządzeniach służących do poboru wody;
- ograniczenie do niezbędnych potrzeb przebywanie osób nie zatrudnionych stale przy urządzeniach służących do poboru wody.

Główne Zbiorniki Wód Podziemnych

W południowej części gminy ma swój zasięg Główny Zbiornik Wód Podziemnych (GZWP) nr 128 „Ogorzeliny”. Dla zbiornika sporządzono dokumentację hydrogeologiczną, która została przyjęta przez Ministra Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa.

Zgodnie z art. 59. Ustawy Prawo Wodne z dnia 18 lipca 2001 r. (Dz. U. Nr 115, poz. 1229, z późniejszymi zmianami):

1. Obszary ochronne zbiorników wód śródlądowych, zwane dalej „obszarami ochronnymi”, stanowią obszary, na których obowiązują zakazy, nakazy oraz ograniczenia w zakresie użytkowania gruntów lub korzystania z wody w celu ochrony zasobów tych wód przed degradacją.

2. Na obszarach ochronnych można zabronić wznoszenia obiektów budowlanych oraz wykonywania robót lub innych czynności, które mogą spowodować trwałe zanieczyszczenie gruntów lub wód, a w szczególności lokalizowania inwestycji zaliczonych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Art. 60. Obszar ochronny ustanawia, w drodze rozporządzenia, dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej, na podstawie planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza, wskazując zakazy, nakazy lub ograniczenia oraz obszary, na których obowiązują, stosownie do przepisów art. 59.

Dokumentacja hydrogeologiczna dla GZWP 128 zawiera projekt obszaru ochronnego i projekt zakazów odnośnie zasad gospodarowania w jego obrębie

Obszar ochronny i przedstawione zasady gospodarowania w jego granicach nie zostały dotychczas zatwierdzone przez Dyrektora RZGW w Gdańsku.

Ustawa o lasach

Zgodnie z Ustawą z dnia 28 września 1991 r. o lasach (tekst jednolity Dz. U. z 2005 r., Nr 45, poz. 435 z późn. zm):

Art. 15.

Za lasy szczególnie chronione, zwane dalej "lasami ochronnymi", mogą być uznane lasy, które:

- 1) *chronią glebę przed zmywaniem lub wyjąłowieniem, powstrzymują usuwanie się ziemi, obrywanie się skał lub lawin,*
- 2) *chronią zasoby wód powierzchniowych i podziemnych, regulują stosunki hydrologiczne w zlewni oraz na obszarach wododziałów,*
- 3) *ograniczają powstawanie lub rozprzestrzenianie się lotnych piasków,*
- 4) *są trwale uszkodzone na skutek działalności przemysłu,*
- 5) *stanowią drzewostany nasienne lub ostoje zwierząt i stanowiska roślin podlegających ochronie gatunkowej,*
- 6) *mają szczególne znaczenie przyrodniczo-naukowe lub dla obronności i bezpieczeństwa Państwa,*
- 7) *są położone:*
 - a) *w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców,*
 - b) *w strefach ochronnych uzdrowisk i obszarów ochrony uzdrowiskowej w rozumieniu ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (Dz.U. Nr 167, poz. 1399),*
 - c) *w strefie górnej granicy lasów.*

Art. 16.

1. *Minister właściwy do spraw środowiska, w drodze decyzji, uznaje las za ochronny lub pozbawia go tego charakteru, na wniosek Dyrektora Generalnego, zaopiniowany przez radę gminy - w odniesieniu do lasów stanowiących własność Skarbu Państwa.*
- 1a. *Starosta, po uzgodnieniu z właścicielem lasu i po zasięgnięciu opinii rady gminy, w drodze decyzji, uznaje las za ochronny lub pozbawia go tego charakteru - w odniesieniu do pozostałych lasów.*
2. *Rada gminy powinna wyrazić opinię w ciągu dwóch miesięcy od dnia otrzymania wystąpienia o jej wyrażenie. W razie upływu tego terminu uważa się, że rada gminy nie zgłasza zastrzeżeń.*

Art. 17.

Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady i tryb uznawania lasów za ochronne oraz szczegółowe zasady prowadzenia w nich gospodarki leśnej.

Lasy Skarbu Państwa w gminie Chojnice należą do Nadleśnictw Lutówko, Przymuszewo, Rytel i Tuchola, dla których obowiązują:

- „Plan urządzenia lasu dla nadleśnictwa Lutówko na lata 2005-2014”,
- „Plan urządzenia lasu dla nadleśnictwa Przymuszewo na lata 2009-2018”,
- „Plan urządzenia lasu dla nadleśnictwa Rytel na lata 2007-2016”,
- „Plan urządzenia lasu dla nadleśnictwa Tuchola na lata 2008-2017”.

Część lasów uznana została za ochronne zarządzeniami MOŚZNiL i decyzją Ministra Środowiska w latach 1994 - -2006 w następujących kategoriach:

- lasy glebochronne;
- lasy wodochronne;
- lasy glebochronne, wodochronne;
- lasy stanowiące ostoje zwierząt podlegających ochronie gatunkowej;
- lasy położone w granicach administracyjnych miast (na terenie miasta Chojnice, w bezpośrednim sąsiedztwie granicy gminy).

Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych

Zasoby leśne

Zgodnie z Ustawą z dnia 03 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tekst jednolity z 2004 r. Dz. U. Nr 121, poz. 1266 z późniejszymi zmianami), przeznaczenie na cele nieleśne:

- gruntów leśnych stanowiących własność Skarbu Państwa – wymaga uzyskania zgody Ministra Środowiska ;
- pozostałych gruntów leśnych wymaga uzyskania zgody marszałka województwa wyrażonej po uzyskaniu opinii izby rolniczej.

Zasoby glebowe

Zgodnie z Ustawą z dnia 03 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tekst jednolity z 2004 r. Dz. U. Nr 121, poz. 1266 z późniejszymi zmianami - od 01.01.2009 r. obowiązuje Ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych - Dz. U. z 2008 r. Nr 237, poz. 1657) przeznaczenie na cele nierolnicze:

Art. 7.

1. Przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne wymagające zgody, o której mowa w ust. 2, dokonuje się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, sporządzanym w trybie określonym w przepisach o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

2. Przeznaczenie na cele nierolnicze i nieleśne:

- 1) gruntów rolnych stanowiących użytki rolne klas I-III, jeżeli ich zwarty obszar projektowany do takiego przeznaczenia przekracza 0,5 ha – wymaga uzyskania zgody Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej [obecnie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi];
- 2) gruntów leśnych stanowiących własność Skarbu Państwa – wymaga uzyskania zgody Ministra Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa [obecnie Ministra Środowiska] lub upoważnionej przez niego osoby;
- 3) skreślony,

4) skreślony,

5) pozostałych gruntów leśnych

wymaga uzyskania zgody marszałka województwa wyrażonej po uzyskaniu opinii izby rolniczej.”

Ustawa Prawo geologiczne i górnicze

Złoża kruszywa naturalnego (piaski i żwiry): Moszczenica II, Moszczenica IV, Chojnice II i Sławęcin posiadają wyznaczone w koncesjach obszary i tereny górnicze (zob. rozdz. 3.11.). Według „Prawa geologicznego” (...) *obszarem górniczym jest przestrzeń, w granicach której przedsiębiorca jest uprawniony do wydobywania kopaliny objętej koncesją, zaś (...) terenem górniczym jest przestrzeń objęta przewidywanymi wpływami robót górniczych zakładu górniczego.*

Według Art. 53 pkt. 1, 2 i 3 „Prawa geologicznego” (...) *dla terenu górniczego sporządza się miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, który powinien zapewniać integrację wszelkich działań podejmowanych w granicach terenu górniczego w celu:*

- *wykonania uprawnień określonych w koncesji;*
- *zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego;*
- *ochrony środowiska, w tym obiektów budowlanych.*

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego może w szczególności wyznaczać filar ochronny, w granicach którego, ze względu na ochronę oznaczonych dóbr, wydobywanie kopalin nie może być prowadzone albo może być dozwolone tylko w sposób zapewniający ochronę tych dóbr.

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

Z terenu gminy Chojnice, w rejestrze zabytków województwa pomorskiego znajduje się 16 zabytków nieruchomych, umieszczonych w poniższej tabeli. Brak natomiast nieruchomych zabytków archeologicznych.

lp.	nr rejestru zabytków	data wpisu do rejestru	obiekt	adres	nr
1.	2	1929-11-30	kościół filialny p.w. Św. Bartłomieja	Moszczenica	
2.	3	1929-11-30	kościół parafialny p.w.Podwyższenia Św.Krzyża	Ogorzeliny	
3.	9	1936-07-13	kościół parafialny p.w. Św.Jakuba Apostoła	Ostrowite	
4.	38	1954-01-08	chata	Silno	44
5.	84	1957-11-30	chata	Moszczenica	31 (d.15)
6.	1045	1983-12-15	zespół dworsko-parkowy (dwór, park)	Szlachetna Nowa Cerkiew	
7.	1080	1985-01-15	zespół dworsko-parkowy (dwór,park)	Główna	118 c
8.	1354	1991-09-09	zespół kościoła filialnego p.w. Św. Marcina: /kościół; cmentarz/	Ciechocin	

lp.	nr rejestru zabytków	data wpisu do rejestru	obiekt	adres	nr
9.	1606	1996-08-30	zespół dworsko-parkowy /dwór, park/	Zbeniny	
10	1621	1997-03-03	kościół parafialny p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP	18 Pułku Ułanów Pomorskich	44
11	1641	1997-08-22	kościół parafialny p.w.Św.Marii Magdaleny	Nowa Cerkiew	
12	1677	1998-11-09	kościół parafialny p.w. Św. Barbary	Swornegacie	
13	1680	1998-12-16	zespół dworsko-parkowy /dwór,park/	Czarłotomie	
14	1681	1987-06-10	zespół dworsko-parkowy z folwarkiem /dwór, park, gorzelnia, dwie obory,stodoła, stajnia/	Jarcewo	
15	1682	1984-12-15	zespół dworsko-parkowy /dwór,park/	Krojanty	
16	1843	2009-01-13	zespół kościoła parafialnego rzymskokatolickiego p.w. Św.Jadwigi Śląskiej wraz z cmentarzem przykościelnym, murem ceglano-kamiennym otaczającym cmentarz, zachowanymi płytami i krzyżami nagrobnymi i znajdującym się na cmentarzu starodrzewem oraz częścią działki, na której położone są w.w. zabytki	Szkolna d.Rybacka	3

3.10. WYSTĘPOWANIE OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROZEŃ GEOLOGICZNYCH

Zagrożenie osuwaniem się mas ziemnych

Generowanie ruchów masowych uzależnione jest od wielu warunków, jak kąt nachylenia terenu, budowa geologiczna, pokrycie terenu, warunki klimatyczne oraz występowanie zjawisk morfogenetycznych. W przypadku terenów o naturalnych predyspozycjach do powstawania ruchów masowych, ingerencja antropogeniczna może doprowadzić do zachwiania stabilności stoku i uruchomienia procesów morfodynamicznych.

Zgodnie z literaturą przedmiotu, słabe ruchy masowe (soliflukcja⁵) mogą pojawiać się już przy kącie nachylenia 2-7°, przy 7-15° może wystąpić silne spływanie i soliflukcja oraz osuwanie. Przy kącie nachylenia terenu 15-35° możliwe jest silne osuwanie gruntu. Za osuwiskotwórcze uznaje się generalnie nachylenie terenu 15-35°. Powyżej 35° występuje zjawisko odpadania i obrywania mas skalnych i zwietrzliny.

Zagrożenie morfodynamiczne na obszarze gminy ma znaczenie lokalne i głównie potencjalne. Duże wysokości względne i nachylenia zboczy dolin stwarzają zagrożenie morfodynamiczne zwłaszcza przy występowaniu naprzemian warstw utworów piaszczystych i gliniastych. Potencjalne zagrożenie potęgować mogą niewłaściwe lokalizacje obiektów, brak roślinności na stokach i występowanie sztucznych podcięć zboczy (skarp).

Wg „Rejestracji i inwentaryzacji naturalnych zagrożeń geologicznych na terenie całego kraju (ze szczególnym uwzględnieniem osuwisk oraz innych zjawisk geodynamicznych)” oraz informacji Starostwa Powiatowego w Chojnicach na terenie

⁵ Proces pełnienia pokrywy zwietrzelinowej, nasiąkniętej wodą, wg Klimaszewskiego, 1978.

gminy Chojnice nie występują zarejestrowane tereny zagrożone ruchami masowymi ziemi.

3.11. WYSTĘPOWANIE UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN ORAZ ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH

Złoża kopalin

Na terenie gminy występują złoża kruszywa naturalnego – piaski i żwiry, eksploatowane odkrywkowo w lokalnych kopalniach. Liczba eksploatowanych złóż kruszyw w ostatnich latach zwiększyła się, zwłaszcza w odniesieniu do złóż o mniejszej powierzchni, dla których koncesje na wydobywanie wydawane są przez starostę powiatu.

Zestawienie złóż o zasobach udokumentowanych i zarejestrowanych na terenie gminy Chojnice zostało przedstawione w poniższej tabeli.

*Zestawienie złóż o zasobach udokumentowanych i zarejestrowanych na obszarze gminy Chojnice w tys. ton **

Nazwa złoża Miejscowość	Rodzaj kopaliny	Charakterystyka złoża			
		wielkość zasobów		stan wydobycia	uwagi
		geologiczne bilansowe	przemysł.		
Chojnice II	piaski i żwiry	2159	-	rozpoznane w kat A+B+C ₁	eksploatowane -koncesja Marszałka województwa, ważna do 31.12.2014 r.
Lichnowy I	piaski i żwiry	277	-	rozpoznane w kat A+B+C ₁	nie eksploatowane
Moszczenica II	piaski i żwiry	373	331	zagospodarow ane, eksploatowan e okresowo	eksploatowane - koncesja Wojewody Bydgoskiego ważna do 31.12.2025 r.
Moszczenica III	piaski i żwiry	428	-	rozpoznane w kat A+B+C ₁	nie eksploatowane
Moszczenica IV	piaski i żwiry	819	-	zagospodarow ane, eksploatowan e okresowo	eksploatowane – koncesja Marszałka województwa, ważna do 06.01.2017 r.
Moszczenica V	piaski i żwiry				brak informacji o zasobach
Sławęcín	piaski i żwiry	208	-	rozpoznane w kat A+B+C ₁	- nie podjęta eksploatacja, koncesja Starosty Chojnickiego, ważna do 31.12.2017 r.
Kłodawa	piaski i żwiry				brak informacji o zasobach
Doręgowice	piaski i żwiry	994		rozpoznane w kat A+B+C ₁	
Złoża wyeksploatowane					
Doręgowice I	piaski i żwiry				brak informacji o zasobach
Chojniczki	piaski i żwiry	88	-	zaniechane	wyeksploatowane, koncesja wygaszona 30.01.2007 r. (DROWOS.GL-7512-2- 46/06/07) - wybilansowane
Lotyń	piaski i żwiry				wyeksploatowane, złożo skreślone z bilansu dnia 31.12.2001 r.
Moszczenica	piaski i żwiry	634	-		wyeksploatowane,

					złóżę skreślone z bilansu dnia 31.12.2008 r.
--	--	--	--	--	---

Zróżdła: archiwum Geologa Wojewódzkiego w Gdańsku w Gdańsku i Starostwa Powiatowego w Chojnicach; Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa (www.pgi.gov.pl): Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce – stan na 31.12.2008 r., Baza danych „Midas”.

Zasoby wód podziemnych

Główne Zbiorniki Wód Podziemnych

Duży jest potencjał wodny gminy w zakresie wód podziemnych. Wpływają na to zasoby wód czwartorzędowych, eksploatowane w ujęciach na terenie gminy, a także położenie południowej części gminy w obrębie zbiornika wód, zaliczonego do głównych zbiorników wód podziemnych w Polsce GZWP nr 128 „Ogorzeliny”. „Dokumentacja określająca warunki hydrogeologiczne dla ustanowienia obszaru ochronnego GZWP 128 Ogorzeliny” przyjęta została przez Ministra Środowiska decyzją DG/kdh/ED/489-6351b/2002 z dnia 04.02.2002 r.

Ujęcia wód podziemnych

Przedstawiono szczegółowo w rozdziale 3.1.

3.12. WYSTĘPOWANIE TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

Na terenie gminy eksploatowane są obecnie 2 większe złoża koncesjonowane przez Marszałka Województwa Pomorskiego: Moszczenica IV i Chojnice II oraz złoża Moszczenica II. W obrębie złoża Sławęcín, dla którego udzielona została koncesja przez Starostę Chojnickiego eksploatacja dotychczas (styczeń 2009 r.) nie została podjęta.

3.13. STAN SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM STOPIEŃ UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI

Drogi

Drogi krajowe

Przez gminę Chojnice przebiegają dwie drogi krajowe:

- droga krajowa nr 22 (granica województwa – Człuchów – Chojnice – Starogard Gdański – granica województwa),
- Droga krajowa nr 25 (Bydgoszcz – Człuchów – Bobolice),

Droga krajowa nr 22 w dużej części na terenie gminy Chojnice przebiega jako obwodnica miasta Chojnice, ma długość 14,1 km. Droga leży w południowym korytarzu transportowym województwa pomorskiego – jest to korytarz o znaczeniu regionalnym⁶.

Droga krajowa nr 22 jest ważnym powiązaniem tranzytowym przebiegającym od zachodniej granicy kraju do granicy z północnej (z Obwodem Kaliningradzkim). Biorąc pod uwagę możliwość zmiany znaczenia drogi zarówno w ruchu międzyregionalnym jak i międzynarodowym, z uwagi na potencjalne kontakty handlowe i rozwój gospodarczy, należy liczyć się ze zwiększeniem ruchu drogowego. W związku z prognozami zwiększenia się

⁶ Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2002

ruchu na drogach krajowych, w tym DK 22, budowa Obwodnicy miasta Chojnice stała się inwestycją istotną z uwagi możliwości wyprowadzenia ruchu tranzytowego z centrum miasta i jednocześnie poprawy bezpieczeństwa ruchu w tym rejonie.

Inwestycja ta została zrealizowana w 2008 roku, przeprowadzenie nowego odcinka drogi krajowej po południowej stronie miasta Chojnice, głównie po terenie gminy Chojnice, pozwoliło wyprowadzić ruch tranzytowy i zrealizować cele dotyczące zarówno polityki dot. bezpieczeństwa mieszkańców jak i użytkowników sieci drogowej.

Obwodnica jest odcinkiem drogi krajowej, zakwalifikowanym do klasy technicznej GP (główna ruchu przyspieszonego).

Na terenie gminy Chojnice DK 22 przebiega przez miejscowości Jeziorki, Nowa Cerkiew Szlachetna, następnie przechodzi w obwodnicę miasta Chojnice, którą przebiega do granicy gminy.

Droga krajowa nr 25 przebiega w gminie Chojnice jedynie na krótkim odcinku 1,822 km (km 73+028 – km 74+850) w południowo-zachodniej części gminy.

Drogi wojewódzkie

Wraz z drogą krajową nr 22, drogi wojewódzkie tworzą podstawowy szkielet drogowy gminy Chojnice:

- DW 212 Osowo Lęborskie – Chojnice – granica województwa (Zamarte),
- DW 235 Korne – Chojnice,
- DW 236 Konarzyny – Swornegacie – Brusy,
- DW 240 Chojnice – Tuchola – Świecie,

Zestawienie dróg wojewódzkich⁷:

Nr drogi	Nazwa drogi	Kilometraż Od – do		Długość odcinka [km]	Uwagi
212	Osowo Lęborskie – Bytów – Chojnice – Zamarte	74,591	117,853	43,262	Rdw Chojnice
235	Korne-Chojnice	22,134	55,165	33,031	Rdw Chojnice
236	Konarzyny – Swornegacie – Brusy	0,000	25,095	25,095	Rdw Chojnice
240	Chojnice – Tuchola – Świecie	0,000	11,243	11,243	Rdw Chojnice

Drogi powiatowe

Drogi powiatowe i gminne stanowią uzupełnienie podstawowego układu drogowego gminy.

Zestawienie dróg powiatowych⁸

Nr drogi	Nazwa drogi (przebieg drogi)	Długość [km]	Rodzaj nawierzchni			Szerokość jezdni [m]	Klasa drogi
			Bitumiczny	Gruntowa ulepszona a żwirem	Gruntowa naturalna		
2624G	Chociński Młyn – Charzykowy	17,006	17,006			5	Z
2628G	Charzykowy - Nowa Cerkiew – Lichnowy	21,734	19,984		1,750	5	Z

⁷ Na podstawie danych z Zarządu Dróg Wojewódzkich w Gdańsku

⁸ Na podstawie danych z Powiatowego Zarządu Dróg Chojnice

2623G	Kłodawa - Nowa Cerkiew	8,955	4,600	0,300	4,055	5	L
2632G	Chojniczki – Chojnice	2,785	2,785			5	L
2633G	Powałki - Kłodawa – Krojanty	4,275	1,107		3,168	5	L
2634G	Charzykowy – Karolewo	2,839	2,839			5	L
2640G	Krojanty – Pawłowo	3,318	3,318			5	L
2642G	Klawkowo - Pawłówko – Chojnaty	6,424	3,500	1,285	1,639	5	L
2643G	Nowa Cerkiew – Silno	11,130	8,377		2,753	5	L
2644G	Chojnice - Duża Cerkwica	11,601	11,601			5	Z
2645G	Chojnice – Pamiętowo	11,395	11,395			5	Z
2637G	Pawłowo - Nowa Cerkiew	2,125			2,125	5	L
2639G	Gockowice - Raciąż – Tuchola	0,230	0,230			5	L
2650G	Niezychowice - Jęczniki Wielkie	2,792	2,792			5	L
2631G	Moszczenica - Moszczenica, St.PKP	1,293	1,293			5	L
2648G	Lichnowy – Ostrowite	4,801	4,801			5	L
2646G	Silno - Ostrowite – Bładowo	9,712	8,096		1,616	5	L
2641G	Lichnowy –Ogorzeliny	5,950	1,650		4,300	5	L
2649G	Cołdanki - Nowy Dwór	2,244	2,244			5	L
2638G	Zamarte – Ciechocin	11,645	11,645			5	L
2647G	Sławęcin – Wieszczyce	2,733	2,733			5	L

Drogi gminne

Zestawienie dróg gminnych⁹

Lp	Numer drogi gminnej	Długość drogi [km]	Rodzaj nawierzchni [km]		Opis drogi	Stary nr drogi gminnej	Podstawa prawna	Instytucja zarządzająca
			Utwardzone	Gruntowe				
1	239001G	5,8	0,3	5,5	Swornegacie-Śluza	0532001	Uchwała nr XIX/185/87 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Bydgoszczy	Urząd Gminy Chojnice
2	239002G	4,4		4,4	Kłodawa - Nowa Cerkiew	0532002		
3	239003G	2,9	2,9		Jeziorki-Sternowo	0532003		
4	239004G	5,8		5,8	Sternowo -Objezierze	0532004		
5	239005G	4,9	0,9	4,0	Nowa Cerkiew -Silno	0532005		
6	239006G	2,1		2,1	Pawłowo -Nowa Cerkiew	0532006		
7	239007G	3,0		3,0	Chojnaty -Granowo	0532007		
8	239008G	6,3	0,6	5,7	Niezychowice -Lichnowy	0532008		
9	239009G	3,8		3,8	Angowice -Moszczenica	0532009		
10	239010G	2,6		2,6	Ogorzeliny-Melanowo	0532010		
11	239011G	2,5		2,5	Ogorzeliny -Dąbrowka	0532011		
12	239012G	1,6		1,6	Angowice -Lichnowy	0532012		
13	239013G	4,3		4,3	Sławęcin -Ostrowite	0532013		
14	239014G	3,0		3,0	Ostrowite -Ciechocin	0532014		
15	239015G	4,0		4,0	Silno -Ciechocin	0532015		
16	239016G	1,2		1,2	Nowa Cerkiew - Objezierze	0532016		

⁹ Na podstawie danych z Urzędu Gminy Chojnice

17	239017G	2,2		2,2	Raławki -Objezierze	0532017	
18	239018G	1,8		1,8	Cołdanki -Niezychowice	0532018	
19	239019G	4,0		4,0	Swornegacie -Dziegiel	0532019	
20	239020G	8,8	0,4	8,4	Swornegacie -Bachorze	0532020	
21	239021G	4,7		4,7	Funka - Jarcewo	0532021	
22	239022G	2,4	0,8	1,6	Funka -Chojniczki	0532022	
23	239023G	0,6		0,6	Piastoszyn -Ciechocin	0532023	
24	239024G	3,5	0,5	3,0	Ostrowite -Granowo	0532024	
25	-	0,75	0,75		Ostrowite-ZR	-	Uchwała Nr XXIX/511/2006 Rady Gminy Chojnice z dnia 24 kwietnia 2006r.
26	-	1,1		1,1	Nowa Cerkiew (Polna-18 Pułku Ułanów Pomorskich)	-	Uchwała Nr XLIII/557/2006 Rady Gminy Chojnice z dnia 14 września 2006r.
27	-	1	0,3	0,7	Moszczenica – Jęczniki Wielkie	-	Uchwała Nr IV/38/2007 Rady Gminy Chojnice z dnia 26 lutego 2007 r.
28	-	1,45	0,5	0,95	Jarcewo-Czarłotomie-Chojnice	-	Uchwała Nr XVIII/297/08 Rady Gminy Chojnice z dnia 14 listopada 2008 r.

Bezpieczeństwo ruchu drogowego

W gminie Chojnice, w latach 2003-2007 odnotowano 1127 zdarzeń drogowych, w tym 183 wypadki drogowe. W wypadkach tych zginęło 25 osób, a 274 odniosło obrażenia ciała.

W 2007 roku koszt zdarzeń drogowych wyniósł ponad 31 mln zł.

Wskaźnik ciężkości, liczony na 100 wypadków, wyniósł w 2007 roku wśród ofiar rannych 138 ofiar/100 wypadków, wśród ofiar śmiertelnych 15 ofiar/100 wypadków.

Najczęściej rejestrowane zdarzenia to (lata 2003-2007):

- zderzenie boczne pojazdów w ruchu – 252 kolizje, 48 wypadków drogowych (71 ofiar rannych, 8 ofiar śmiertelnych),
- zderzenie tylne pojazdów w ruchu – 196 kolizji, 13 wypadków drogowych (24 ofiary ranne, jedna ofiara śmiertelna),

Dużą liczbę ofiar śmiertelnych odnotowano również przy zdarzeniach najechania na pieszego – 25 wypadków drogowych, w których 19 osób odniosło obrażenia, 7 osób zginęło.

Prawie 80% zdarzeń drogowych spowodowali kierujący pojazdami. Główną przyczyną zdarzeń spowodowanych przez kierowców było niedostosowanie prędkości jazdy do warunków ruchu drogowego – 299 kolizji, 86 wypadków drogowych, w których odnotowano 144 ofiary ranne i 10 ofiar śmiertelnych. Również częstą przyczyną zdarzeń drogowych były nieprawidłowe manewry – 227 kolizji, 37 wypadków drogowych (56 ofiar rannych, 3 ofiary śmiertelne).

Eksploracja zdarzeń na poszczególnych drogach w gminie wykazała, że najczęściej rejestrowano zdarzenia na drogach wojewódzkich – 551 zdarzeń drogowych, w tym 93 wypadki drogowe. W wypadkach tych 149 osób zostało rannych, 12 osób odniosło obrażenia śmiertelne. Na drogach krajowych odnotowano 173 zdarzenia drogowe (w tym 26 wypadków), na drogach powiatowych 44 zdarzenia drogowe (w tym 7 wypadków), natomiast na drogach gminnych miało miejsce 161 zdarzeń (w tym 31 wypadków).

Dane ogólne o zdarzeniach drogowych w gminie Chojnice w latach 2003-2007

Rok	Zdarzenia	Kolizje	Wypadki	Ranni	Ofiary śmiertelne	Ofiary
2003	239	195	44	82	4	86
2004	206	177	29	47	5	52
2005	236	203	33	41	2	43
2006	207	177	30	39	7	46
2007	239	192	47	65	7	72
Suma	1127	944	183	274	25	299

Zestawienie danych o zdarzeniach drogowych na poszczególnych drogach w gminie Chojnice w latach 2003-2007

Rodzaj drogi	Zdarzenia		Kolizje		Wypadki		Ranni		Ofiary śmiertelne		Ofiary	
	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%
Wojewódzka	551	48,9	458	48,5	93	50,8	149	54,4	12	48,0	161	53,8
Nieznana/inna	198	17,6	172	18,2	26	14,2	35	12,8	4	16,0	39	13,0
Krajowa	173	15,4	147	15,6	26	14,2	34	12,4	3	12,0	37	12,4
Gminna	161	14,3	130	13,8	31	16,9	45	16,4	6	24,0	51	17,1
Powiatowa	44	3,9	37	3,9	7	3,8	11	4,0	0	0,0	11	3,7
Suma	1127	100,0	944	100,0	183	100,0	274	100,0	25	100,0	299	100,0

Wielkość ruchu drogowego, przekroje

W 2005 roku na sieci dróg krajowych i wojewódzkich w województwie pomorskim przeprowadzono pomiar średniego dobowego ruchu. Wyniki przedstawiają wielkość ruchu pojazdów ogółem oraz strukturę rodzajową pojazdów samochodowych.

Średni dobowy ruch w punktach pomiarowych w 2005 r na drodze krajowej nr 22.

Nr drogi	Długość	Nazwa	Pojazdy ogółem	Struktura rodzajowa ruchu pojazdów samochodowych						
				Motoc.	Sam. osob., mikrobusy	Sam. dost.	Sam. cięż.	Sam. cięż. z przycz.	Autobusy	Ciągniki
22	12,8	Człuchów – Chojnice	9800	20	6898	951	451	1382	98	0
22	28,3	Chojnice – Czersk	6154	31	3890	769	492	892	62	18
25	-	Człuchów – Zamarte	2964	12	2356	258	130	154	30	24

Średni dobowy ruch w punktach pomiarowych w 2005 r na drogach wojewódzkich.

Nr drogi	Długość	Nazwa	Pojazdy ogółem	Struktura rodzajowa ruchu pojazdów samochodowych						
				Motoc.	Sam. osob., mikrobusy	Sam. dost.	Sam. cięż.	Sam. cięż. z przycz.	Autobusy	Ciągniki
212	14,3	Konarzynki – Chojnice (gr. Miasta)	2107	8	1658	202	72	131	32	4
212	9,6	Chojnice (gr. Miasta) – Zamarte	3809	15	3110	354	133	114	53	30
235	13,0	Męcikał –	5457	11	4449	453	196	267	65	16

		Chojnice (gr. Miasta)								
236	25,1	Konarzyny – Brusy (skrz. Z DW 235)	4777	10	4022	248	158	253	81	5
240	9,8	Chojnice (gr. Miasta) – granica woj.	5695	11	4488	410	245	421	103	17

Ocena stanu dróg

Stan techniczny dróg w gminie Chojnice:

- DW 212 – w południowej części gminy stan nawierzchni dostateczny, w części północnej stan nawierzchni kwalifikujący ją do remontu,
- DW 235 – stan nawierzchni dostateczny i fragmentami dobry,
- DW 236 – od skrzyżowania z DW 212 w kierunku miejscowości Swornegacie stan nawierzchni zły, brak poboczy; od Swornegaci do granicy wschodniej gminy stan nawierzchni dobry,
- DW 240 – na większości odcinka występują koleiny, stan nawierzchni kwalifikuje ją do remontu,
- Wybrane drogi powiatowe:
 - Droga powiatowa Charzykowy – Małe Swornegacie – stan nawierzchni dostateczny,
 - Skrzyżowanie dróg powiatowych w Charzykowych – skrzyżowanie niebezpieczne ze względu na brak odpowiedniej widoczności;
 - Droga powiatowa od skrzyżowania z DW 235 w kierunku Charzykowych – na odcinku do miejscowości Jarcewo stan nawierzchni jest dobry. Jest to jednak droga wąska, o nawierzchni na jednym pasie ruchu, występują braki w widoczności na skrzyżowaniach, co w sumie sprawia iż ten odcinek można zaliczyć do niebezpiecznych i niekomfortowych dla użytkowników;
 - Droga powiatowa z miejscowości Silno do miejscowości Ostrowite – stan nawierzchni zły, wymagający remontu, droga wąska, bez poboczy; na odcinku między miejscowością Ciechocin do miejscowości Sławęcin droga powiatowa posiada nową nawierzchnię; na odcinku do miejscowości Ogorzeliń ponownie droga nie posiada poboczy, a jej nawierzchnia odcinkami jest w stanie dostatecznym, natomiast w większości potrzebuje remontu.

Trasy rowerowe

Przez gminę Chojnice przebiega Trasa Rowerowa Zamków Polski Północnej kwalifikowana w Planie Województwa Pomorskiego jako trasa międzyregionalna nr 12 (przebieg: Czarne, Człuchów, Chojnice, Konarzyny, Bytów, Sulęcino, Kościerzyna, Stara Kiszewa, Skarszewy, Tczew, Malbork, Sztum, Gniew, Smętowo Graniczne

Poza w/w trasą na terenie gminy przebiegają trasy regionalne:

122 – Tczew – Starogard Gdański – Zblewo – Czersk – Chojnice,

129 – Bytów – Lipnica – Konarzyny – Chojnice – Tuchola,

131 – Chmielno – Stężyca – Kościerzyna – Chojnice – Debrzno,

134- Konarzyny-Brusy

130- Kościerzyna- Karsin-Brusy-Chojnice-Debrzno

W mieście Chojnice wg planu zagospodarowania przestrzennego woj.pomorskiego utworzony ma być węzeł obsługi ruchu rowerowego o znaczeniu kluczowym.

Gmina Chojnice leży w zasięgu oddziaływania przebiegu szlaku rowerowego Greenways-Naszyjnik Północy (nr 16- trasa międzyregionalna) łączącego swym przebiegiem cztery województwa (przebieg: Debrzno – Złotów – Jastrowie – Okonek – Borne Sulinowo – Czaplinek – Kalisz Pomorski – Drawsko Pomorskie – Połczyn Zdrój – Barwice – Szczecinek – Bobolice – Polanów – Biały Bór – Człuchów – Chojnice – Brusy – Karsin – Czersk – Tuchola – Kamień Krajeński – Debrzno).

Ruch pieszzy, chodniki

W miejscowościach gminy Chojnice ruch pieszzy odbywa się po chodnikach zlokalizowanych po obu lub po jednej stronie jezdni. Część miejscowości posiada nowe chodniki, niemniej zaobserwować można nieodpowiednie wykonanie np. odwodnienia zarówno chodnika jak i jezdni, co prowadzi do powstawania zastoisk wody opadowej, bądź zalewania wręcz chodnika. Występują również braki ciągłości chodników, a szerokość i stan techniczny istniejących niejednokrotnie nie zapewnia bezpieczeństwa i komfortu pieszego

Koleje

Zestawienie linii, stacje¹⁰

Przez teren gminy Chojnice przebiega pięć linii kolejowych:

- Nr 203 Tczew – Chojnice (– Piła – Kostrzyn) Jest to linia czynna, o znaczeniu lokalnym, niezelektryfikowana, o prędkości rozkładowej i ograniczeniach prędkości większej lub równej 80% prędkości konstrukcyjnej linii ($w=4$ – wskaźnik oceny stanu technicznego PKP PLK S.A.), na terenie gminy jednotorowa.
- Nr 210 Chojnice – Człuchów (– Szczecinek – Złocieniec – Runowo Pom.). Linia znaczenia lokalnego, czynna dwutorowa, niezelektryfikowana, o wskaźniku określającym stan techniczny torów $w: 2,5 < w < 4$ co oznacza, iż jest to odcinek o prędkości rozkładowej i ograniczeniach prędkości niższymi od 80% i większymi lub równymi od 50% prędkości konstrukcyjnej linii
- Nr 208 Chojnice – Tuchola (– Wierzchucin – Grudziądz – Jabłonowo Pom. – Działdowo) linia kolejowa czynna, o znaczeniu państwowym, jednotorowa, niezelektryfikowana, o stanie technicznym torów określonym wskaźnikiem $w: 2,5 < w < 4$, co oznacza, iż jest to odcinek o prędkości rozkładowej i ograniczeniach prędkości niższymi od 80% i większymi lub równymi od 50% prędkości konstrukcyjnej linii,
- Nr 211 Chojnice – Lipusz – Kościerzyna. Jest to linia kolejowa czynna, jednotorowa, na której nie określono stanu technicznego.
- Nr 281 Chojnice – Więcbork (– Nakło nad Notecią – Kcynia – Jarocin – Krotoszyn – Oleśnica). Jest to linia znaczenia lokalnego, niezelektryfikowana, jednotorowa, na której zawieszono przewozy pasażerskie.

¹⁰ Raport o stanie zagospodarowania przestrzennego Województwa Pomorskiego

Na terenie gminy Chojnice znajduje się kilka stacji i przystanków kolejowych:

- Linia 203 – Krojanty (przystanek), Moszczenica Pomorska (przystanek),
- Linia 208 – Raclawki (przystanek), Silno (stacja kolejowa z dwoma peronami),
- Linia 211 – Powalki (przystanek),
- Linia 210 nie posiada stacji na terenie gminy, na linii 281 z uwagi na zawieszenie przewozów, przystanki kolejowe również zostały zlikwidowane.

Przewozy, częstotliwość

Przewozy pasażerskie kolejowe w gminie Chojnice związane są nierozzerwalnie ze stacją kolejową miasta Chojnice z uwagi na istniejącą infrastrukturę – wszystkie linie kolejowe przebiegające przez gminę zbiegają się właśnie w mieście.

Poszczególnymi liniami, w ciągu doby odbywają się przewozy pasażerskie:

- Linia 203 kierunek Chojnice – Tczew – 9 par pociągów,
- Linia 203 kierunek Chojnice – Piła – 6 par pociągów,
- Linia 208 Chojnice – Tuchola – 8 par pociągów,
- Linia 210 Chojnice – Szczecinek – 4 pary pociągów,

Linia 211 Chojnice – Kościerzyna – 4 pary pociągów.

Komunikacja zbiorowa PKS

Trasy

Komunikacja autobusowa na obszarze gminy Chojnice prowadzona jest przez Przedsiębiorstwo PKS Chojnice oraz przewoźnika miejskiego – MZK Chojnice. W gminie główne trasy komunikacji PKS przebiegają drogami krajową 22, wojewódzkimi, oraz powiatowymi. Komunikacja autobusowa PKS łączy miejscowości gminy z miejscowościami zarówno gmin ościennych, np. Czerskiem, Brusami, Człuchowem, Zamartem jak i położonych dalej m.in. ze Zblewem, Starogardem Gdańskim, Kościerzyną, Żukowem, Gdańskiem, Bydgoszczą, Chełmnem.

MZK Chojnice prowadzi przewozy zbiorowe na obszarze gminy Chojnice na trasach:

- Linia nr 1: Chojnice – Charzykowy – Funka – Bachorze – Małe Swornegacie – Chocimski Młyn – Swornegacie (oraz w kierunku powrotnym),
- Linia nr 2: Chojnice – Chojniczki – Charzykowy (Szkoła) – Chojniczki – Jarcewo - Czartołomie – Chojnice;
Chojnice – Lipienice – Nowa Cerkiew – Raclawki – Granowo, Silno Szkoła, Pawłówko – Pawłowo – Chojnice,
- Linia nr 4: Chojnice – Powalki – Zbeniny – Kłodawa (oraz w kierunku powrotnym),
- Linia nr 6: Chojnice – Lichnowy Wyb.– Ostrowite – Ciechocin – Sławęcín – Lichnowy – Chojnice.
- Linia nr 7: Chojnice – Charzykowy (Kormoran),
- Linia nr 8: Chojnice – Topole,
- Linia nr 10: Chojnice – Klawkowo; Chojnice – Igły,

- Linia nr LN: Chojnice – Niezychowice – Moszczenica – Doręgowice – Chojnice.

Przystanki zarówno PKS jak i MZK zlokalizowane są dość często, w zasięgu możliwego pieszego dojścia użytkowników komunikacji. Każdy przewoźnik posiada oddzielne przystanki, co wywołuje podwojenie miejsc włączania się autobusów do ruchu, a co za tym następuje zwiększenie ilości punktów kolizji na drogach gminy.

Standard przystanków

Infrastruktura związana z przystankami wzdłuż dróg na obszarze gminy niestety nie jest jednolita. Obejmuje zarówno przystanki z wiatą dla oczekujących i utwardzoną zatoką postojową dla autobusów, bądź bez wiaty i zlokalizowane bezpośrednio na poboczu jezdni, niejednokrotnie występuje przypadek iż przystanek nie posiada wiaty, ale posiada zatokę. Przystanki w większości zaopatrzone są w rozkłady jazdy, zdarzają się jednak braki w informacji. Stan techniczny istniejących wiat w niektórych przypadkach budzi zastrzeżenia.

Komunikacja autobusowa zapewnia obsługę większości obszaru gminy.

Podsumowanie stanu systemu komunikacji gminy

Gmina wiejska Chojnice posiada dobre powiązania w sieci zarówno drogowej jak i kolejowej. W skład sieci drogowej wchodzi drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne. Stan techniczny sieci transportowej jest zadowalający, jednak występują odcinki wymagające poprawy w celu umożliwienia użytkownikom na bezpieczne i komfortowe przemieszczanie się.

Dodatnie cechy układu:

- Dobre powiązanie gminy w skali zarówno międzyregionalnej jak i regionalnej we wszystkich kierunkach zarówno w układzie kolejowym jak i drogowym,
- Dość gęsta sieć dróg dojazdowych i lokalnych,
- Dobrze działająca i rozwinięta sieć linii komunikacji autobusowej (linie PKS i MZK Chojnice obsługujące większość miejscowości gminy).

Ujemne cechy układu:

- Drzewa w skrajni drogi na wielu odcinkach – również dróg wojewódzkich,
- Zła nawierzchnia na wielu odcinkach, niejednokrotnie uniemożliwiająca poruszanie się z dopuszczalną prędkością, (np. DW 236, DW 240 od granicy miasta Chojnice do granicy gminy, droga powiatowa Krojanty – Jarcewo, Silno – Ostrowite),
- Nieuporządkowane przekroje jezdni (zmiany w szerokości na jednym odcinku, brak poboczy),
- Brak odpowiedniej ilości chodników w niektórych miejscowościach (braki ciągłości, nieodpowiednia szerokość i stan techniczny, nieodpowiednie wykonanie nowych),
- Brak wydzielonych dróg rowerowych,
- Nieodpowiednia organizacja przystanków i miejsc dla oczekujących na komunikację,
- brakuje urządzeń kontroli ruchu (np. fotorejestatorów) na nowo wybudowanej obwodnicy miasta Chojnice,
- Zła organizacja ruchu i widoczność na skrzyżowaniach (np. drogi krajowej nr 25 z drogą wojewódzką nr 212, dróg powiatowych w miejscowości Charzykowy),

- Zła widoczność na przystankach autobusowych, zbyt częsta lokalizacja przystanków różnych przewoźników,

Miejsca niebezpieczne w sieci ulicznej

Na obszarze gminy Chojnice stwierdzono w sieci drogowej kilka miejsc niebezpiecznych, wymagających podjęcia działań w celu poprawienia bezpieczeństwa ruchu jak i komfortu użytkowników. **Miejsca oznaczono na planszy Transport – Uwarunkowania – w dokumentacji planistycznej Studium :**

- 1 – skrzyżowanie drogi krajowej nr 25 z drogą wojewódzką nr 212 – z uwagi na brak widoczności zalecana zmiana lokalizacji skrzyżowania,
- 2 – skrzyżowanie dróg powiatowych w miejscowości Charzykowy – zła organizacja ruchu, brak widoczności – konieczna przebudowa,
- 3 – nieodpowiednia lokalizacja przystanków autobusowych – na łukach, brak widoczności, oddzielne przystanki dla różnych przewoźników – zwiększenie ilości punktów kolizji – co w rezultacie powoduje zmniejszenie bezpieczeństwa ruchu na drogach gminy.

Infrastruktura techniczna – zaopatrzenie w wodę

Gmina Chojnice w stanie obecnym zaopatrywana jest w wodę z 11 ujęć wody. Miejscowość Topole, Władysławek zaopatrywana jest bezpośrednio z miejskiego wodociągu w Chojnicach. Z wodociągu w Ogorzelinach zaopatrywana jest w wodę m. Jerzmionki i Obkas w sąsiedniej gminie. Woda na wszystkich wysokościach wymaga uzdatniania.

Stan techniczny stacji uzdatniania wody jest generalnie zły. Jedynie stacje wodociągowe w m. Swornegacie oraz Lichnowy są zmodernizowane. Stacja wodociągowa w Pawłowie ze względu na b. zły stan techniczny wymaga natychmiastowego kapitalnego remontu. Miejscowości Chojniczki, Jarcewo i Czartołomie zaopatrywane są z wodociągów m. Chojnice.

Pozostałe stacje wodociągowe są to generalnie obiekty o przestarzałych rozwiązaniach technicznych i technologicznych, o znacznym stopniu zużycia zarówno budynków jak i instalacji.

Roczna wydajność ujęć wody znacznie przekracza istniejące zapotrzebowanie wody, a zatem zasoby ujęć pozwalają na dalszy rozwój gminy. W 2004 r. został opracowany „Projekt koncepcyjny – modernizacja i rozbudowa sieci wodociągowej wraz ze stacjami wodociągowymi na terenie Gm. Chojnice”, w którym szczegółowo przedstawiono wariantowo niezbędne działania w zakresie rozbudowy i modernizacji istniejących urządzeń wodociągowych dla zapewnienia prawidłowego zaopatrzenia gminy w wodę.

Istniejąca sieć wodociągowa w obrębie zwartej zabudowy w miejscowościach: Chojniczki, Zbeniny, Krojanty, Nowa Cerkiew, Pawłowo, Lichnowy, Ogorzeliny i Sławęcin wykonana jest z rur a-c i wymaga wymiany na inny materiał. Pewne odcinki sieci (wskazane na mapie uzbrojenia – załącznik graficzny nr 2.3.) wymagają zmiany średnic ze względu na zmianę zasilania.

Sieć wodociągowa w m. Charzykowy wymaga w całości przebudowy. Istniejąca sieć w większości nie ma normatywnych średnic i przebiega po działkach.

Generalnie jednak wszystkie miejscowości w gminie zaopatrywane są w wodę ze zbiorowych systemów wodociągowych. Istniejące wodociągi po niezbędnych przebudowach będą

w stanie zaopatrzyć w wodę projektowane tereny rozwojowe bez szczególnych uwarunkowań.

Infrastruktura techniczna – stan uporządkowania gospodarki ściekowej

Ścieki z północnej części gminy czyli z m. Swornegacie i Małe Swornegacie oraz z istniejących ośrodków rekreacyjnych i zespołów zabudowy letniskowej nad jez. Karsińskim układem k.s. grawitacyjno-pompowym odprowadzane są do istniejącej mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków w Swornegaciach, skąd po oczyszczeniu odprowadzane są do rzeki Brdy nowym kolektorem zrzutowym. W ostatnim czasie zmodernizowane zostały wszystkie przepompownie ścieków, a oczyszczalnia ścieków jest w końcowej fazie modernizacji i rozbudowy.

Ścieki z pozostałej części gminy rozległymi układami grawitacyjno-pompowymi odprowadzane są do k.s. miasta Chojnice lub bezpośrednio na oczyszczalnię ścieków w Chojnicach. Ze względu na długie przeływy ścieków następuje zagniwianie ścieków i wydzielanie się zapachów złownnych w komorach rozprężnych i w ich sąsiedztwie, bardzo uciążliwych dla mieszkańców. Stan techniczny wielu przepompowni jest zły, co powoduje dużą awaryjność pomp. Istnieje dużo nieprawidłowości w doborze urządzeń oraz braki w niezbędnym wyposażeniu. Generalnie jednak gmina jest niemal w całości skanalizowana. Załedwie kilka miejscowości jak Kruszka, Jeziorki, Szlachetna Nowa Cerkiew, Sternowo, Lotyń, Jakubowo, Melanowo i Melanówek nie posiadają k. s.

W 2004 r. został opracowany „Projekt koncepcyjny – Modernizacja i rozbudowa kanalizacji sanitarnej z likwidacją zapachów złownnych na terenie gminy Chojnice”. Przewiduje on głównie w I i II etapie realizacji instalację urządzeń do likwidacji zapachów oraz kanalizowanie terenów realizowanej i projektowanej zabudowy. Dopiero w III (odległym) etapie projekt przewiduje skanalizowanie pozostałych miejscowości.

GZK w Chojnicach – eksploatacja urządzeń kanalizacyjnych prowadzi sukcesywną modernizację istniejących przepompowni.

Reasumując powyższe można stwierdzić, że w gminie są duże możliwości w zakresie odprowadzania ścieków pod warunkiem stałej, sukcesywnej modernizacji stanu istniejącego.

Infrastruktura telekomunikacyjna

Na terenie gminy Chojnice znajdują się trzy stacje bazowe telefonii komórkowej. W miejscowościach: Swornegacie (cz. dz. nr 294/2, obr. Swornegacie), Nowe Ostrowite (dz. 341/4 obr. Ostrowite) oraz Krojanty (dz. nr 291/1 i 292/1, obr. Krojanty).

Stan gospodarki energetycznej oraz gospodarki odpadami, patrz rozdz. 3.13 podrozdz. „Zaopatrzenie w energię elektryczną” oraz „Gospodarka odpadami”.

3.14. ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCHInwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym – zadania rządowe

Mogą one dotyczyć także obszaru gminy Chojnice

Lista projektów indywidualnych dla Programu Operacyjnego <i>Infrastruktura i Środowisko</i> (lipiec 2009)		
lp	Rodzaj zadania	lokalizacja
<i>Oś priorytetowa II Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi</i>		
1	Rekultywacja na cele przyrodnicze terenów zdegradowanych, popoligonowych i powojennych zarządzanych przez PGL LP	Cały kraj
<i>Oś priorytetowa III Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska</i>		
2.	Zakupy sprzętu do szybkiej oceny ryzyka w przypadku wystąpienia poważnej awarii, organizacja systemu monitoringu dynamicznego przeciwdziałania poważnym awariom, w tym organizacja systemu i sieci teleinformatycznych	Cały kraj
3.	Doskonalenie stanowisk do analizowania i prognozowania zagrożeń	
4.	Wsparcie techniczne ratownictwa ekologicznego i chemicznego	
5.	Wdrożenie nowoczesnych technik monitorowania powietrza, wód i hałasu poprzez zakupy aparatury kontrolno pomiarowej i analitycznej dla sieci laboratoriów Inspekcji Ochrony Środowiska. Doskonalenie systemu zapewnienia jakości poprzez organizację laboratoriów wzorcujących i referencyjnych dla potrzeb wzmocnienia systemu zarządzania jakością środowiska i ocen efektów ekologicznych programu. ETAP I	
<i>Priorytet V Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych</i>		
6.	Opracowanie planów ochronnych dla obszarów Natura 2000 na obszarze Polski	Cały kraj
<i>Oś priorytetowa VI Drogowa i lotnicza sieć TEN-T</i>		
7.	Rozwój infrastruktury państwowego organu zarządzania ruchem lotniczym	Cały kraj
<i>Oś priorytetowa VII Transport przyjazny środowisku</i>		
8.	Modernizacja linii E 65/C-E 65 na odcinku Warszawa – Gdynia	pomorskie
9.	Budowa sieci telekomunikacji GSM-R zgodnie z NPW ERTMS	Cały kraj
10.	Infrastruktura dostępu drogowego i kolejowego do wschodniej części Portu Gdynia	
11.	Krajowy System Bezpieczeństwa Morskiego (KSBM) – Etap I	pomorskie
12.	Budowa statku ratowniczego I kat. Typu SAR – 3000/III	
13.	Rozwój Szybkiej Kolei Miejskiej w Trójmieście	
<i>Oś priorytetowa VIII Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe</i>		
14.	Na straży bezpiecznej drogi – wyposażenie jednostek Państwowej Straży Pożarnej w sprzęt do ratownictwa technicznego na drogach woj. lubuskiego, zachodniopomorskiego i pomorskiego	pomorskie
15.	Rozwój systemu automatycznego nadzoru nad ruchem drogowym (budowa centralnego systemu do automatycznego nadzoru nad ruchem drogowym)	Cały kraj
<i>Oś priorytetowa X Bezpieczeństwo energetyczne, w tym dywersyfikacja źródeł</i>		

16.	Gazociąg Szczecin – Gdańsk	pomorskie
17.	Gazociąg Włocławek – Gdynia	
Oś priorytetowa XII Bezpieczeństwo zdrowotne i poprawa efektywności systemu ochrony zdrowia		
18.	Budowa i remont oraz doposażenie baz Lotniczego Pogotowia Ratunkowego – ETAP	Cały kraj
19.	Budowa i wyposażenie wojewódzkich centrów powiadamiania ratunkowego	
Inwestycje zawarte w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych (stan maj 2009)		
20.	Rozbudowa oczyszczalni ze względu na jej przepustowość wraz z modernizacją części obiektów	Swornegacie
Program budowy dróg krajowych na lata 2008–2012		
21.	Budowa obwodnicy Chojnic na drodze Nr 22 (już zrealizowana)	gm. Chojnice

Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym – zadania samorządowe

Inwestycje zawarte w Wieloletnim Programie Inwestycyjnym Województwa Pomorskiego na lata 2008–2013		
lp	Rodzaj zadania	lokalizacja
1.	Budowa infrastruktury szerokopasmowej regionalnej sieci informacyjnej "Pomorska Sieć Szerokopasmowa "	Całe województwo
1A.	Zadania rezerwowe WPI - Termomodernizacja siedmiu szpitali województwa pomorskiego	województwo
Inwestycje zawarte w Programie udraźniania rzek województwa pomorskiego.		
2.	Chocina	Chociński Młyn (gm. Chojnice), Niepszczołąg (gm. Konarzyny), Zielona Chocina (gm. Konarzyny)
Inwestycje zawarte w Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Pomorskiego 2010		
3.	Budowa ZZO w Nowym Dworze k/Angowic (gm. Chojnice)	gm. Chojnice
4.	Rekultywacja składowisk zamkniętych w latach 2007–2009 Powiat Chojnicki: gm. Chojnice – 4 składowiska (1,13 ha), gm. Konarzyny – 1 składowisko (1,44 ha), gm. Brusy – 1 składowisko (2,6 ha)	gm. Chojnice
5.	Instalacje do termicznego przekształcania odpadów medycznych i weterynaryjnych o wydajności 200kg/godzinę – Szpital Chojnice i Tczew	m. Chojnice
Inwestycje indykatywne zawarte w Regionalnym Programie Operacyjnym dla Województwa Pomorskiego 2007–2013		
6.	Budowa infrastruktury szerokopasmowej regionalnej sieci informacyjnej „Pomorska Sieć Szerokopasmowa”	gminy województwa
7.	Budowa Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Nowym Dworze k/Angowic	gm. Chojnice
8.	Budowa Centrów Informacji Turystycznej – Bramy Kaszubskiego Pierścienia	powiaty: kartuski, kościerski, bytowski, lęborski, chojnicki